

NLB BANKA AD, PODGORICA

**FINANŠIJSKI ISKAZI ZA GODINU
ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.**

SADRŽAJ	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1 - 6
Izjava o odgovornosti rukovodstva	7
Bilans uspjeha za godinu završenu 31. decembra 2019.	8
Izveštaj o ukupnom ostalom rezultatu od 1. januara do 31. decembra 2019.	9
Bilans stanja na dan 31. decembra 2019. godine	10
Iskaz o promjenama na kapitalu za godinu završenu 31. decembra 2019.	11
Iskaz o tokovima gotovine za godinu završenu 31. decembra 2019.	12
Napomene uz finansijske iskaze	13 - 108
Godišnji izvještaj menadžmenta	

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA AKCIONARIMA NLB BANKE A.D., PODGORICA

Izveštaj o reviziji finansijskih izvještaja

Mišljenje

Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja NLB Banke A.D., Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembar 2019. godine, bilans uspjeha, izvještaj o ostalom ukupnom rezultatu, izvještaj o promjenama na kapitalu i izvještaj o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, i napomene uz finansijske izvještaje koje uključuju sumarni pregled značajnih računovodstvenih politika.

Po našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji istinito i objektivno prikazuju finansijsko stanje Banke na dan 31. decembar 2019. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa Zakonom o računovodstvu i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Osnova za mišljenje

Reviziju smo izvršili u skladu sa Standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori. Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima su detaljnije opisane u odjeljku izvještaja koji je naslovljen Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvještaja. Mi smo nezavisni u odnosu na Banku u skladu sa Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe (IESBA Kodeks) i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izvještaja u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i adekvatni da nam pruže osnovu za naše mišljenje.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su pitanja koja su, po našem profesionalnom prosuđivanju, bila od najvećeg značaja u našoj reviziji finansijskih izvještaja za tekući period. Ova pitanja su razmatrana u kontekstu revizije finansijskih izvještaja u cjelini i u formiranju našeg mišljenja o njima, i mi nismo iznijeli izdvojeno mišljenje o ovim pitanjima.

Ispunili smo odgovornosti definisane u dijelu revizorskog mišljenja Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja, uključujući ključno revizijsko pitanje. Kao rezultat toga, usluge revizije su obuhvatile određene procedure koje imaju za cilj da odgovore našoj procjeni rizika postojanja materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima. Rezultati revizorskih procedura, uključujući i procedure sprovedene u cilju rješavanja pitanja ispod, pružaju osnovu za naše revizorsko mišljenje na prateće finansijske izvještaje.

Ključna revizijska pitanja (nastavak)

Rezervisanja za sudske sporove

Na dan 31. decembra 2019. godine Banka je imala 193 započeta sudska spora u statusu tuženog lica, u ukupnom iznosu od EUR 14.555 hiljada. Ukupna rezervisanja u vrijednosti od EUR 5.384 hiljade su izdvojena za sudske sporove za koje rukovodstvo Banke procjenjuje da pozitivan ishod spora nije vjerovatan.

Procjena rukovodstva u vezi sa priznavanjem i mjerenjem rezervisanja za sudske sporove je inherentno neizvjesna i može se mijenjati tokom vremena uzimajući u obzir da su ishodi sudskih sporova zavisni od budućih presuda. Odluka o priznavanju i osnovi za mjerenje rezervisanja za sudske sporove se zasnivaju na prosudjivanju rukovodstva. Zbog opisanih neizvjestnosti, smatramo da je ovo pitanje ključno revizijsko pitanje.

Naše procedure su uključivale testiranje sudskih sporova kako bi procijenili adekvatnost i kompletnost rezervisanja.

Razgovarali smo o aktivnim sudskim sporovima sa Pravnim odjeljenjem Banke. Za materijalno značajne sudske sporove smo pribavili i pročitali odgovarajuću dokumentaciju kako bismo ažurirali naše razumijevanje statusa svakog slučaja i procijenili činjenice i okolnosti.

Obezbijedili smo pisma direktno od eksternih pravnih zastupnika Banke kao odgovore na naš zahtjev.

Razgovarali smo o materijalno značajnim sudskim sporovima sa eksternim pravnim zastupnicima Banke kako bi ažurirali naše razumijevanje statusa ovih sudskih sporova.

Za materijalno značajna rezervisanja smo razmatrali razumno moguće ishode kako bismo procijenili prikladnost procjene rukovodstva Banke.

Osim toga, razgovarali smo o sudskim sporovima sa rukovodstvom Banke kako bismo razumjeli procjene donijete na osnovu raspoloživih internih i eksternih informacija i razmotrili potrebu za izmjenama rezervisanja, uključujući i razmatranje da li je u pojedinačnim slučajevima nastupila bilo koja konstruktivna obaveza.

Procijenili smo adekvatnost i kompletnost objelodanjivanja u Napomeni 32. Rezervisanja i Napomeni 40.a) Potencijalne i preuzete obaveze – Sudski sporovi u vezi sa sudskim sporovima i rezervisanjima.

Ključna revizijska pitanja (nastavak)

Ispravka vrijednosti za kreditne gubitke – Individualna procjena

Na dan 31. decembra 2019. godine, vrijednost kredita i potraživanja od klijenata je iznosila EUR 344.392 hiljade što predstavlja 63% ukupne imovine Banke. Ukupna bruto izloženost kredita klasifikovanih u Nivo 3 je iznosila EUR 16.886 hiljada dok je ukupna ispravka vrijednosti koja se odnosi na ove kredite iznosila EUR 9.277 hiljada. Za godišnje periode koji počinju od 1. januara 2018. godine Banka primjenjuje MSFI 9 – Finansijski instrumenti i računa očekivane kreditne gubitke u skladu sa zahtjevima standarda (pogledati Napomenu 3.3 – Finansijska sredstva, Napomenu 4.1. – Kreditni Rizik, Napomenu 23.2 – Krediti i potraživanja od klijenata i 23.5 – Promjena ispravke vrijednosti finasijskih sredstava po amortizovanoj vrijednosti). Očekivani kreditni gubici su izračunati na individualnoj i kolektivnoj osnovi.

Individualna procjena se vrši za problematične kredite sa materijalno značajnom izloženošću. Ukupna ispravka vrijednosti individualno procijenjenih klijenata na da 31. decembra 2019. godine je iznosila EUR 7.923 hiljade (84% ukupne ispravke vrijednosti u Nivou 3). Individualna procjena podrazumijeva značajne procjene rukovodstva u kompleksnom okruženju. Ključna područja procjene su određivanje iznosa ispravke vrijednosti u skladu sa zahtjevima MSFI 9 kao i evaluacija pretpostavki korišćenih za moguće ishode za individualno procijenjene klijente. Moguća scenarija su bazirana na diskontovanim novčanim tokovima. Procjena rukovodstva je neophodna naročito u pogledu identifikovanja značajnih promjena u nivou kreditnog rizika, pravovremenog identifikovanja indikatora obezvrjedjenja i procjene očekivanih novčanih tokova (uključujući iznos novčanih tokova koji proizilaze od realizacije kolaterala i dužine perioda potrebnog za realizaciju).

Uzimajući u obzir ukupnu vrijednost izloženosti koja je predmet individualne procjene, kompleksnost obračuna i činjenice da individualna procjena uključuje značajan nivo procjene rukovodstva, smatramo da je ovo pitanje ključno revizijsko pitanje.

Stekli smo razumijevanje procesa izračunavanja ispravke vrednosti, identifikovali uspostavljene kontrole, procijenili adekvatnost njihove primjene i operativnu efikasnost.

Ocijenili smo metodologiju za obračun ispravke vrijednosti i njenu usklađenost sa zahtjevima MSFI 9 - Finansijski instrumenti uz pomoć stručnjaka za rizik. Pored toga, procijenili smo adekvatnost glavnih pretpostavki u metodologiji korišćenih za izračunavanje ispravke vrijednosti.

Izvršili smo procjenu kriterijuma koji se koriste za identifikovanje indikatora obezvrjedjenja, kao i kriterijuma koji se koriste za identifikaciju promjena u kreditnom riziku. Na uzorku kvalitetnih kredita testirali smo primjenu ovih kriterijuma kako bismo utvrdili da li postoje indikatori obezvrjedjenja, da li je promjena kreditnog rizika procijenjena na odgovarajući način i da li je alokacija po Nivoima izvršena u skladu sa utvrđenim promjenama kreditnog rizika.

Na uzorku individualno procijenjenih klijenata smo stekli razumijevanje značajnih događaja (kao što su: uvođenje bankrota, pokretanje proizvodnje, bilo kakve parnice u vezi sa kolateralima itd.) i razmotrili da li su procjene i pretpostavke rukovodstva korišćene prilikom obračuna u skladu sa ovim događajima. Osim toga, izvršili smo ponovni izračun ispravke vrijednosti na istom uzorku i ocijenili ključne pretpostave koje su korišćene sa naglaskom na očekivani novčani tok, uključujući iznos novčanih tokova koji proizilaze od realizacije kolaterala, pretpostavljenu dužinu perioda potrebnog za realizaciju, primjenjene „haircut-ove“ i korišćene diskontne stope. Dodatno, provjerili smo da li su procjene kolaterala ažurne u skladu sa politikama Banke i regulatornim zahtjevima.

Ocijenili smo adekvatnost objelodanjivanja u Napomeni 3.3 - Finansijska imovina, Napomeni 3.9 - Umanjenje vrijednosti finasijskih sredstava, Napomeni 4.1. - Kreditni rizici, Napomeni 23.2 - Krediti i potraživanja od klijenata i 23.5 – Promjena ispravke vrijednosti finasijskih sredstava po amortizovanoj vrijednosti.

Odgovornost rukovodstva i lica ovlaštenih za upravljanje za finansijske izvještaje

Rukovodstvo je odgovorno za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale uslijed prevarne radnje ili greške.

Pri sastavljanju finansijskih izvještaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na stalnost poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Banku ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi.

Lica ovlaštena za upravljanje su odgovorna za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja Banke.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naš cilj je sticanje uvjerenja u razumnoj mjeri o tome da finansijski izvještaji, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale uslijed prevarne radnje ili greške; i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uvjerenje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjerenja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori uvijek otkriti materijalno pogrešne iskaze ako takvi iskazi postoje. Pogrešni iskazi mogu da nastanu uslijed prevarne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako je razumno očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih finansijskih izvještaja.

Kao dio revizije u skladu sa Standardima revizije primjenljivim u Crnoj Gori, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Isto tako, mi:

- Vršimo identifikaciju i procjenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalih uslijed prevarne radnje ili greške; osmišljavanje i obavljanje revizijskih postupaka koji su prikladni za te rizike; i pribavljanje dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat prevarne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale uslijed greške, zato što prevarna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema interne kontrole entiteta.
- Vršimo procjenu primijenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, da li postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti entiteta da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u svom izvještaju skrenemo pažnju na povezana objelodanjivanja u finansijskim izvještajima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo svoje mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima prikupljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posljedicu da imaju da entitet prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja (nastavak)

- Vršimo procjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih izvještaja, uključujući objelodanjivanja, i da li su u finansijskim izvještajima prikazane osnovne transakcije i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući sve značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom revizije.

Takođe, dostavljamo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da smo usklađeni sa relevantnim etičkim zahtjevima u pogledu nezavisnosti i da ćemo ih obavijestiti o svim odnosima i ostalim pitanjima za koja može razumno da se pretpostavi da utiču na našu nezavisnost, i gdje je to moguće, o povezanim mjerama zaštite.

Od pitanja koja su saopštena licima ovlašćenim za upravljanje, mi određujemo koja pitanja su bila od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvještaja za tekući period i stoga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ova pitanja u izvještaju revizora, osim ako zakon ili regulativa isključuje javno objelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno rijetkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izvještaj revizora, zato što je razumno očekivati da negativne posljedice budu veće nego koristi od takve komunikacije.

Izveštaj o drugim zakonskim i regulatornim zahtjevima

Izvršili smo pregled godišnjeg izvještaja menadžmenta Banke. Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremanje godišnjeg izvještaja menadžmenta u skladu sa propisima Crne Gore. Naša odgovornost je da ocijenimo da li je godišnji izvještaj menadžmenta usklađen sa godišnjim finansijskim izvještajima za istu poslovnu godinu. Naše procedure u vezi godišnjeg izvještaja menadžmenta su bile ograničene na procjenjivanje da li su računovodstvene informacije prikazane u godišnjem izvještaju menadžmenta usklađene sa godišnjim finansijskim izvještajima i nijesu uključivale pregled ostalih informacija prikazanih u godišnjem izvještaju menadžmenta koje proističu iz nerevidiranih finansijskih ili drugih evidencija. Po našem mišljenju računovodstvene informacije prikazane u godišnjem izvještaju menadžmenta su usklađene, po svim materijalno značajnim aspektima, sa finansijskim izvještajima Banke za godinu koja se završila 31. decembra 2019.

Danijela Mirković
Partner

Nikola Ribar
Ovlašćeni revizor

Ernst & Young Montenegro d.o.o.
Podgorica, Crna Gora

24. april 2020. godine

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

IZJAVA O ODGOVORNOSTI RUKOVODSTVA

Rukovodstvo Banke potvrđuje i odobrava objavljivanje finansijskih izvještaja NLB Banke AD Podgorica na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2019. godine, kao i pratećih računovodstvenih politika i napomena uz finansijske izvještaje.

Rukovodstvo Banke je odgovorno za pripremu i objektivno prikazivanje ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore i propisima Centralne Banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, kako bi se dao istinit i pravilan prikaz sredstava i obaveza NLB Banke AD Podgorica na dan 31. decembra 2019. godine, kao i finansijskog rezultata za godinu koja se tada završila.

Rukovodstvo potvrđuje dosljednu primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika, kao i da su računovodstvene procjene izrađene u skladu s načelima opreznosti i dobrog finansijskog upravljanja. Takođe, potvrđuje da su finansijski izvještaji pripremljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

Uprava Banke

Martin Lebelić
Glavni izvršni direktor

Marko Popović
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

NLB BANKA AD, PODGORICA

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

BILANS USPJEHA ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

	Napomena	2019.	2018.
Prihodi od kamata i slični prihodi	7	21.620	19.927
Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	7	278	602
Rashodi od kamata i slični rashodi	7	(1.290)	(1.881)
NETO PRIHODI OD KAMATA (1 + 2 - 3)		20.608	18.648
Prihodi od naknada i provizija	8	11.490	10.282
Rashodi naknada i provizija	8	(7.283)	(6.210)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA (4 - 5)		4.207	4.072
Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	9	664	656
Neto dobitak/gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	10	178	70
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	11	-	(10)
Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	12	469	722
Ostali prihodi	13	1.622	925
Troškovi zaposlenih	14	(7.837)	(7.415)
Troškovi amortizacije	15	(853)	(859)
Opšti i administrativni troškovi	16	(5.492)	(4.688)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	17	(871)	(1.600)
Troškovi rezervisanja	18	(2.620)	(2.974)
Ostali rashodi	19	(524)	(44)
DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		9.551	7.503
Porez na dobit	20	(1.452)	67
NETO PROFIT		8.099	7.570
Zarada po akciji / u EUR	21	0,694	0,649

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 24. april 2020. godine

U ime Banke:

Martin Lebarle
Glavni izvršni direktor

Marko Popovič
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

Lana Đurasović
Direktor Sektora finansija i kontrolinga

NLB BANKA AD, PODGORICA

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

IZVJEŠTAJ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU OD 1. JANUARA DO 31. DECEMBRA 2019.

	2019.	2018.
DOBIT PERIODA	8.099	7.570
Ostali rezultat perioda		
Komponente ostalog rezultata koje ne mogu biti reklasifikovane u dobit ili gubitak		
Aktuarski dobici/gubici (napomena 37. b)	(59)	26
Efekti promjene vrijednosti vlasničkih hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (napomena 37. b)	-	1
Komponente ostalog rezultata koje mogu biti reklasifikovane u dobit ili gubitak		
Efekti promjene vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (napomena 37. b)	(345)	(270)
Porez koji se odnosi na ukupan ostali rezultat perioda (napomena 34.)	24	26
Ukupan ostali rezultat perioda	(380)	(217)
UKUPAN REZULTAT PERIODA	7.719	7.353
Ukupan pozitivan rezultat perioda koji pripada matičnom entitetu	7.719	7.353

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 24. april 2020. godine

U ime Banke:

Martin Lebenle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurasović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

(Handwritten signature of Dino Redžepagić)

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

BILANS STANJA NA DAN 31. DECEMBRA 2019. GODINE

	Napomena	31.12.2019.	31.12.2018.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	22	72.484	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	23	426.394	356.990
Kreditni i potraživanja od banaka	23.1	53.344	20.390
Kreditni i potraživanja od klijenata	23.2	344.392	308.737
Hartije od vrijednosti	23.3	26.772	26.510
Ostala finansijska potraživanja	23.4	1.886	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	24	30.566	28.270
Hartije od vrijednosti	24	30.566	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koja se ne drže radi trgovanja	25	572	870
Kreditni i potraživanja od klijenata	25	572	662
Hartije od vrijednosti	25	-	208
Investicione nekretnine	26	90	1.041
Nekretnine, postrojenja i oprema	27	9.542	9.294
Nematerijalna sredstva	28	1.071	684
Odložena poreska sredstva	34	413	275
Ostala sredstva	29	6.049	7.235
UKUPNA SREDSTVA		547.181	489.313
OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	30	466.782	407.856
Depoziti banaka i centralnih banaka	30.1	19.319	6.938
Depoziti klijenata	30.2	436.545	391.750
Kreditni klijenata koji nijesu banke	30.3	10.918	9.168
Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	31	129	103
Ostale finansijske obaveze	31	129	103
Rezerve	32	7.328	4.885
Tekuće poreske obaveze	33	1.489	150
Odložene poreske obaveze	34	212	122
Ostale obaveze	35	5.639	4.613
Subordinisani dug	36	-	5.110
UKUPNE OBAVEZE		481.579	422.839
KAPITAL			
Akcijski kapital	37	20.261	20.261
Emisione premije		7.146	7.146
(Akumulirani gubitak) / Neraspoređena dobit		8.093	6.114
Dobitak tekuće godine		8.099	7.570
Ostale rezerve		22.003	25.383
UKUPAN KAPITAL		65.602	66.474
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		547.181	489.313
VANBILANSNA EVIDENCIJA	39	2.190.388	1.725.354

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, Podgorica, 24. april 2020. godine

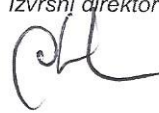
U ime Banke

Martin Leberle
Glavni izvršni direktor

Marko Popović
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

Lana Đurasović
Direktor Sektora finansija i kontrolinga

NLB BANKA AD, PODGORICA

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

	Akcijski kapital	Emisiona premija	Ostale rezerve	Akumulirani ukupni ostali rezultat		Akumulirani gubitak/neraspoređena dobit	Ukupno
				Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti	Aktuarski dobitak/gubitak po osnovu rezervisanja za otpremnine		
Stanje 1. januara 2018. godine	20.261	7.146	32.926	865	(191)	4.098	65.105
Oslabađanje viška regulatorne rezerve	-	-	(8.000)	-	-	8.000	-
Efekte promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere kroz ukupni ostali rezultat, neto	-	-	-	(234)	-	-	(234)
Transfer rezervi po osnovu fer vrijednosti akcija CDA u neraspoređenu dobit pri prodaji	-	-	-	(9)	-	9	-
Aktuarski dobitak/gubitak po osnovu rezervisanja za otpremnine, neto	-	-	-	-	26	-	26
Isplata dividende	-	-	-	-	-	(5.993)	(5.993)
Dobit tekućeg perioda	-	-	-	-	-	7.570	7.570
Stanje 31. decembra 2018. godine	20.261	7.146	24.926	622	(165)	13.684	66.474
Oslabađanje viška regulatorne rezerve	-	-	(3.000)	-	-	3.000	-
Efekte promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere kroz ukupni ostali rezultat, neto	-	-	-	(321)	-	-	(321)
Aktuarski dobitak/gubitak po osnovu rezervisanja za otpremnine, neto	-	-	-	-	(59)	-	(59)
Isplata dividende	-	-	-	-	-	(8.591)	(8.591)
Dobit tekućeg perioda	-	-	-	-	-	8.099	8.099
Stanje 31. decembra 2019. godine	20.261	7.146	21.926	301	(224)	16.192	65.602

Podgorica, 24. april 2020. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Marko Popović

Glavni izvršni direktor

Izvršni direktor

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Dino Redžepagić

Lana Durasović

Izvršni direktor

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

FINANSIJSKI ISKAZI ZA GODINU ZAVRŠENU NA DAN 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

	2019.	2018.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti		
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi	21.616	20.079
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi	(1.471)	(2.097)
Prilivi po osnovu naknada i provizija	11.426	10.414
Odlivi po osnovu naknada i provizija	(7.283)	(6.210)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače	(12.630)	(13.429)
Smanjenje/povećanje kredita i ostale aktive	(33.833)	(43.903)
Prilivi po osnovu depozita i ostalih obaveza	58.486	33.275
Plaćeni porezi	(138)	(40)
Ostali prilivi	1.229	1.550
Neto odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	37.402	(361)
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja		
Kupovina nekretnina i opreme	(386)	(234)
Kupovina nematerijalnih ulaganja	(696)	(210)
Investicione hartije od vrijednosti	(2.516)	(8.206)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine	(92)	1.756
Neto odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja	(3.690)	(6.894)
Tokovi gotovine iz aktivnosti finansiranja		
Odlivi gotovine po osnovu subordinisanog kredita	(5.000)	-
Isplaćene dividende	(8.581)	(5.993)
Troškovi za isplaćenu dividendu	-	-
Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja	(13.581)	(5.993)
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente	654	867
Neto smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata	20.131	(13.248)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku godine (Napomena 22)	105.055	117.436
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju godine (Napomena 22)	125.840	105.055

Napomene na narednim stranama predstavljaju sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

Podgorica, 24. april 2020. godine

U ime Banke:

Martin Leberle

Glavni izvršni direktor

Marko Popović

Izvršni direktor

Dino Redžepagić

Izvršni direktor

Lana Đurasović

Direktor Sektora finansija i kontrolinga

1. OPŠTE INFORMACIJE

NLB Banka AD Podgorica je akcionarsko društvo registrovano za obavljanje bankarskih usluga.

NLB Banka AD Podgorica (u daljem tekstu Banka), osnovana je 1990. godine. Banka je 1995. godine registrovana kao akcionarsko društvo kod Privrednog suda u Podgorici. Tokom 2002. godine, nakon usaglašavanja sa Zakonom o privrednim društvima, izvršen je upis u Centralni registar privrednih subjekata u Podgorici – registarski broj 4-0006161/001.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 275 (Rješenje broj 02/3-282/2-02). Banka se kotira na Montenegro berzi, na listi Podsegment slobodnog tržišta akcija.

Većinski vlasnik Banke je Nova Ljubljanska banka d.d. Ljubljana, registrovana u Sloveniji (matična banka), u čijem se vlasništvu nalazi 99,83% običnih akcija na dan 31. decembra 2019. godine (31. decembar 2018. godine: 99,83% običnih akcija). Akcije Nove Ljubljanske banke su uvrštene na kotaciju Ljubljanske berze, kao i na kotaciju Londonske berze, u vidu globalnih depozitnih priznanica (GDR), koje predstavljaju akcije. Na dan 31. decembra 2019. godine najveći akcionar Nove Ljubljanske banke je Republika Slovenija, koja je u posjedu 25% plus 1 akcije. Na dan 31. decembra 2018. godine najveći akcionar je bila Republika Slovenija, koja je bila u posjedu 35% akcija.

Broj žiro računa Banke kod Centralne banke Crne Gore za potrebe platnog prometa je 907-53001-03.

Shodno Zakonu o bankama, Ugovoru o osnivanju, Statutu i Rješenju Centralne banke Crne Gore, Banka ima odobrenje za obavljanje sljedećih usluga:

- Primanje depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava u cjelini ili djelimično za svoj račun;
- Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.);
- Izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- Nacionalni i međunarodni platni promet, u skladu sa propisima kojima se uređuje platni promet;
- Finansijski lizing;
- Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenata stranim sredstvima plaćanja, uključujući mjenjačke poslove i trgovanje finansijskim derivatima;
- Kastodi poslove;
- Depozitarne poslove;
- Depo poslove;
- Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava i preduzetnika i druga pitanja u vezi poslovanja;
- Iznajmljivanje sefova;
- Poslove koji su dio bankarskih poslova, pomoćne poslove u odnosu na poslove Banke i poslove neposredno povezane sa poslovima Banke;
- Obavljanje poslova zastupanja u osiguranju;
- Obavljanje poslova uslužnog prevoza gotovine (djelatnost privatnog obezbjeđenja);
- Druge poslove u skladu sa zakonom, uz prethodno odobrenje Centralne banke.

Banka ima sjedište u Podgorici i obavlja svoje aktivnosti kroz mrežu filijala i šaltera (18 filijala, 2 šaltera) u: Podgorici (6), Ulcinju, Baru, Budvi, Petrovcu, Cetinju, Bijelom Polju, Rožajama, Herceg Novom, Kotoru, Nikšiću, Tivtu, Pljevljima, Beranama i Tuzima.

Na dan 31. decembra 2019. godine Banka je imala 303 zaposlenih (31. decembra 2018. godine: 300 zaposlenih).

Bankom upravljaju akcionari, zavisno od visine njihovog akcionarskog kapitala, u skladu sa zakonom i Statutom Banke. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara koju čine svi akcionari Banke i Odbor direktora koji imenuje Skupština akcionara. Odbor direktora Banke ima 7 članova, od kojih većina nisu zaposleni u Banci. Jedan od njih je izvršni direktor u svojstvu glavnog izvršnog direktora Banke.

1. OPŠTE INFORMACIJE (nastavak)

Upravu Banke čine glavni izvršni direktor (predsjednik Uprave) i izvršni direktori (članovi Uprave). Predsjednik Uprave predstavlja i zastupa Banku i zadužen je da na dnevnoj osnovi koordinira i prati izvršavanje poslova u Banci i rad izvršnih direktora Banke.

Stalno tijelo Odbora direktora je Odbor za reviziju.

Organi i tijela Uprave su:

- Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom (ALCO),
- Kreditni odbori,
- Ostali odbori koje Uprava formira za pojedina pitanja.

Finansijski iskazi su odobreni od strane rukovodstva Banke na sjednici održanoj 31.03.2020. godine.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG”, br. 52/16) i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Prilikom sastavljanja ovih finansijskih iskaza, Banka je primijenila politike koje su u skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, ali koji se u formatu prezentacije finansijskih iskaza razlikuju od zahtjeva Međunarodnih računovodstvenih standarda („MRS“) i Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja („MSFI“) primjenljivih na dan 31. decembra 2019. godine.

U skladu sa Zakonom o računovodstvu Crne Gore, pravna lica sastavljaju finansijske iskaze po MRS, odnosno po MSFI koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa Međunarodne federacije računovođa (“IFAC“) dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Dakle, samo MSFI i MRS zvanično usvojeni i objavljeni od strane odgovarajućeg nadležnog organa Crne Gore mogu biti u primjeni. Posljednji MSFI i MRS koji su zvanično prevedeni su iz 2009. godine, kao i novodonijeti MSFI 10, 11, 12 i 13 koji se primjenjuju od 2013. godine. Do datuma sastavljanja finansijskih izveštaja nisu prevedene sve važeće promjene u standardima, ali je Banka shodno odluci Centralne banke Crne Gore primijenila MSFI 9. Primjena MSFI 16 odložena je odlukom Centralne banke Crne Gore za 1. januar 2020. godine.

Imajući u vidu efekte koje navedena odstupanja računovodstvenih propisa Crne Gore od MSFI i MRS mogu imati na prezentaciju finansijskih iskaza Banke, priloženi finansijski iskazi se u tom dijelu razlikuju i odstupaju od MSFI i MRS i ne mogu se tretirati kao finansijski iskazi sastavljeni u saglasnosti sa MSFI i MRS.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u Napomeni 3.

2.2. Korišćenje procjena

Prezentacija finansijskih iskaza u skladu sa MSFI zahtijeva od rukovodstva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza. Ipak, stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena. Najznačajnije procjene i pretpostavke su objelodanjene u Napomeni 3.21.

2.3. Uporedni podaci

Ukoliko je potrebno, Banka reklasifikuje uporedne podatke kako bi se postigla konzistentnost u podacima iz finansijskih iskaza za tekuću godinu.

2.4. Konsolidacija

Banka nema kontrolu ni nad jednim entitetom.

2.5. Koncept nastavka poslovanja

Rukovodstvo Banke nije u saznanju bilo koje materijalne neizvjesnosti koja može uzrokovati sumnju Bančine mogućnosti kontinuiteta poslovanja. Prezentovani finansijski iskazi sastavljeni su u skladu sa konceptom nastavka poslovanja.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA**3.1. Izvještavanje o segmentima**

Segmentno finansijsko izvještavanje nalazi osnovu u pravilno definisanim užim organizacionim djelovima Banke – segmentima. Ima značajnu informacionu ulogu u ostvarivanju ciljeva djelova i cjeline poslovnog subjekta, kroz kontrolu poslovanja i pravilno kreiranje motivacione politike za potrebe stimulacije djelova ka ostvarenju sopstvenih ciljeva i na taj način ostvarenje ciljeva cjeline.

Sve transakcije između poslovnih segmenata vrše se u skladu sa tržišnim uslovima poslovanja. Prihodi i rashodi direktno povezani sa svakim pojedinačnim segmentom poslovanja koriste se pri određivanju rezultata poslovanja svakog pojedinačnog segmenta.

U skladu sa MSFI 8, izvještajni segmenti Banke su: Poslovanje sa fizičkim licima, Poslovanje sa pravnim licima i državom, Finansijska tržišta i Ostalo. Detalji su dati u Napomeni 5.

3.2. Preračunavanje stranih valuta**a) Funkcionalna i valuta prikazivanja**

Stavke uključene u finansijske iskaze Banke se odmjeravaju u valuti primarnog privrednog okruženja unutar kojeg Banka posluje (funkcionalna valuta). Finansijski iskazi su prikazani u hiljadama eura (EUR), koji predstavljaju funkcionalnu i valutu prikazivanja Banke.

b) Transakcije i stanja

Transakcije u stranoj valuti se preračunavaju u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan poslovne transakcije.

Monetarna sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan bilansa stanja preračunavaju se u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan bilansa stanja.

Nemonetarne stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti preračunavaju se u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan transakcije.

Pozitivne i negativne kursne razlike nastale iz izmirenja takvih transakcija i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza izraženih u stranim valutama priznaju se u bilansu uspjeha.

Kursne razlike koje nastaju iz promjene otplatne vrijednosti monetarnih stavki u stranoj valuti klasifikovanih kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, priznaju se u bilansu uspjeha. Kursne razlike na nemonetarnim stavkama kao što su vlasničke hartije od vrijednosti klasifikovane po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat priznaju se zajedno sa rezervama po osnovu vrednovanja (po fer vrijednosti) koji se prenose u kapital i akumuliraju u okviru ostalih rezervi u kapitalu.

Dobici i gubici nastali po osnovu kupoprodaje deviza za potrebe trgovanja iskazuju se u bilansu uspjeha kao neto dobiti/gubici od finansijskih sredstava i obaveza koje se drže radi trgovanja.

Kursevi najznačajnijih valuta koji su korišćeni prilikom preračuna pozicija bilansa stanja obuhvataju:

In EUR	2019.	2018.
USD	0,8937	0,8731
CHF	0,9199	0,8907

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva

3.3.1. Klasifikacija

a) Klasifikacija po MSFI 9

Banka klasifikuje svoja finansijska sredstva u sljedeće kategorije:

- Finansijska sredstva koja se mjere po amortizovanoj vrijednosti;
- Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a namijenjena su za trgovanje;
- Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat;
- Finansijska sredstva koja se obavezno priznaju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a nisu namijenjena za trgovanje.

Rukovodstvo vrši klasifikaciju svojih finansijskih plasmana u momentu inicijalnog priznavanja.

Kriterijumi na osnovu kojih se vrši klasifikacija i mjerenje su poslovni model za upravljanje finansijskim sredstvima i ugovorene karakteristike novčanih tokova finansijskih sredstava.

Procjena poslovnog modela

Poslovni model se definiše na osnovu procjene ciljeva za upravljanje finansijskim sredstvima na portfeljskom nivou, budući da ovakva procjena na najbolji način oslikava način upravljanja poslovnim aktivnostima i način izvještavanja rukovodstva. Informacije koje se razmatraju uključuju:

- Na koji način se prati uspješnost poslovnog modela i finansijskih sredstava uključenih u taj model i kako se izvještava ključnom rukovodstvu;
- Rizike koji utiču na poslovni model (i finansijska sredstva), kao i način upravljanja ovim rizicima;
- Na koji se način nagrađuje rukovodstvo (npr. da li nagrađivanje zavisi od fer vrijednosti finansijskih sredstava kojim upravljaju ili od naplate ugovorenih novčanih tokova); i
- Učestalost, obim i trenutak prodaje u prethodnom periodu, razlozi za prodaju i očekivanja za prodaju u narednom periodu.

Definisanje poslovnog modela se temelji na razumnim činjenicama, bez uzimanja u obzir najslabijih i stresnih primjera. Ako su stvarni novčani tokovi različiti od prvobitno očekivanih, ne zahtjeva se reklasifikacija svih sredstava unutar tog poslovnog modela, ukoliko su se prilikom procjene poslovnog modela uzele u obzir sve relevantne činjenice.

Generalno, procjena poslovnog modela Banke se može sumirati na sljedeći način:

- krediti i dati depoziti uključeni su u poslovni model „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova“, jer je primarna namjera Banke za kreditni portfolio da naplati ugovorene novčane tokove,
- dužničke hartije od vrijednosti su podijeljene na tri poslovna modela:
 - o prva grupa dužničkih hartija od vrijednosti predstavlja kategoriju „sredstva za trgovinu“,
 - o druga grupa dužničkih hartija od vrijednosti pripada poslovnom modelu „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova i za prodaju“, gdje je cilj naplata novčanih tokova, ali i prodaja sredstava, pri čemu ova sredstva predstavljaju dio likvidnosnih rezervi Banke,
 - o treća grupa dužničkih hartija od vrijednosti pripada poslovnom modelu „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova“.

Za dužničke hartije od vrijednosti unutar poslovnog modela „sredstva kojima se upravlja sa ciljem naplate novčanih tokova“, prodaje koje se odnose na povećanje kreditnog rizika hartije od vrijednosti, rizika koncentracije, prodaje koje su izvršene blizu konačnog roka dospijanja, ili prodaje izvršene kako bi se zadovoljile potrebe likvidnosti u „stresnom scenariju“ su dozvoljene. Ostale prodaje, koje nisu posljedica povećanja kreditnog rizika, ipak mogu biti konzistentne sa poslovnim modelom, ako su takve prodaje izuzetak u tom poslovnom modelu i ako:

- su beznačajne po vrijednosti, i pojedinačno i u cjelini, čak i kada su takve prodaje česte;
- su rijetke, čak i kada su značajniji iznosi u pitanju.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva (nastavak)

3.3.1. Klasifikacija (nastavak)

Pregled ugovornih odredbi instrumenata sa stanovišta SPPI testa (SPPI test – samo plaćanje glavnice i kamate na neotplaćeni dug)

Drugi korak u klasifikaciji finansijskih sredstava je procjena da li ugovorni novčani tokovi predstavljaju isključivo naplatu glavnice i kamate na neotplaćeni dug (SPPI test). Dužnička finansijska sredstva koja prolaze SPPI test se, u zavisnosti od poslovnog modela, mjere po amortizovanoj vrijednosti (ukoliko je poslovni model samo naplata) ili po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (ukoliko je poslovni model i naplata i prodaja).

Za namjene SPPI testa, glavnica predstavlja fer vrijednost finansijskog sredstva pri početnom priznavanju, a kamata naknadu za vremensku vrijednost novca (protok vremena), kreditni rizik (vezan za neotplaćenu glavnice u određenom periodu), kamatnu maržu i naknadu za druge kreditne rizike i troškove. Ukoliko ti kriterijumi nisu ispunjeni (ugovoreni novčani tokovi ne prolaze SPPI test), finansijska sredstva se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, bez obzira na poslovni model.

Finansijska sredstva, uključena u ostale poslovne modele, čiji cilj nije primanje novčanih tokova ili naplata novčanih tokova i prodaja, se uvijek mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i nisu predmet SPPI testa. Takođe, predmet SPPI testa nisu vlasnički finansijski instrumenti i instrumenti koji su kombinacija duga i kapitala.

MSFI 9 daje mogućnost da se finansijska sredstva, prilikom inicijalnog priznavanja, klasifikuju u grupu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (fair value opcija), ukoliko se razvrstavanjem u ovu kategoriju neutrališe, odnosno značajno smanjuje, nedosljednost mjerenja ili priznavanja, koja bi nastala vrednovanjem finansijskih instrumenata na različitim osnovama. Banka je izabrala politiku, koju dozvoljava MSFI 9, da nastavi da za računovodstvo zaštite primjenjuje MRS 39.

U dijelu klasifikacije i mjerenja finansijskih obaveza standard uglavnom ne zahtijeva promjene u odnosu na MRS 39, sa izuzetkom priznavanja efekata promjene vlastitog kreditnog rizika u ukupnom ostalom rezultatu za obaveze, koje su priznate po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Takva kretanja su uključena u ukupni ostali rezultat, bez mogućnosti naknadne reklasifikacije u bilans uspjeha.

Računovodstvena politika priznavanja modifikovanih finansijskih sredstava

Kada se ugovorni novčani tokovi finansijskog sredstva izmijene, Banka procjenjuje da li su uslovi izmijenjeni do te mjere da u suštini to postaje novo finansijsko sredstvo. Sljedeći faktori se, između ostalog, uzimaju u obzir pri takvoj procjeni:

- razlog za promjenu novčanih tokova (komercijalni razlozi ili finansijske poteškoće klijenta);
- promjena valute kredita;
- zamjena duga za kapital;
- da li je inicijalni dužnik zamijenjen novim, koji nije povezano lice sa inicijalnim dužnikom;
- da li je modifikacija takva da mijenja rezultat SPPI testa.

Ako promjena rezultira prestankom priznavanja finansijskog sredstva, novo finansijsko sredstvo se inicijalno priznaje po fer vrijednosti, pri čemu se razlika priznaje kao gubitak ili gubitak od prestanka priznavanja, u mjeri u kojoj gubitak od umanjenja vrijednosti sredstva već nije priznat. Ako izmjena uslova ne rezultira novčanim tokovima koji su bitno različiti, modifikacija ne rezultira prestankom priznavanja. Na osnovu promjene novčanih tokova diskontovanih po inicijalnoj efektivnoj kamatnoj stopi, Banka priznaje dobitak ili gubitak od modifikacije, u mjeri u kojoj gubitak od umanjenja vrijednosti sredstva već nije priznat.

b) Reklasifikacija

Finansijska sredstva se mogu reklasifikovati samo kada se promijeni poslovni model upravljanja tim sredstvima. Reklasifikacija se vrši od početka izvještajnog perioda nakon promjene. Očekuje se da promjene poslovnog modela budu vrlo rijetke, i samo ukoliko dođe do početka nove ili prekida djelatnosti koja je značajna za poslovanje, i nisu se dogodile u periodu, finansijske obaveze se neće reklasifikovati.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva (nastavak)

3.3.2. Priznavanje i mjerenje

Finansijska sredstva se inicijalno priznaju po fer vrijednosti uvećanoj za transakcione troškove, osim u slučaju finansijskih sredstava koja se iskazuju po fer vrijednosti, a čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha.

Finansijska sredstva koja se mjere po amortizovanoj vrijednosti se početno priznaju po fer vrijednosti, uvećanoj za neposredne transakcione troškove. Ona se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti, dobijenoj primjenom metode efektivne kamatne stope, i umanjenoj za ispravku vrijednosti.

Amortizovana vrijednost je izračunata uzimanjem u obzir svih troškova izdavanja i svih diskonta ili premija prilikom poravnanja. Gubici koji proizilaze iz obezvrjeđenja priznati su u bilansu uspjeha.

Finansijska sredstva koja se vode po fer vrijednosti čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha, inicijalno se priznaju po fer vrijednosti, a transakcioni troškovi terete troškove poslovanja u bilansu uspjeha.

Dobici ili gubici proistekli iz promjena u fer vrijednosti finansijskih sredstava, čiji se efekti promjena u fer vrijednosti iskazuju u bilansu uspjeha, iskazuju se u periodu u kome su nastali.

Dobici ili gubici proistekli iz promjena u fer vrijednosti finansijskih sredstava koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat evidentiraju se u okviru nerealizovanih dobitaka i gubitaka u okviru kapitala, sve dok finansijsko sredstvo ne bude isknjiženo, odnosno obezvrjeđeno, kada se kumulativni dobitci ili gubici prethodno iskazani u kapitalu prenose u bilans uspjeha, osim u slučaju vlasničkih instrumenata kapitala, kod kojih se promjene u fer vrijednosti iz kapitala nikad ne prenose u bilans uspjeha, čak ni u slučaju da je sredstvo isknjiženo, odnosno obezvrjeđeno.

Kamate, obračunate metodom efektivne kamatne stope, i kursne razlike iz monetarnih stavki, koje su klasifikovane kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, priznaju se neposredno u bilansu uspjeha. Kursne razlike na nemonetarnim hartijama od vrijednosti, koje su klasifikovane kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat, priznaju se u okviru kapitala, kao i promjena njihove fer vrijednosti.

Prihod od dividendi od hartija od vrijednosti klasifikovanih kao finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat priznaju se u bilansu uspjeha kada se utvrdi pravo Banke na naplatu.

3.3.3. Prestanak priznavanja

Priznavanje finansijskog sredstva prestaje po isteku prava na novčani priliv od finansijskog sredstva, odnosno kada Banka prenese sve rizike i koristi od vlasništva nad sredstvima.

Priznavanje finansijske obaveze prestaje kada je obaveza ispunjena tj. kada je dug isplaćen, storniran ili istekao. Priznavanje knjigovodstvene vrijednosti finansijske obaveze isknjižene na osnovu konverzije duga u kapital prestaje emitovanjem akcijskog kapitala u vrijednosti ekvivalentnoj tržišnoj vrijednosti akcija Banke na crnogorskoj berzi.

3.3.4. Otpisi

Banka otpisuje finansijska sredstva u cjelosti ili djelimično kada je iscrpila sve praktične napore za naplatu i nema razumnih očekivanja povrata ugovornih novčanih tokova. Kriterijumi koji ukazuju na to da ne postoji opravdano očekivanje naplate uključuju period kašnjenja, kvalitet obezbeđenja i različite faze postupaka izvršenja. Banka može otpisati finansijska sredstva koja su još uvek predmet izvršnih aktivnosti, ali to ne utiče na njena prava u izvršnim postupcima. Banka i dalje nastoji da u cjelosti naplati sve iznose na koje ima zakonsko pravo. Otpisom se smanjuje bruto knjigovodstvena vrijednost finansijskog sredstva i ispravka vrijednosti. Svaki naknadni povraćaj sredstava knjiži se u korist troška obezvrjeđenja finansijskih sredstava.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.3. Finansijska sredstva (nastavak)

3.3.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu zasniva se na kotiranim tržišnim cijenama na dan odmjerenja, tj. na tekućoj cijeni koja bi bila postignuta prilikom prodaje sredstava ili prenosa obaveza na taj dan. To je cijena koja predstavlja najbolju ponudu i tražnju, bez uzimanja u obzir transakcionih troškova. Ukoliko tržište nekog finansijskog sredstva nije aktivno, Banka utvrđuje fer vrijednost tehnikama procjene. To uključuje primjenu nedavnih transakcija između nezavisnih stranaka, modela diskontovanja budućih novčanih tokova, ili opciju modela formiranja cijena maksimalnim korišćenjem informacija sa tržišta.

Ukoliko se primjenjuje model diskontovanja novčanih tokova, procjena budućih tokova gotovine zasniva se na najboljoj procjeni rukovodstva, a kao diskontna stopa koristi se tržišna stopa srodnog finansijskog instrumenta sa uporedivim karakteristikama na dan bilansa stanja. Ukoliko se primjenjuju modeli formiranja cijena, „inputi“ se zasnivaju na tržišnim vrijednostima sa stanjem na dan izvještavanja.

3.4. „Prebijanje“ finansijskih instrumenata

Finansijska sredstva i obaveze se „prebijaju“ i neto iznos se iskazuje u bilansu stanja onda kada postoji zakonski izvršivo pravo da se „prebiju“ priznati iznosi i kada postoji namjera da se obaveze izmire na neto osnovi, odnosno da se sredstva realizuju, a obaveze izmire istovremeno.

3.5. Prihodi i rashodi od kamata

Kamatni prihodi i rashodi se priznaju u bilansu uspjeha za sva finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti, i sva dužnička finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat i koja nose kamatu, na obračunskoj osnovi, korišćenjem metode efektivne kamatne stope. Prihodi od kamate na sva finansijska sredstva koja se mjere po fer vrednosti kroz bilans uspjeha, a nisu namijenjena trgovanju, priznaju se korišćenjem ugovorne kamatne stope.

Metod efektivne kamatne stope je metod obračuna amortizovane vrijednosti finansijskog sredstva ili finansijske obaveze i alokacije prihoda i rashoda od kamata na odgovarajuće vremenske periode. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća gotovinska plaćanja ili primanja kroz očekivani životni vijek finansijskog instrumenta ili, prema potrebi, u kraćem vremenskom periodu, na sadašnju vrijednost finansijskog sredstva ili finansijske obaveze. Kalkulacija uključuje sve naknade i iznose plaćene i primljene između ugovornih strana, troškove transakcije i sve druge premije ili diskonte.

Prihodi od kamata izračunavaju se primjenom efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijskih sredstava koja nisu obezvrijeđena.

Za sredstva koja su obezvrijeđena (stage 3), primjenjuje se efektivna kamatna stopa na neto knjigovodstvenu vrijednost. U slučaju da u narednom periodu dođe do značajnog poboljšanja boniteta komitenta (prelazak u stage 1 ili 2), efektivna kamatna stopa se ponovo aplicira na bruto knjigovodstvenu vrijednost sredstva.

3.6. Naknade i provizije

Prihodi i rashodi od naknada i provizija nastali po osnovu pružanja, odnosno korišćenja bankarskih usluga, priznaju se u bilansu uspjeha u momentu nastanka, tj. u momentu kada je usluga pružena, odnosno dobijena.

Provizije i naknade, koje su uključene u obračun efektivne kamatne stope finansijskog sredstva ili finansijske obaveze priznaju se kao kamatni prihodi, odnosno rashodi.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija obuhvataju naknade po osnovu izdavanja garancija i akreditiva od strane Banke, domaćih i međunarodnih plaćanja i transakcija u stranim valutama, vođenja transakcijskih računa, posredničkih i drugih usluga Banke.

3.7. Neto rezultat trgovanja

Dobici i gubici po osnovu trgovanja uključuju dobitke i gubitke od devizne razmjene, dobitke i gubitke od prilagođavanja fer vrijednosti finansijskih sredstava, usklađivanje fer vrijednosti, i dobitke i gubitke od prodaje finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i finansijskih sredstava koja se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)**3.8. Operativni lizing**

Zakup je ugovoreni odnos, u kome zakupodavac, u zamjenu za plaćanje ili niz plaćanja, na zakupca prenosi pravo korišćenja sredstva za ugovoreni period. Zakupi gdje zakupodavac zadržava značajniji dio rizika i koristi od vlasništva klasifikuju se kao operativni zakupi. Banka je u operativnom zakupu kao zakupac i kao zakupodavac. Data/primljena plaćanja izvršena po osnovu operativnog zakupa iskazuju se u bilansu uspjeha na proporcionalnoj osnovi, tokom perioda trajanja zakupa. Kada se operativni zakup okonča prije isteka perioda zakupa, sve isplate koje zahtijeva zakupodavac na ime kazne se priznaju kao trošak u periodu u kome se desio prestanak zakupa.

Sredstva data u operativni zakup su u bilansu stanja prikazana kao investicione nekretnine.

3.9. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava**a) Očekivani kreditni gubici**

U skladu sa MSFI 9, od 1. januara 2018. godine Banka je prešla sa modela nastalih gubitaka na model očekivanog gubitka. Prema prethodno pomenutom standardu, Banka je u obavezi da prepozna ne samo kreditne gubitke koji su nastali, već i gubitke za koje se očekuje da će se dogoditi u budućnosti. Ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke je potrebno prepoznati za sve kredite i druge dužničke finansijske instrumente koji se ne drže po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Ispravka vrijednosti se temelji na očekivanim kreditnim gubicima vezanim za vjerovatnoću neispunjavanja obaveza (PD) u narednih 12 mjeseci, osim ako nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja, u kom slučaju se ispravka vrijednosti temelji na vjerovatnoći neispunjavanja obaveza tokom cijelog životnog vijeka finansijske imovine (LECL). Banka utvrđuje da li se rizik od neplaćanja značajno povećao od početnog priznavanja na bazi odgovarajućih i provjerljivih informacija koje se mogu prikupiti bez pretjeranih dodatnih troškova. Ovo uključuje i kvantitativne i kvalitativne informacije i analize, zasnovane na istorijskim podacima Banke, iskustvu i stručnoj kreditnoj procjeni i uključivanju informacija koje se odnose na budućnost.

Banka prati i provjerava kvalitet kreditnog portfolija, kako na nivou individualnog klijenta, tako i na nivou cjelokupnog kreditnog portfolija, kako bi u kontinuitetu procjenjivala potrebne rezerve za ECL (očekivani kreditni gubici). Banka formira individualne rezerve za klijente koji se nalaze na individualnoj ocjeni, koji su svrstani u fazu 3. Ovakav izračun se zasniva na informacijama o ispunjavanju ugovorenih obaveza ili drugim finansijskim teškoćama dužnika, ili drugim važnim činjenicama. Pojedinačne procjene zasnovane su na očekivanim diskontovnim novčanim tokovima iz poslovanja, ili procijenjenim očekivanim plaćanjima iz obezbjeđenja.

Za sva rizična sredstva i potencijalne obaveze koje su svrstane u fazu 1 i fazu 2, ili za finansijsku imovinu u fazi 3 sa izloženošću ispod praga materijalnosti, ispravke se procjenjuju na kolektivnoj osnovi. ECL u ovoj grupi imovine se procjenjuje na osnovu očekivane vrijednosti parametara rizika kombinujući istorijska kretanja sa budućim makroekonomskim predviđanjima. Kod modela koji se koriste za procjenu budućih parametara rizika vrši se redovna validacija i nanovo se testiraju kako bi procjene gubitaka bile što realnije.

Klasifikacija u fazama

Banka je pripremila metodologiju koja objašnjava model očekivanih kreditnih gubitaka i kojom su definisani kriterijumi razvrstavanja u faze, prelaz između faza, izračun indikatora rizika i validaciju modela. Banka klasifikuje finansijske instrumente u fazu 1, fazu 2 i fazu 3, na osnovu primijenjene metodologije obezvrjeđenja, kako je opisano u nastavku:

- Faza 1: bez značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja, Banka priznaje ispravku vrijednosti na osnovu 12-mjesečnog perioda;
- Faza 2: značajno povećanje kreditnog rizika od početnog priznavanja, Banka priznaje ispravku vrijednosti za vijek trajanja finansijskog sredstva, i
- Faza 3: Banka prepoznaje gubitke za vijek trajanja finansijskog sredstva. Definicija neispunjavanja obaveza usklađena je sa smjernicama EBA. Na bazi internog sistema razvrstavanja neperformansi portfolio je raspoređen u D, DF i E bonitetni razred koji uključuje potraživanja koja su u kašnjenju preko 90 dana, kao i potraživanja sa malom vjerovatnoćom plaćanja („unlikely to pay“). Na segment fizičkih lica, razvrstavanje u bonitetne grupe se vrši na nivou pojedinačnih potraživanja, međutim može se konačan bonitet pogoršati na bazi boniteta ostalih potraživanja istog klijenta.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

a) Očekivani kreditni gubici (nastavak)

Značajno povećanje kreditnog rizika se podrazumijeva u sljedećim situacijama:

- kada se bonitet značajno pogoršao na datum izvještavanja, u odnosu na bonitet pri odobravanju finansijskog sredstva,
- kada postoji kašnjenje preko 30 dana u izmirivanju obaveza po finansijskom sredstvu (dani kašnjenja su uključeni u procjeni boniteta),
- odobravanje restrukturiranja finansijskog sredstva, ili
- ako je finansijsko sredstvo stavljeno na listu za intezivno posmatranje.

Metodologija bonitetnog razvrstavanja za banke i države zavisi od toga da li postoji bonitet utvrđen od strane međunarodnih agencija Fitch, Moody's ili S&P. Bonitet se određuje na osnovu prosječnog međunarodnog boniteta. Ako ne postoji međunarodni kreditni rejting, klasifikacija se zasniva na internoj metodologiji Banke.

Očekivani gubici za finansijsku imovinu faze 1 izračunavaju se na osnovu vjerovatnoće neplaćanja u 12 mjeseci ili kraćem periodu, ako je dospijeće finansijske imovine kraće od 1 godine. Vjerovatnoća neplaćanja u 12 mjeseci uključuje uticaj makroekonomskih prognoza. Očekivani gubici za finansijsku imovinu faze 2 izračunavaju se na osnovu vjerovatnoće neplaćanja u cijelom periodu trajanja sredstva, jer se njihov kreditni rizik značajno povećao od njihovog početnog priznavanja. Izračun se takođe zasniva na većem broju ekonomskih scenarija za identifikovanje vjerovatnoće gubitaka koji su okrenuti ka budućnosti i koji uključuju makroekonomske prognoze.

Za finansijske instrumente u fazi 3 primjenjuje se isti tretman kao i za obezvređivanje finansijskih instrumenata u skladu sa MRS 39. Izloženosti ispod praga materijalnosti dobijaju kolektivne ispravke vrijednosti koristeći PD od 100%. Finansijski instrumenti će biti prebačeni iz faze 3 ako više ne ispunjavaju kriterijume za fazu 3 nakon probnog perioda. Specijalni tretman se primjenjuje za finansijska sredstva obezvrijeđena u trenutku kupovine ili emisije (POCI), za koje se ispravka vrijednosti prepoznaje samo za očekivane gubitke u periodu od početnog priznavanja.

Izračunavanje kolektivnih ispravki vrijednosti vrši se množenjem izloženosti u neplaćanju (EAD) (izloženost po defaultu) na kraju svakog mjeseca sa odgovarajućom vjerovatnoćom neplaćanja (PD) i gubitkom u slučaju neplaćanja (LGD). Izloženost u neplaćanju je suma bilansnih izloženosti i vanbilansnih izloženosti pomnoženih sa faktorom kreditne konverzije (CCF). Dobijeni rezultat se za svaki pojedinačni mjesec diskontuje na sadašnje vrijeme. Za izloženosti u fazi 1 očekivani gubici se odnose na period od 12 mjeseci, dok se za fazu 2 uključuju svi očekivani gubici do datuma isteka sredstva.

U svrhu procjene gubitaka u slučaju neplaćanja (LGD), Banka koristi alat umanjivanja vrijednosti kolaterala (HC) za svaki pojedinačni kolateral i stopu plaćanja za neobezbijeđene izloženosti (URR). U nedostatku dovoljno reprezentativnih istorijskih podataka na bazi kojih bi se izračunale predmetne stope, Banka primjenjuje stope koje dobija od NLB d.d..

Očekivani životni vijek

Prilikom ocjene očekivanih kreditnih gubitaka, Banka mora uzeti u obzir maksimalni ugovorni period na koji je Banka izložena kreditnom riziku.

Informacije usmjerene na budućnost

Banka uključuje informacije koje se odnose na budućnost u procjeni značajnog povećanja kreditnog rizika i mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka. Banka razmatra informacije koje se odnose na budućnost, kao što su makroekonomski faktori (npr. stopa nezaposlenosti, rast BDP-a, kamatne stope i cijene stanova) i ekonomske prognoze.

Rekalkulacija svih parametara vrši se godišnje ili češće ako se makroekonomsko okruženje mijenja više nego što je uključeno u prethodne prognoze. U tom slučaju svi parametri se preračunavaju prema novim prognozama.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

b) Ispravke vrijednosti za pojedinačno ocijenjene očekivane gubitke

Finansijska sredstva koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti

Banka obezvrjeđuje finansijska sredstva pojedinačno u slučaju pojedinačno značajnih finansijskih sredstava klasifikovanih u fazu 3; preostala finansijska sredstva su slabo grupisana. Prag materijalnosti za individualno ocijenjena potraživanja su EUR 50 hiljada za fizička lica, odnosno EUR 20 hiljada za pravna lica.

Iznos gubitka se procjenjuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti sredstva i neto sadašnje vrijednosti očekivanih novčanih tokova koji su diskontovani na datum obračuna. Scenario procjene očekivanih kreditnih gubitaka može se zasnivati na pretpostavci "going concern" koji uzima u obzir novčane tokove iz redovnog poslovanja. U slučaju pretpostavke "going concern" se očekuje nadoknada isključivo od prodaje sredstava obezbjeđenja. Visina naplate iz sredstava obezbjeđenja se zasniva na procjeni tržišne vrijednosti sredstava obezbjeđenja umanjenoj za definisani haircut (HC) i diskontovanoj u određenom vremenskom periodu (svođenje na sadašnju vrijednost). Vanbilansne obaveze se takođe procjenjuju pojedinačno, a očekivani kreditni gubici evidentiraju se na strani pasive.

Knjigovodstvena vrijednost finansijskih sredstava koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti se umanjuje za vrijednost ispravke vrijednosti, a gubitak se priznaje u bilansu uspjeha u okviru pozicije „Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha“. Ako se iznos ispravki za očekivane kreditne gubitke naknadno smanji, zbog događaja koji je nastao nakon što je umanjeње vrijednosti priznato (npr. otplata u procesu oporavka premašuje očekivano predviđenu otplatu iz kolaterala), ukidanje gubitka se priznaje kao smanjenje ispravke vrijednosti, a dobit se priznaje u istoj poziciji bilansa uspjeha na kojoj je priznat gubitak. Za vanbilansne izloženosti, iznos očekivanog kreditnog gubitka se priznaje u bilansu stanja u okviru pozicije „Rezervisanja" i u bilansu uspjeha u okviru pozicije „Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha“.

Finansijska sredstva klasifikovana po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

Kreditni gubici za dužničke instrumente koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat ne umanjuju knjigovodstvene iznose ovih finansijskih sredstava u bilansu stanja. Umjesto toga, iznos koji je jednak ispravci vrijednosti koja bi nastala ako bi se imovina mjerila po amortizovanoj vrijednosti priznaje se u ukupnom ostalom rezultatu kao akumulirani gubitak od umanjeња, i u bilansu uspjeha na poziciji „Neto prihodi/rashodi od obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha“. Pri prestanku priznavanja akumulirani gubitak priznat u ukupnom ostalom rezultatu prenosi se u bilans uspjeha, dok se ukidanje očekivanih kreditnih gubitaka prenosi na prihode/rashode obezvrjeđenja finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat.

Ako se iznos ispravki vrijednosti za očekivane kreditne gubitke naknadno smanji, uslijed događaja koji se desio nakon priznavanja umanjeња vrijednosti (npr. otplata u procesu oporavka premašuje predviđenu otplatu iz kolaterala), ukidanje gubitka se priznaje kao smanjenje ispravke vrijednosti, a dobit se priznaje u bilansu uspjeha.

c) Restrukturirani krediti

Gdje je moguće, Banka zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti nastoji restrukturirati kredite umjesto da preuzme kolateral. Restrukturiranje može uključivati produženje roka otplate, smanjenje duga, sporazum o novim uslovima kreditiranja, preuzimanje potraživanja dužnika prema trećem licu, zamjenu postojećeg kredita novim i slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika. Nakon što su uslovi restrukturirani, kredit se više ne smatra dospjelim. Uprava kontinuirano analizira restrukturirane kredite, kako bi se osiguralo da su ispunjeni svi kriterijumi, i da buduća plaćanja budu izvjesna. Kredit je i dalje predmet pojedinačnog ili kolektivnog procjenjivanja i ispravke vrijednosti, koja se računa korišćenjem izvorne efektivne kamatne stope kredita. Restrukturirani kredit kod koga nije došlo do promjene dužnika Banka ne može klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, sve dok se ne ostvari redovna otplata tokom perioda od najmanje tri mjeseca nakon restrukturiranja kredita.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.9. Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava (nastavak)

d) Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja

U određenim okolnostima, Banka, po osnovu neispunjenja ugovorne obaveze otplate duga, preuzima u posjed kolaterale koji su bili sredstvo obezbjeđenja po datom plasmanu. Banka evidentira primljena sredstva po nižoj od neto knjigovodstvene vrijednosti potraživanja ili tržišne vrijednosti sredstva obezbjeđenja umanjenoj za troškove prodaje i, u zavisnosti od namjene, klasifikuje u odgovarajuću kategoriju sredstava. Nakon početnog priznavanja, preuzeta sredstva se odmjeravaju i izvještavaju u skladu sa politikom tih kategorija sredstava. Ukoliko nije drugačije navedeno, ova sredstva se iskazuju u okviru stavke „Ostala sredstva“, jer ih Banka privremeno drži sa namjerom prodaje odmah kada je to moguće. Svi dobici/gubici od njihove prodaje iskazuju se u okviru stavke „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine“.

3.10. Nematerijalna sredstva

Licence

Licence se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se priznaje primjenom proporcionalne metode, kako bi se trošak licenci raspodijelio u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 5 godina.

Računarski softver

Troškovi razvoja računarskog softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih prilikom stavljanja softvera u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 10 godina. Amortizacija nematerijalnih ulaganja počinje onog trenutka kada nematerijalno ulaganje postane raspoloživo za upotrebu.

3.11. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Nabavna vrijednost uključuje izdatke direktno pripisive nabavljenom sredstvu.

Rezidualna vrijednost i korisni vijek upotrebe sredstva se revidiraju, i po potrebi koriguju, na datum svakog bilansa stanja. Banka procjenjuje da li postoji objektivan dokaz da je umanjena vrijednost sredstva. Ukoliko postoji bilo koji od tih dokaza, vrši se procjena nadoknadivog iznosa. Nadoknadiv iznos je veći od neto prodajne cijene ili vrijednosti u upotrebi. Ukoliko je nadoknadiv iznos veći od knjigovodstvene vrijednosti, sredstvo ne bi trebalo da bude obezvrijeđeno. Naknadni troškovi se uključuju u nabavnu vrijednost sredstva ili se priznaju kao posebno sredstvo, samo kada postoji vjerovatnoća da će Banka u budućnosti imati ekonomsku korist od tog sredstva i ako se njegova vrijednost može pouzdano utvrditi. Svi drugi troškovi održavanja terete ostale rashode poslovanja perioda u kome su nastali.

Amortizacija sredstava se obračunava primjenom proporcionalne metode kako bi se rasporedila njihova nabavna vrijednost do njihove rezidualne vrijednosti u toku njihovog procijenjenog vijeka trajanja.

U tabeli koja slijedi dat je aproksimativan prikaz korišćenih godišnjih stopa amortizacije tokom 2019. i 2018. godine:

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Građevinski objekti	3%	3%
Računari i računarska oprema	14,30% - 50%	20%
Namještaj i oprema	20%	10%
Vozila	20%	20%
Ulaganje u tuđe objekte	20%	20%

Period amortizacije osnovnih sredstava počinje onda kada su sredstva raspoloživa za upotrebu. Dobici i gubici po osnovu otuđenja sredstva utvrđuju se kao razlika između novčanog priliva i knjigovodstvene vrijednosti i iskazuju se u bilansu uspjeha u okviru „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine“.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.12. Investicione nekretnine

Nekretnine se klasifikuju u investicione nekretnine ako se ne koriste neposredno za obavljanje djelatnosti, već se posjeduju sa namjenom izdavanja u poslovni zakup. Investicione nekretnine se inicijalno priznaju po nabavnoj vrijednosti koju, pored kupovne cijene, čine davanja i neposredni troškovi koje je moguće neposredno pripisati nabavci. Nakon početnog priznavanja, investicione nekretnine se odmjeravaju po modelu fer vrijednosti koja se temelji na trenutnim tržišnim cijenama. Dobici i gubici iz naknadnog odmjeravanja po fer vrijednosti se priznaju u bilansu uspjeha.

3.13. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Gotovina i gotovinski ekvivalenti obuhvataju gotovinu u blagajni i bankomatima, visoko likvidna finansijska sredstva s dospjećem manjim od tri mjeseca i novčana sredstva bez posebne namjene na računima kod Centralne banke Crne Gore, dužničke hartije od vrijednosti sa originalnim dospjećem do 90 dana, kao i sredstva kod domaćih i inostranih banaka.

3.14. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju onda kada:

- Banka ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu kao rezultat prethodnih događaja;
- je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava; i
- se iznos obaveze može pouzdano procijeniti.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti izdataka potrebnih za izmirenje obaveza.

Rezervisanja se revidiraju na datum svakog bilansa stanja i koriguju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ukoliko više nije vjerovatno da će odliv sredstava koja generišu ekonomske koristi biti potreban za izmirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko bilansa uspjeha.

3.15. Finansijske garancije

Finansijske garancije se na datum izdavanja priznaju po fer vrijednosti koja je jednaka iznosu primljene naknade. Primljena naknada se prenosi u bilans uspjeha u toku perioda trajanja ugovora primjenom proporcionalne metode. Obaveza banke po osnovu finansijskih garancija naknadno se odmjerava po vrijednosti većoj od:

- inicijalnog odmjeravanja, korigovanog za amortizaciju obračunatu sa ciljem da se prizna prihod od naknade ostvaren u toku važenja garancije; odnosno
- najbolje procjene izdatka koji je potreban za izmirenje obaveze.

3.16. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti, koja je obično jednaka nabavnoj vrijednosti, bez nastalih transakcionih troškova. U narednim periodima, obaveze po kreditima se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti. Sve razlike između ostvarenog priliva, umanjenog za transakcione troškove i iznosa otplata, priznaju se u bilansu uspjeha kao kamatni rashodi u periodu korišćenja kredita, primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.17. Primanja zaposlenih

a) *Kratkoročna primanja*

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima, kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po relevantnim zakonskim propisima. Banka je obavezna i da od bruto zarada zaposlenih obustavi doprinose i da ih uplati državnim fondovima. Doprinosi se priznaju kao trošak perioda na koji se odnose, u okviru troškova rada. Banka nema zakonsku niti izvedenu obavezu za dalje plaćanje doprinosa državnim fondovima.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.17. Primanja zaposlenih (nastavak)

b) Beneficije zaposlenih

Beneficije zaposlenih uključuju naknade za penzionisanje i jubilarne nagrade.

Pravo na te naknade je obično uslovljeno preostalom dobi zaposlenog u radu do penzionisanja i/ili završetkom minimalnog perioda rada. Očekivani troškovi tih naknada su nastali u periodu od zapošljavanja. Otpremnine se isplaćuju pri raskidu radnog odnosa, poslije datuma redovnog penzionisanja, ili kada zaposleni prihvati sporazumni raskid radnog odnosa kao višak radne snage u zamjenu za otpremninu.

Ukupni rashodi dugoročnih rezervisanja koji se odnose na buduće odlive po osnovu penzionisanja zaposlenih i jubilarnih nagrada procjenjuju se na osnovu aktuarskog obračuna. Za potrebe procjene Banka angažuje ovlaštenog aktuara, koji vrši obračun budućih obaveza diskontovanjem procijenjenih budućih odliva, korišćenjem aktuarske metode projektovanja po jedinici prava.

Obaveze se odmjeravaju u visini sadašnje vrijednosti budućih izdataka, uzimajući u obzir rast budućih plata i drugih uslova, koji se raspodjeljuju na ugodnosti zaposlenih na osnovu prošlog i budućeg radnog vijeka. Naknade zaposlenima su uključene u bilans uspjeha u poziciju administrativni troškovi, kao troškovi rada, dok su kamate za obaveze po osnovu otpremnina pri odlasku u penziju, priznate kao rashodi kamata i slični rashodi. Te kamate predstavljaju promjenu sadašnje vrijednosti obaveze, koja nastaje usljed približavanja periodu dospelja za plaćanje.

Aktuarski dobiti ili gubici po osnovu promjene aktuarskih demografskih i finansijskih pretpostavki i iskustvenih prilagođavanja (razlika između stvarnih i projektovanih isplata iz aktuarskih procjena) se priznaju u kapitalu, kao aktuarski dobiti/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine i ne reklasifikuju se u bilans uspjeha.

3.18. Oporezivanje

a) Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG“, br. 65/01, 12/02, 80/04, 40/08, 40/11, 14/12, 61/13, 55/16), primjenom propisane stope na iznos oporezive dobiti iskazane u poreskoj prijavi.

Iznos oporezive dobiti se utvrđuje usklađivanjem dobiti objelodanjene u bilansu uspjeha za iznose prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica. Rashod poreza na dobit se obračunava primjenom proporcionalne stope od 9% na iznos oporezive dobiti (2018: 9%).

Poreski propisi Crne Gore ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda iskazani u poreskom bilansu mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

b) Odloženi porez na dobit

Odloženi porezi se obračunavaju primjenom metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja za sve privremene razlike proizišle iz razlike između poreske vrijednosti sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti, iskazane za potrebe finansijskog izvještavanja.

Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg postoji vjerovatnoća da će budući oporezovani dobitak biti raspoloživ u odnosu na koji se odbitna privremena razlika može iskoristiti.

Odloženi porezi koji se odnose na ponovno odmjeravanje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju priznaju se u okviru kapitala.

Za utvrđivanje odloženih poreskih sredstava ili obaveza koristi se važeća poreska stopa na dan bilansa.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.19. Akcijski kapital

Uplaćeni akcijski kapital Banke predstavlja iznos novčanih sredstava uplaćenih od strane akcionara. Akcijski kapital Banke čine obične akcije i evidentiraju se kao posebna stavka u bilansu stanja.

Dividende od akcija se evidentiraju u okviru kapitala u periodu u kome je donijeta odluka o njihovoj isplati.

3.20. Poslovanje u tuđe ime i za tuđi račun

Banka vrši usluge čuvanja i upravljanja značajnim iznosom sredstava u ime i za račun pravnih i fizičkih lica, uz zaračunavanje određene naknade za pomenute usluge. Pomenuta sredstva nisu uključena u bilans stanja Banke. Pojediniosti o poslovanju u tuđe ime i za tuđi račun su prikazane u Napomeni 39.d.

3.21. Korišćenje procjena

Rukovodstvo vrši procjene i pretpostavke koje utiču na prikazane iznose sredstava i obaveza. Procjene i prosuđivanja kontinuirano se ocjenjuju i bazirane su na istorijskom iskustvu i ostalim faktorima uključujući očekivanja o budućim događajima koja se smatraju razumnim pod određenim uslovima. Najznačajnija korišćenja procjena i prosuđivanja su sljedeća:

a) Umanjenje vrijednosti kredita

Banka prati i provjerava kvalitet kreditnog portfolija mjesečno, kako na individualnoj, tako i na skupnoj tj. portfeljskoj osnovi, sa ciljem tekuće procjene potrebne visine ispravke vrijednosti. Prilikom određivanja visine ispravke vrijednosti na individualnoj osnovi, Banka procjenjuje vrijednost budućih novčanih tokova, najčešće iz sredstava obezbjeđenja, koristeći određeni stepen umanjenja vrijednosti kolateralala (hair-cuts) i određeni period naplate.

Rukovodstvo koristi procjene bazirane na istorijskim gubicima za sredstva sa karakteristikama kreditnog rizika kako bi se procijenio nivo umanjenja vrijednosti kolateralala i period naplate. Metodologija i pretpostavke koje se koriste u procjeni iznosa i perioda budućih novčanih tokova, pregledaju se redovno, kako bi se uklonile sve razlike između procijenjenih gubitaka i stvarnih iskustava.

Stresno testiranje za kreditni rizik predviđa uticaj nepovoljnih makroekonomskih uslova na nenaplativost i stope gubitka. Stresni scenario predviđa usporavanje ekonomskih uslova, što dovodi do povećanja stope nenaplativosti (DR), kao i stope gubitka (LR). Na osnovu istorijskog iskustva procjenjuje se veza između makroekonomskih faktora i faktora rizika i primjenjuje se referentna vrijednost za postojeće izloženosti kako bi se procijenila dodatna stopa nenaplativosti i ispravke vrijednosti potrebne da pokriju rizik. Pretpostavka u ovim scenarijima je da se izloženost ne mijenja u toku jedne godine.

Kreditni koji nose manji rizik i kreditni niže izloženosti provjeravaju se skupno.

b) Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnom tržištu se dobija na osnovu objavljene tržišne cijene na datum odmjerenja.

Određivanje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza za koje ne postoji uočljiva tržišna cijena zahtijeva korišćenje različitih tehnika vrednovanja. Iako tehnike vrednovanja u dobroj mjeri odražavaju tržišne uslove na dan odmjerenja, isti se ipak mogu razlikovati od tržišnih uslova prije i poslije toga dana.

Za finansijske instrumente kojima se ne trguje često i koji imaju nisku cjenovnu transparentnost, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva određene stepene varijacije u procjenjivanju koji zavise od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, cjenovnih pretpostavki i ostalih rizika koji utiču na određeni instrument. Promjena procjena tih faktora bi mogla uticati na prikazanu fer vrijednost finansijskih instrumenata.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)

3.21. Korišćenje procjena (nastavak)

c) Dugoročne naknade zaposlenima

Trošak dugoročnih beneficija zaposlenima određen je na osnovu aktuarskog obračuna, uz primjenu aktuarskih pretpostavki: diskontna stopa, budući rast plata u skladu sa stopom inflacije i napredovanja, rast plata po osnovu minulog rada, kao i promjene u broju zaposlenih koji stiču pravo za isplatu pogodnosti. S obzirom na dugoročnu prirodu ovih planova, procjene su predmet značajne neizvjesnosti. Aktuarski obračun vrši nezavisni aktuar.

Glavne pretpostavke koje su korišćene u aktuarskom obračunu su date u tabeli niže:

Aktuarske pretpostavke	31.12.2019.	31.12.2018.
Diskontni faktor	2,7%	5%
Rast zarade u skladu sa stopom inflacije, napredovanja, i povećanja zarada po osnovu minulog rada	2,13% - 2,92%	2,8% - 3,8%
Ostale pretpostavke		
Broj zaposlenih koji ispunjavaju uslove za isplatu pogodnosti	275	287

Analiza osjetljivosti na promjene bitnih aktuarskih pretpostavki za dugoročne naknade zaposlenima data je u tabeli niže:

Aktuarska pretpostavka	Promjena pretpostavki	Uticaj na rezervisanja za otpremnine zaposlenima (u %)	
		2019.	2018.
Diskontna kamatna stopa	+ 0,5 b.p.	-4,2%	-3,3%
	- 0,5 b.p.	4,7%	3,6%
Rast zarada	+ 0,5 b.p.	4,6%	3,6%
	- 0,5 b.p.	-4,3%	-3,4%

d) Korisni vijek trajanja nematerijalne imovine, zgrada, postrojenja i opreme

Banka vrši pregled vijeka trajanja nematerijalnih ulaganja, zgrada, postrojenja i opreme u svakom periodu godišnjeg izvještavanja.

e) Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

U svom poslovanju Banka je izložena sljedećim rizicima:

- Kreditni rizik
- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizici
- Operativni rizici i
- Rizik zemlje

Osnovne smjernice za upravljanje rizicima su definisane Rizik apetitom Banke i Strategijom upravljanja rizicima, koji, zajedno sa internim politikama koje se usvajaju od strane Odbora direktora, specificiraju Rizik apetit, pristupe i metodologije za praćenje, mjerenje i upravljanje pojedinačnim tipovima rizika, kako bi se ostvarili interno postavljeni ciljevi i ispunili eksterni zahtjevi. Dodatno, usmjerenja koja se odnose na rizike su integrisana u proces planiranja na nivou Banke.

Okvir upravljanja rizikom

Odbor direktora ima sveobuhvatnu odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizicima. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), Kreditni odbor i Odbor za reviziju.

Politike upravljanja rizikom Banke su uspostavljene u cilju identifikacije i analize rizika sa kojima se suočava Banka, definisanja odgovarajućih limita u pogledu rizika, kao i nadzora rizika i pridržavanja limita. Politike i sistemi upravljanja rizikom se redovno sagledavaju kako bi odrazili promjene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude.

Odbor za reviziju je odgovoran za praćenje usklađenosti poslovanja Banke sa politikama i procedurama upravljanja rizikom, kao i za analizu adekvatnosti okvira za upravljanje rizikom sa aspekta rizika sa kojima je Banka suočena. Odboru za reviziju pomoć pruža Sektor interne revizije. Interna revizija sprovodi redovne i vanredne provjere procedura i kontrola upravljanja rizikom, a rezultate izvršenih provjera saopštava Odboru za reviziju.

Upravljanje finansijskim rizikom se bazira na organizacionoj samostalnosti, kvalitetnim procedurama i adekvatnom sistemu internih kontrola, a ima za cilj minimizaciju rizika u smislu postizanja projektovanih poslovnih i finansijskih rezultata i optimalnu upotrebu kapitala.

Proces upravljanja rizicima u Banci je, prije svega, regulisan Zakonom o bankama i podzakonskim aktima Centralne banke Crne Gore. Pored toga, proces upravljanja rizicima je regulisan i internim aktima koji definišu cilj upravljanja, metodologiju i način praćenja pojedinih vrsta rizika. Navedene interne akte usvaja Odbor direktora Banke.

Banka kontinuirano sprovodi analize kredita velikih klijenata, kao i predviđanja mogućih stresnih situacija. Osim pomenutog, Banka je uspostavila Sektor za restrukturiranje i Sektor upravljanja problematičnim plasmanima u cilju upravljanja i postizanja bolje naplativosti po kreditima klijenata sa sniženim kapacitetima za otplatu duga i nenaplativim kreditima.

Kod upravljanja tržišnim rizikom i operativnim rizikom, stepen izloženosti Banke ovoj vrsti rizika je nizak do umjeren. Na polju strukturne likvidnosti, Banka je u skladu sa Politikom investiranja u hartije od vrijednosti bankarske knjige nastavila sa stvaranjem sekundarnih rezervi likvidnosti, investirajući u državne obveznice zemalja sa visokim rejtingom i u državne zapise i obveznice Crne Gore.

4.1. Kreditni rizik

Kreditni rizik predstavlja rizik finansijskog gubitka u slučaju da klijent ili druga strana nisu u mogućnosti da ispune svoje ugovorne obaveze prema Banci, i u najvećoj mjeri proističe iz kredita i plasmana komitentima i drugim bankama i ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti. Banka definiše Rizik apetit na području kreditnog rizika kao umjeren. U cilju obezbjeđivanja dugoročne stabilnosti na području upravljanja kreditnim rizikom, Banka teži postepenom poboljšanju kvaliteta kreditnog portfolija i održavanju zadovoljavajuće profitabilnosti, uspostavljanjem adekvatnog odnosa između prinosa i preuzetog rizika.

Kreditni portfelj Banke sastoji se od kredita, hartija od vrijednosti, kamata, naknada, depozita kod banaka i avansa, kao i izdatih garancija, otvorenih akreditiva, preuzetih i potencijalnih obaveza, itd., a u odnosu na preduzeća, banke, države, samostalne preduzetnike, građane i ostale komitente.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)**4.1. Kreditni rizik (nastavak)**

Prije odobravanja svakog pojedinačnog plasmana vrši se kreditna analiza i utvrđuje njegova klasifikacija. Prilikom klasifikacije, Banka primjenjuje internu metodologiju, koja podrazumijeva analizu sposobnosti dužnika da uredno izmiruju sve obaveze prema Banci i drugim povjericima. Pri tom je potrebno uzeti u obzir kako menadžerske, tako i finansijske sposobnosti dužnika, kao i informacije o kvalitetu i kvantitetu.

Pored navedenog, prilikom klasifikacije se uzima u obzir i dosadašnji odnos klijenta sa Bankom i mogućnost obezbjeđivanja instrumenata zaštite od rizika novčanih tokova koji su dovoljni za izmirenje obaveza, kao i drugi relevantni faktori, kao što su informacije o opštem ekonomskom ciklusu, stanje i izgledi bankarskog sektora i položaj dužnika unutar sektora, usaglašenost namjene kredita sa djelatnošću dužnika.

Utvrđivanje iznosa obezvrjeđenja za bilansne stavke, vjerovatnog gubitka za vanbilansne stavke i rezervacija za potencijalne gubitke se sprovodi u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ 22/12, 55/12, 57/13, 44/17, 82/17 i 86/18). Procjena pojedinačnih i skupnih umanjena (ispravke) vrijednosti potraživanja i rezervisanja na kraju svakog mjeseca se vrši za izloženosti mjerene po amortizacionom trošku i mjerene po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat na temelju MSFI 9. Pojedinačno značajnim potraživanjem se smatra ukupna bruto izloženost banke prema pravnom licu koja je veća od EUR 20 hiljada, odnosno fizičkom licu koja je veća od EUR 50 hiljada.

Iznos individualnih obezvrjeđenja se utvrđuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti potraživanja i procijenjenih budućih novčanih tokova (od unovčavanja kolaterala, iz poslovanja kompanije i ostalih izvora) po efektivnoj ili drugoj, odgovarajućoj, kamatnoj stopi. U slučaju vanbilansnih stavki, one se konvertuju u kreditne stavke koristeći kreditni faktor konverzije.

Za procjenu ispravke vrijednosti za skupno ocijenjene klijente, primjenjuje se model očekivanog gubitka koji pruža ocjenu kreditnih gubitaka procjenom niza mogućih ishoda koji uključuju predviđanje budućih ekonomskih uslova. Model očekivanih gubitaka zahtijeva da se prepoznaju ne samo kreditni gubici koji su već nastali, već i gubici za koje se očekuje da će se dogoditi u budućnosti. Ispravka za očekivane kreditne gubitke je potrebna za sve kredite i ostalu dužničku finansijsku imovinu koja se ne drži po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, zajedno s kreditnim obavezama i ugovorima o finansijskim garancijama. Obračunu očekivanog gubitka prethodi razvrstavanje finansijskih instrumenata u jednu od tri faze, što opredjeljuje modul obračuna ispravke vrijednosti u sljedećoj iteraciji. Prvi korak pri pripremi portfolija za obračun ispravke vrijednosti jeste da se klasifikuju potraživanja koja se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti, ili po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat.

Ako se na datum za koji se računa obezvrjeđenje kreditni rizik rizičnih sredstava i potencijalnih obaveza nije značajno povećao, Banka priznaje rezervacije za gubitak u periodu od 12 mjeseci očekivanih kreditnih gubitaka (faza 1). Ako je kreditni rizik značajno povećan od početnog priznavanja, Banka reklasifikuje finansijsku imovinu i potencijalne obaveze u fazu 2 ili fazu 3 i priznaje rezervaciju za gubitak jednak očekivanim kreditnim gubicima u toku životnog vijeka instrumenta. Kada se kreditni rizik snizi, rizična sredstva i potencijalne obaveze se mogu reklasifikovati nazad u „bolju“ fazu nakon protoka 3 mjeseca za sva finansijska sredstva, odnosno po isteku probnog perioda.

Za pripremu obračuna rezervisanja potrebno je procijeniti nekoliko pokazatelja rizika, kao što su umanjene vrijednosti kolaterala u slučaju prodaje (haircuts), otplate iz drugih izvora osim kolaterala u slučaju neispunjavanja obaveza klijenta i vjerovatnoću neispunjavanja obaveza za homogene segmente klijenata. Skupna obezvrjeđenja se izračunavaju množenjem izloženosti, vjerovatnoće da izloženost postane nenaplativa, gubitka za nenaplative izloženosti i unovčavanja kod vanbilansnih pozicija iz poslova garancija.

a) *Preuzete obaveze iz kreditnih sredstava*

Preuzete obaveze su instrumenti koji obezbjeđuju sredstva klijentima onda kada su im potrebna. Garancije i akreditivi, koji predstavljaju neopozivu pisanu obavezu Banke da će u ime svog klijenta platiti trećoj strani dogovoreni iznos, u slučaju da njen klijent ne ispuni svoju obavezu plaćanja, nose isti rizik kao krediti. Kod kreditnog rizika, u pogledu preuzetih obaveza po odobrenim a neiskorišćenim kreditima Banka je izložena potencijalnom gubitku u iznosu odobrenog a neiskorišćenog kredita. Međutim, vjerovatni iznos gubitka po osnovu kreditnog rizika je manji od ukupnog neiskorišćenog kredita, zbog toga što je većina preuzetih obaveza po odobrenim kreditima uslovljena ispunjavanjem određenih standarda od strane klijenata. Banka vrši nadzor ročnosti kreditnih obligacija s obzirom na to da duži period važenja istovremeno nosi i veći kreditni rizik.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

b) Interni bonitetni sistem

Interni bonitetni sistem Banke definiše pet klasa izloženosti, A, B, C, D i E. Učešće svake klase u ukupnom portfoliju prikazano je niže (ostala finansijska sredstva nisu uključena):

2019.				
	Bruto krediti i plasmani	Kreditni i plasmani (%)	Ispravka vrijednosti	Ispravka vrijednosti (%)
A	313.775	71,82%	(1.903)	0,61%
B	99.030	22,67%	(1.470)	1,48%
C	13.610	3,11%	(2.627)	19,30%
D i E	10.500	2,40%	(6.407)	61,02%
Ukupno	436.915	100%	(12.407)	2,84%

2018.				
	Bruto krediti i plasmani	Kreditni i plasmani (%)	Ispravka vrijednosti	Ispravka vrijednosti (%)
A	290.456	78,87%	(2.178)	0,75%
B	55.727	15,13%	(1.309)	2,34%
C	4.845	1,32%	(1.858)	38,35%
D i E	17.253	4,68%	(7.299)	42,31%
Ukupno	368.281	100%	(12.644)	3,43%

Kreditni rejting odražava kreditnu sposobnost klijenta čija izloženost proističe iz finansijskog instrumenta.

Kreditni rejting kategorije „A” dodjeljuje se klijentima sa dobrom kreditnom sposobnošću, kod kojih se ne očekuju problemi u otplati obaveza. Kreditni rejting kategorije „B” ukazuje na nešto slabiju finansijsku poziciju klijenta, koja je privremenog karaktera, i ne ukazuje na probleme u otplati obaveza. Kreditni rejting kategorije „C” ukazuje na nedovoljan nivo kapitala i visok stepen zaduženosti klijenta, odnosno na to da klijent nema dovoljan priliv tokova gotovine da izmiri svoje obaveze, tako da kasni sa otplatom. Kategorije „D” i „E” odnose se na klijente sa evidentnim finansijskim poteškoćama, odnosno klijente koji su u postupku prinudnog poravnjanja, stečaja ili likvidacije. Očekuje se da ovi klijenti neće moći da izmire većinu ili bilo koju obavezu na osnovu tokova gotovine iz aktivnosti poslovanja. Klijenti klasifikovani u rejtinge „C”, „D” i „E” predstavljaju loše, odnosno tzv. nenaplative kredite. Kreditni rejting potraživanja je, pored navedenog, opredijeljen i stepenom urednosti u otplati i karakteristikama sredstava obezbjeđenja.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

c) *Maksimalna izloženost kreditnom riziku*

31.12.2019.

	Bruto maksimalna izloženost	Ispravka vrijednosti	Neto maksimalna izloženost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	72.489	(5)	72.484
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
<i>Kreditni i potraživanja od banaka</i>	53.351	(7)	53.344
<i>Kreditni i potraživanja od klijenata</i>			
Kreditni državi	26.711	(212)	26.499
Kreditni finansijskim organizacijama	1.359	(36)	1.323
Kreditni fizičkim licima	232.020	(4.588)	227.432
<i>Kreditna linija</i>	1.678	(171)	1.507
<i>Kreditne kartice</i>	3.273	(169)	3.104
<i>Stambeni krediti</i>	127.298	(2.341)	124.957
<i>Potrošački krediti</i>	99.671	(1.907)	97.764
<i>Ostali kreditni fizičkim licima</i>	100	-	100
Kreditni pravnim licima	96.503	(7.365)	89.138
<i>Kartice</i>	336	(50)	286
<i>Kreditni velikim preduzećima</i>	15.976	(261)	15.715
<i>Kreditni malim i srednjim preduzećima</i>	80.191	(7.054)	73.137
<i>Ukupno kreditni i potraživanja od klijenata</i>	356.593	(12.201)	344.392
Hartije od vrijednosti	26.971	(199)	26.772
Ostala finansijska sredstva	1.915	(29)	1.886
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat			
Hartije od vrijednosti	30.566	(138)	30.566
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja			
Kreditni i potraživanja od klijenata	572	-	572
Ostala sredstva	6.503	(454)	6.049
<i>Ukupno finansijska aktiva</i>	548.960	(12.895)	536.065
<i>Potencijalne obaveze</i>	73.099	(1.129)	71.970
Akreditivi	1.213	(11)	1.202
Garancije	29.628	(506)	29.122
Odobreni neiskorišćeni krediti	42.258	(612)	41.646
UKUPNO	622.059	(14.024)	608.035

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

c) *Maksimalna izloženost kreditnom riziku (nastavak)*

	Bruto maksimalna izloženost	Ispravka vrijednosti	31.12.2018. Neto maksimalna izloženost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	84.660	(6)	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
<i>Kreditni i potraživanja od banaka</i>	20.394	(4)	20.390
<i>Kreditni i potraživanja od klijenata</i>			
Kreditni državi	30.480	(274)	30.206
Kreditni finansijskim organizacijama	2.081	(88)	1.993
Kreditni fizičkim licima	203.905	(4.713)	199.192
<i>Kreditna linija</i>	1.378	(151)	1.227
<i>Kreditne kartice</i>	3.333	(250)	3.083
<i>Stambeni krediti</i>	101.438	(2.228)	99.210
<i>Potrošački krediti</i>	97.629	(2.084)	95.545
<i>Ostali kreditni fizičkim licima</i>	127	-	127
Kreditni pravnim licima	84.598	(7.252)	77.346
<i>Kartice</i>	327	(52)	275
<i>Kreditni velikim preduzećima</i>	14.275	(1.800)	12.475
<i>Kreditni malim i srednjim preduzećima</i>	69.996	(5.400)	64.596
<i>Ukupno kreditni i potraživanja od klijenata</i>	321.064	(12.327)	308.737
Hartije od vrijednosti	26.823	(313)	26.510
Ostala finansijska sredstva	1.392	(39)	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat			
Hartije od vrijednosti	28.270	(216)	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja			
Kreditni i potraživanja od klijenata	662	-	662
Hartije od vrijednosti	208	-	208
Ostala sredstva	7.483	(248)	7.235
<i>Ukupno finansijska aktiva</i>	490.956	(12.937)	478.019
<i>Potencijalne obaveze</i>	54.494	(1.244)	53.250
Akreditivi	1.074	(21)	1.053
Garancije	26.307	(540)	25.767
Odobreni neiskorišćeni krediti	27.113	(683)	26.430
UKUPNO	545.450	(14.181)	531.269

Maksimalna izloženost kreditnom riziku predstavlja ukupnu izloženost Banke kreditnom riziku koja obuhvata: kredite i potraživanja od banaka, kredite državi, kredite finansijskim institucijama, kredite fizičkim licima, kredite pravnim licima, dužničke hartije od vrijednosti, ostala finansijska potraživanja i potencijalne obaveze. U gore navedenim tabelama dat je pregled bruto izloženosti, ispravke vrijednosti (iznos obezvrjeđenja) i neto izloženosti potraživanja.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

d) *Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti*

				31.12.2019.
	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	282.390	3.802	611	286.803
B	85.691	12.890	450	99.031
C	5.127	3.058	5.425	13.610
D i E	71	29	10.400	10.500
Ispravka vrijednosti	(2.317)	(614)	(9.277)	(12.208)
Neto vrijednost	370.962	19.165	7.609	397.736

				31.12.2018.
	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	259.129	3.939	567	263.635
B	45.936	8.600	1.191	55.727
C	655	195	3.994	4.844
D i E	2.655	1.241	13.356	17.252
Ispravka vrijednosti	(2.523)	(464)	(9.344)	(12.331)
Neto vrijednost	305.852	13.511	9.764	329.127

e) *Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat*

				31.12.2019.
	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	30.566	-	-	30.566
Ispravka vrijednosti	(138)	-	-	(138)
Neto vrijednost	30.566	-	-	30.566

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

e) *Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (nastavak)*

				31.12.2018.
	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	28.270	-	-	28.270
Ispravka vrijednosti	(216)	-	-	(216)
Neto vrijednost	28.270	-	-	28.270

f) *Kreditne obaveze i ugovori o finansijskim garancijama*

				31.12.2019.
	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	44.387	1.155	66	45.608
B	20.766	5.184	2	25.952
C	215	629	671	1.515
D i E	1	-	23	24
Ispravka vrijednosti	(780)	(129)	(220)	(1.129)
Neto vrijednost	64.589	6.839	542	71.970

				31.12.2018.
	Očekivani gubitak za fazu 1 (12 mjeseci)	Očekivani gubitak za fazu 2	Očekivani gubitak za fazu 3	Ukupno
A	30.099	595	147	30.841
B	17.000	5.828	3	22.831
C	1	-	218	219
D i E	151	63	389	603
Ispravka vrijednosti	(953)	(110)	(181)	(1.244)
Neto vrijednost	46.298	6.376	576	53.250

Banka razvrstavanje potraživanja u faze vrši uzimajući u obzir kriterijume: odnos boniteta u momentu odobravanja i boniteta u momentu obračuna potraživanja, podatak o restrukturiranju potraživanja, podatak o kašnjenju, podatak o pripadnosti ICL listi. Kao jedan od kriterijuma koristi odnos boniteta u momentu odobravanja i boniteta u momentu obračuna potraživanja, pri čemu se kao bonitet uzima bonitet prema internoj metodologiji NLB Grupe, koja ne odgovara u potpunosti klasifikaciji u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore. U tabelama gore, Banka je prikazala klase u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore; stoga postoje određeni slučajevi A ili B boniteta, a da pripadaju fazi 3, ili D i E boniteta, a da pripadaju fazi 1 ili fazi 2.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

g) *Reprogramirane izloženosti*

31.12.2019.

	Ukupna reprogramirana izloženost			Ispravka vrijednosti		Kolaterali i finansijske garancije primljene za restrukturirane kredite
	Ukupno	A i B klasa	C, D, E klasa	A i B klasa	C, D, E klasa	
Kreditni i potraživanja od klijenata (uključujući kredite po amortizovanoj vrijednosti i fer vrijednosti)						
<i>Kreditni fizičkim licima</i>	2.244	1.019	1.225	(24)	(580)	8.453
Stambeni krediti	1.618	756	862	(24)	(352)	5.752
Potrošački krediti	594	263	331	-	(228)	2.569
Ostali krediti fizičkim licima	32	-	32	-	-	132
<i>Kreditni pravnim licima</i>	9.138	1.346	7.792	(24)	(4.855)	30.345
Kreditni malim i srednjim preduzećima	8.566	1.346	7.220	(24)	(4.855)	28.999
Kreditni velikim preduzećima	572	-	572	-	-	1.346
Neiskorišćeni krediti	240	10	230	-	-	21
<i>Ukupna izloženost sa mjerama reprograma</i>	11.622	2.375	9.247	(48)	(5.435)	38.819

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

g) Reprogramirane izloženosti (nastavak)

31.12.2018.

	Ukupna reprogramirana izloženost			Ispravka vrijednosti		Kolaterali i finansijske garancije primljene za restrukturirane kredite
	Ukupno	A i B klasa	C, D, E klasa	A i B klasa	C, D, E klasa	
Kreditni i potraživanja od klijenata (uključujući kredite po amortizovanoj vrijednosti i fer vrijednosti)						
<i>Kreditni fizičkim licima</i>	3.117	1.740	1.377	(151)	(769)	12.049
Stambeni krediti	1.857	1.290	567	(132)	(290)	7.765
Potrošački krediti	1.228	450	778	(19)	(479)	4.152
Ostali krediti fizičkim licima	32	-	32	-	-	132
<i>Kreditni pravnim licima</i>	10.498	2.154	8.344	(23)	(5.106)	36.660
Kreditni malim i srednjim preduzećima	8.165	2.052	6.113	(23)	(3.538)	22.702
Kreditni velikim preduzećima	2.333	102	2.231	-	(1.568)	13.958
Neiskorišćeni krediti	196	10	186	-	(1)	-
<i>Ukupna izloženost sa mjerama reprograma</i>	13.811	3.904	9.907	(174)	(5.876)	48.709

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

g) Reprogramirane izloženosti (nastavak)

Reprogramirane izloženosti su iznosile EUR 11.622 hiljada na 31. decembar 2019. godine (na dan 31. decembar 2018. godine reprogramirane izloženosti su iznosile EUR 13.811 hiljada).

Reprogramirane izloženosti po periodima reprogramiranja su prikazane u tabeli niže za 31. decembar 2019. godine i 31. decembar 2018. godine.

	31.12.2019.			
	<u>do 3 mjeseca</u>	<u>od 3 do 6 mjeseci</u>	<u>od 6 do 12 mjeseci</u>	<u>preko 12 mjeseci</u>
Izloženost A i B klasa	6	-	305	2.063
Izloženost C, D, E klasa	145	17	74	9.012
<i>Ukupna izloženost sa mjerama reprograma</i>	<u>151</u>	<u>17</u>	<u>379</u>	<u>11.075</u>
	31.12.2018.			
	<u>do 3 mjeseca</u>	<u>od 3 do 6 mjeseci</u>	<u>od 6 do 12 mjeseci</u>	<u>preko 12 mjeseci</u>
Izloženost A i B klasa	80	-	-	3.823
Izloženost C, D, E klasa	-	-	140	9.768
<i>Ukupna izloženost sa mjerama reprograma</i>	<u>80</u>	<u>-</u>	<u>140</u>	<u>13.591</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

h) *Finansijski efekat kolaterala za kredite i plasmane (nastavak)*

	31.12.2018.					
	Krediti i ostala finansijska aktiva u potpunosti ili više obezbijedeni kolateralom		Krediti i ostala finansijska aktiva koji nisu u potpunosti obezbijedeni kolateralom		Krediti i ostala finansijska aktiva koji nisu obezbijedeni kolateralom	
	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala	Neto knjigovodstvena vrijednost kredita i ostale finansijske aktive	Fer vrijednost kolaterala
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	145.404	425.687	15.071	11.657	168.652	-
Krediti državi	4.096	10.468	-	-	26.110	-
Krediti bankama	-	-	-	-	20.390	-
Krediti finansijskim organizacijama	-	-	-	-	1.993	-
Krediti fizičkim licima	101.301	250.260	3.739	3.128	94.152	-
<i>Kreditna linija</i>	-	-	-	-	1.227	-
<i>Kreditne kartice</i>	36	53	516	129	2.531	-
<i>Stambeni krediti</i>	90.714	212.524	2.679	2.438	5.817	-
<i>Potrošački krediti</i>	10.424	37.047	544	561	84.577	-
<i>Ostali krediti fizičkim licima</i>	127	636	-	-	-	-
Krediti ostalim klijentima	40.007	164.959	11.332	8.529	26.007	-
<i>Kartice</i>	-	-	7	5	268	-
<i>Krediti velikim preduzećima</i>	6.399	62.671	3.007	1.742	3.069	-
<i>Krediti malim i srednjim preduzećima</i>	33.608	102.288	8.318	6.782	22.670	-
UKUPNO	145.404	425.687	15.071	11.657	168.652	-

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

i) *Finansijski efekat kolaterala za finansijska sredstva po fer vrijednosti, a koja se ne drže radi trgovanja*

31.12.2019.

	Finansijska sredstva u potpunosti ili više obezbijedena kolateralom		Finansijska sredstva koja nisu u potpunosti obezbijedena kolateralom		Finansijska sredstva koja nisu obezbijedena kolateralom	
	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala
Kredit i potraživanja od klijenata	572	1.339	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ukupno:	572	1.339	-	-	-	-

31.12.2018.

	Finansijska sredstva u potpunosti ili više obezbijedena kolateralom		Finansijska sredstva koja nisu u potpunosti obezbijedena kolateralom		Finansijska sredstva koja nisu obezbijedena kolateralom	
	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala	Fer vrijednost finansijskog sredstva	Fer vrijednost kolaterala
Kredit i potraživanja od klijenata	662	1.738	-	-	-	-
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	-
Ukupno:	662	1.738	-	-	-	-

Banka uzima različita sredstva obezbjeđenja kredita da bi umanjila kreditni rizik. Odluka o vrsti i vrijednosti kolaterala zavisi od analize komitenta i potencijalnog plasmana. Uzimanjem sredstava obezbjeđenja, Banka smanjuje rizik od potencijalne nemogućnosti klijenta da na vrijeme izvrši obaveze plaćanja. Objelodanjenu fer vrijednost kolaterala utvrđuje interni ovlašćeni procjenitelj. Objelodanjena fer vrijednost kolaterala predstavlja vrijednost koja se može realizovati od strane zakonskih vlasnika sredstava. Obezvrjeđivanje finansijskih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrijednosti je determinisano fer vrijednošću kolaterala.

Finansijski instrumenti kojima je prekoračen rok dospijea, ali nisu obezvrjeđeni, jesu oni finansijski instrumenti kod kojih je prekoračen rok ugovornih dospijea glavnice i kamate, ali Banka smatra da njihovo umanjnje vrijednosti nije adekvatno na osnovu količine raspoloživih instrumenata obezbjeđenja ili trenutka naplate iznosa koji se duguju Banci.

Iako su krediti pokriveni kolateralom, može doći do obezvrjeđenja kredita ukoliko se određeni dio kolaterala ne može prodati usljed administrativnih i drugih ograničenja, što može dovesti do produženja vremenskog perioda potrebnog za prodaju kolaterala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

j) Analiza neto kredita i potraživanja po geografskim sektorima*

*Uključuje hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti i ostala finansijska sredstva

31.12.2019.

Zemlja	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti
Crna Gora	371.975
Zemlje Evropske unije	48.676
- Slovenija	45.270
- Ostale EU članice	3.406
Ostale zemlje	5.743
Ukupno	426.394

31.12.2018.

Zemlja	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti
Crna Gora	335.650
Zemlje Evropske unije	12.139
- Slovenija	6.988
- Ostale EU članice	5.151
Ostale zemlje	9.201
Ukupno	356.990

k) Analiza dužničkih hartija od vrijednosti po geografskim sektorima

31.12.2019.

Zemlja	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	Finansijska sredstva držana radi trgovanja	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat
Crna Gora	26.772	-	21.581
Sjedinjene Američke Države	-	-	8.980
Ukupno	26.772	-	30.561

31.12.2018.

Zemlja	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	Finansijska sredstva držana radi trgovanja	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat
Crna Gora	26.510	-	23.874
Sjedinjene Američke Države	-	-	4.391
Ukupno	26.510	-	28.265

U tabelama za 2019. i 2018. godinu je prikazana struktura neto izloženosti Banke po geografskim područjima.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

I) Analiza kreditnog rizika po privrednim sektorima*

Banka prati koncentraciju kreditnog rizika po privrednim sektorima. Analiza koncentracije kreditnog rizika na dan 31. decembra prikazana je u sljedećoj tabeli. Kreditne izloženosti u tabelama ispod prikazane su po neto principu.

	Neto krediti i potraživanja	31.12.2019. %
Banke	53.344	12,51%
Finansije	1.323	0,31%
Javni sektor	53.173	12,47%
Stanovništvo	227.432	53,34%
Građevinski sektor	11.001	2,58%
Industrijski sektor	8.951	2,10%
Poljoprivreda	595	0,14%
Rudarstvo	1.829	0,43%
Usluge	6.892	1,61%
Ugostiteljstvo	11.449	2,69%
Saobraćaj i komunikacije	11.144	2,61%
Trgovina	37.375	8,77%
Ostala finansijska sredstva	1.886	0,44%
Ukupno	426.394	100,00%

*Uključuje hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti i ostala finansijska sredstva

	Neto krediti i potraživanja	31.12.2018. %
Banke	20.390	5,71%
Finansije	1.993	0,56%
Javni sektor	56.716	15,89%
Stanovništvo	199.192	55,80%
Građevinski sektor	11.808	3,31%
Industrijski sektor	9.301	2,61%
Poljoprivreda	271	0,07%
Rudarstvo	807	0,23%
Usluge	5.506	1,54%
Ugostiteljstvo	11.045	3,09%
Saobraćaj i komunikacije	4.596	1,28%
Trgovina	34.012	9,53%
Ostala finansijska sredstva	1.353	0,38%
Ukupno	356.990	100,00%

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.1. Kreditni rizik (nastavak)

m) *Struktura dužničkih hartija od vrijednosti bankarske knjige prema rejtingu agencije Fitch*

31.12.2019.

Fitch rejting	Knjigovodstvena vrijednost	%
AAA (USA)	8.980	15,66%
Bez Fitch rejtinga (Crna Gora)	48.353	84,34%
Ukupno	57.333	100%

31.12.2018.

Fitch rejting	Knjigovodstvena vrijednost	%
AAA (USA)	4.391	8,02%
Bez Fitch rejtinga (Crna Gora)	50.384	91,98%
Ukupno	54.775	100%

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti

Upravljanje likvidnošću na operativnom, strukturnom i strateškom nivou regulisano je Politikom upravljanja likvidnošću.

Politika upravljanja likvidnošću definiše rizik likvidnosti, određuje metode i procedure za adekvatno mjerenje i upravljanje rizikom likvidnosti, definiše dužnosti i obaveze organa Banke u sistemu upravljanja rizikom likvidnosti, utvrđuje metode vršenja pregleda trenutnog stanja likvidnosti i budućih tokova gotovine, kao i mjere za ostvarivanje ciljeva optimalne likvidnosti Banke.

Plan za upravljanje likvidnošću u nepredviđenim situacijama, kao dio Politike upravljanja likvidnošću, utvrđuje smjernice i plan aktivnosti koje imaju za cilj prepoznavanje problema i iznalaženje najboljih rješenja u uslovima nastanka nepredviđenih okolnosti, odnosno održavanje likvidnosti koja garantuje nesmetano obavljanje poslova i zaštitu interesa deponenata, povjerilaca i akcionara Banke.

Procedure za upravljanje rizikom likvidnosti na operativnom nivou su takođe dio Politike upravljanja likvidnošću, i imaju za cilj uspostavljanje mehanizama praćenja i održavanja dnevne, kao i likvidnosti na kratak rok, kroz sagledavanje odnosa kratkoročne aktive i pasive Banke i uspostavljanje mjera i postupaka za održavanje njihove adekvatne ročne usklađenosti.

Glavni ciljevi na polju upravljanja rizikom likvidnosti su:

- održavanje kratkoročne i dugoročne likvidnosti;
- izmirenje svih dospjelih obaveza;
- korišćenje najpovoljnijih sredstava za izmirenje dospjelih obaveza;
- poštovanje zakonskih propisa, odnosno standarda na nivou NLB Grupe, kao i internih kriterijuma i ciljeva u skladu sa Politikom i drugim aktima Banke kojima se uređuje oblast likvidnosti.

Banka jednom mjesečno izrađuje projekciju likvidnosti u narednom jednogodišnjem periodu u različitim situacijama, korišćenjem više vrsta scenarija i to: osnovni (baseline), specifični (idiosyncratic), tržišni (marketwide), combined (kombinovani) i scenario u nepredviđenim situacijama (contingency).

Likvidnim sredstvima se, u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, podrazumijevaju:

1. gotovina;
2. sredstva na obračunskom računu kod Centralne banke (do maksimalnog iznosa 100% kapitala Banke, u skladu sa Odlukom NLB d.d. u pogledu maksimalne izloženosti prema Centralnoj banci i Vladi Crne Gore);
3. čekovi i druga novčana potraživanja;
4. sredstva na računima kod domaćih banaka (depoziti po viđenju);
5. sredstva kod agenata platnog prometa;
6. sredstva na računima kod stranih banaka (depoziti po viđenju);
7. 50% sredstava obavezne rezerve koja se u skladu sa posebnim propisom Centralne banke može koristiti za održavanje dnevne likvidnosti Banke.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Prikaz likvidnih sredstava Banke na dan 31. decembar 2019. godine i 31. decembar 2018. godine dat je u tabeli niže. U tabelu nisu uključena sredstva obavezne rezerve.

Likvidna aktiva	31.12.2019.	31.12.2018.
Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	39.053	54.992
Potraživanja od banaka (sredstva kod banaka)	53.344	20.390
Hartije od vrijednosti bankarske knjige	57.333	54.775
Ukupna likvidna aktiva	149.730	130.157

Jednom mjesečno vrše se i stres testovi likvidnosti, koji se koriste kako bi se identifikovali potencijalni negativni događaji na likvidnost Banke. Koristeći stres testove, određuje se izloženost riziku likvidnosti i koliko šokovi mogu uticati na poslovanje Banke. Stres testovi bi trebalo da upozore Banku na buduće neočekivane odlive likvidnih rezervi.

Banka upravlja likvidnošću na:

- a) operativnom nivou;
- b) strukturnom nivou;
- c) strateškom nivou.

Upravljanje likvidnošću na operativnom nivou postiže se kroz:

- dnevno praćenje sredstava i obaveza tj. planiranjem dnevnih priliva i odliva;
- dnevno praćenje kretanja depozita i kredita;
- planiranje novčanih tokova po danima za period narednih mjesec dana;
- praćenje i mjerenje osnovnih indikatora likvidnosti na dnevnom nivou;
- praćenje koncentracije većih depozita i aktivnom saradnjom sa najznačajnijim deponentima u cilju blagovremene najave priliva/odliva sredstava;
- Intraday Liquidity Management.

Upravljanje likvidnošću na strukturnom nivou postiže se kroz:

- praćenje i mjerenje ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava;
- praćenje i mjerenje stabilnosti a vista depozita;
- definisanje pokazatelja strukturne likvidnosti i njihovo redovno izračunavanje i praćenje;
- definisanje optimalne ili granične vrijednosti pojedinačnih pokazatelja strukturne likvidnosti;
- praćenje trenda odabranih pokazatelja strukturne likvidnosti;
- izradu analiza i predloga za izmjenu strukture likvidnosti iskaza o finansijskom položaju koji mogu uticati na stepen izloženosti riziku likvidnosti;
- sprovođenje stres testova za likvidnost;
- izradu Scoring modela za identifikaciju i praćenje rizika likvidnosti;
- uspostavljanje sistema ITC, koji je detaljno opisan kroz Metodologiju utvrđivanja ITC.

Upravljanje likvidnošću na strateškom nivou postiže se kroz:

- pripremu projekcija likvidnosti, tj. priprema većeg broja scenarija kretanja stavki bilansa stanja u narednom jednogodišnjem periodu;
- pripremu predloga i mjera za pokriće negativnih gepova likvidnosti (u okviru projekcija likvidnosti);
- ILAAP (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process).

Banka je uspostavila ILAAP (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process) sa ciljem da ojača upravljanje rizikom likvidnosti i obezbijedi sveobuhvatnu procjenu adekvatnosti interne likvidnosti.

Likvidnost Banke je predmet svakodnevnog razmatranja Komisije za likvidnost, a jednom mjesečno Odbora za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom i Odbora direktora.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata

U tabeli koja slijedi prikazani su novčani tokovi po osnovu neizvedenih finansijskih instrumenata u odnosu na preostalo dospijeće na kraju godine. Objelodanjeni iznosi predstavljaju preostale nediskontovane tokove gotovine, prema preostalom dospijeću. U novčane tokove prikazane u tabeli, uključene su i buduće kamate.

						31.12.2019.
	<u>do 1 mjeseca</u>	<u>1-3 mjeseca</u>	<u>3 - 12 mjeseci</u>	<u>1 - 5 godina</u>	<u>preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	55.770	-	-	16.714	-	72.484
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti						
Kredit i potraživanja od banaka	53.344	-	-	-	-	53.344
Kredit i potraživanja od klijenata	15.782	14.017	86.615	172.649	131.578	420.641
Hartije od vrijednosti	-	13.570	-	14.200	-	27.770
Ostala finansijska sredstva	541	-	-	1.345	-	1.886
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat						
Hartije od vrijednosti	-	25.732	96	510	5.621	31.959
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koja se ne drže radi trgovanja						
Kredit i potraživanja od klijenata	5	365	66	162	-	598
Ostala sredstva	687	366	173	4.689	134	6.049
Ukupno finansijska sredstva	126.129	54.050	86.950	210.269	137.333	614.731
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti						
Depoziti banaka i centralnih banaka	19.319	-	-	-	-	19.319
Depoziti klijenata	345.338	17.357	57.965	17.157	110	437.927
Kredit klijenata koji nijesu banke	55	267	800	3.451	6.756	11.329
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja						
Ostale finansijske obaveze	-	129	-	-	-	129
Ukupno finansijske obaveze	364.712	17.753	58.765	20.608	6.866	468.704
Garancije	1.245	4.013	19.938	3.926	-	29.122
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	13.226	2.064	21.752	5.806	-	42.848
Potencijalne obaveze	14.471	6.077	41.690	9.732	-	71.970
Izloženost riziku likvidnosti	(253.054)	30.220	(13.505)	179.929	130.467	74.057

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata (nastavak)

						31.12.2018.
	<u>do 1 mjeseca</u>	<u>1-3 mjeseca</u>	<u>3 - 12 mjeseci</u>	<u>1 - 5 godina</u>	<u>preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	69.823	-	-	14.831	-	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti						
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	-	-	-	-	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	15.168	12.827	79.250	158.044	111.704	376.993
Hartije od vrijednosti	1.003	248	-	27.506	-	28.757
Ostala finansijska sredstva	49	-	-	1.304	-	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat						
Hartije od vrijednosti	4.894	7.125	-	17.009	5	29.033
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja						
Kredit i potraživanja od klijenata	10	355	49	263	-	677
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	208	208
Ostala sredstva	485	294	88	6.258	110	7.235
Ukupno finansijska sredstva	111.822	20.849	79.387	225.215	112.027	549.300
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti						
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	-	-	-	-	6.938
Depoziti klijenata	301.679	20.752	55.000	15.738	55	393.224
Kredit klijenata koji nijesu banke	580	172	1.241	3.484	4.220	9.697
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja						
Ostale finansijske obaveze	-	103	-	-	-	103
Subordinisani dug	-	-	452	5.171	-	5.623
Ukupno finansijske obaveze	309.197	21.027	56.693	24.393	4.275	415.585
Garancije	3.421	3.279	16.293	2.774	-	25.767
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	10.738	1.414	10.098	5.232	-	27.482
Potencijalne obaveze	14.159	4.693	26.391	8.006	-	53.249
Izloženost riziku likvidnosti	(211.534)	(4.871)	(3.697)	192.816	107.752	80.466

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata (nastavak)

Objelodanjeni iznosi u tabeli koja slijedi predstavljaju preostale nediskontovane tokove gotovine, prema preostalom dospijeću. U novčane tokove prikazane u tabeli nisu uključene buduće kamate.

						31.12.2019.
	<u>do 1 mjeseca</u>	<u>1-3 mjeseca</u>	<u>3-12 mjeseci</u>	<u>1 - 5 godina</u>	<u>preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	55.770	-	-	16.714	-	72.484
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti						-
Kredit i potraživanja od banaka	53.344	-	-	-	-	53.344
Kredit i potraživanja od klijenata	14.250	11.109	74.739	135.334	108.960	344.392
Hartije od vrijednosti	-	13.320	-	13.452	-	26.772
Ostala finansijska sredstva	541	-	-	1.345	-	1.886
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat						
Hartije od vrijednosti	-	25.583	-	-	4.983	30.566
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja						
Kredit i potraživanja od klijenata	4	357	55	156	-	572
Ostala sredstva	687	366	173	4.689	134	6.049
Ukupno finansijska sredstva	124.596	50.735	74.967	171.690	114.077	536.065
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti						
Depoziti banaka i centralnih banaka	19.319	-	-	-	-	19.319
Depoziti klijenata	345.261	17.223	57.267	16.692	102	436.545
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	52	252	743	3.258	6.613	10.918
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja						
Ostale finansijske obaveze	-	129	-	-	-	129
Ukupno finansijske obaveze	364.632	17.604	58.010	19.950	6.715	466.911
Garancije	1.245	4.013	19.938	3.926	-	29.122
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	13.226	2.064	21.752	5.806	-	42.848
Potencijalne obaveze	14.471	6.077	41.690	9.732	-	71.970
Izloženost riziku likvidnosti	(254.507)	27.054	(24.733)	142.008	107.362	(2.816)

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tokovi gotovine iz neizvedenih finansijskih instrumenata (nastavak)

31.12.2018.

	<u>do 1 mjeseca</u>	<u>1-3 mjeseca</u>	<u>3-12 mjeseci</u>	<u>1 - 5 godina</u>	<u>preko 5 godina</u>	<u>Ukupno</u>
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	69.823	-	-	14.831	-	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti						
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	-	-	-	-	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	13.793	10.191	68.387	124.651	91.715	308.737
Hartije od vrijednosti	1.003	-	-	25.507	-	26.510
Ostala finansijska sredstva	49	-	-	1.304	-	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat						
Hartije od vrijednosti	4.882	6.994	-	16.389	5	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja						
Kredit i potraživanja od klijenata	7	350	46	259	-	662
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	208	208
Ostala sredstva	485	294	88	6.258	110	7.235
Ukupno finansijska sredstva	110.432	17.829	68.521	189.199	92.038	478.019
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti						
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	-	-	-	-	6.938
Depoziti klijenata	301.577	20.577	54.277	15.268	51	391.750
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	567	154	1.163	3.243	4.041	9.168
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja						
Ostale finansijske obaveze	-	103	-	-	-	103
Subordinisani dug	-	-	110	5.000	-	5.110
Ukupno finansijske obaveze	309.082	20.834	55.550	23.511	4.092	413.069
Garancije	3.421	3.279	16.293	2.774	-	25.767
Potencijalne obaveze koje se odnose na kreditni rizik	10.738	1.414	10.098	5.232	-	27.482
Potencijalne obaveze	14.159	4.693	26.391	8.006	-	53.249
Izloženost riziku likvidnosti	(212.809)	(7.698)	(13.420)	157.682	87.946	11.701

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik

Izloženost tržišnim rizicima predstavlja rizik da će fer vrijednost budućih tokova gotovine finansijskih instrumenata fluktuirati kao posljedica kolebanja tržišnih stopa, odnosno cijena i kamatnih stopa, deviznih kurseva ili cijena hartija od vrijednosti. Upravljanje tržišnim rizikom predstavlja proces praćenja i mjerenja pomenute izloženosti u cilju maksimalnog smanjenja negativnih posljedica uzrokovanih kolebanjem tržišnih cijena, kao i izradu stresnih scenarija za pojedinačne tipove rizika.

a) Rizik promjene kamatnih stopa

Upravljanje rizikom od promjene kamatnih stopa u bankarskoj knjizi se vrši na osnovu metoda mjerenja osjetljivosti neto kamatnih prihoda (ΔNII) na promjenu kamatne stope, mjerenja osjetljivosti ekonomske vrijednosti kapitala - Economic Value of Equity (EVE) metodologija i standardizovanog kamatnog šoka.

Mjerenje osjetljivosti neto kamatnih prihoda i ekonomske vrijednosti kapitala na promjenu tržišnih kamatnih stopa zasnovana se na analizi kamatnih gapova. Gap analiza se odnosi na tehniku mjerenja rizika od promjene kamatnih stopa pomoću koje se sredstva, obaveze i vanbilansna aktiva raspoređuju u odgovarajuće vremenske okvire prema datumu ponovnog određivanja cijena (za instrumente sa varijabilnom kamatnom stopom) ili datumu dospjeća (za instrumente sa fiksnom kamatnom stopom), u zavisnosti od toga koji je raniji.

Sredstva i obaveze koje nemaju definisan datum dospjeća (npr. depoziti po viđenju), ili im datumi dospjeća variraju u odnosu na originalne datume dospjeća definisane ugovorom (krediti sa fiksnom kamatnom stopom koji mogu biti prijevremeno otplaćeni, oročeni depoziti koji mogu biti prijevremeno razročeni..), svrstavaju se u odgovarajuće vremenske okvire na osnovu procjene i prethodnog iskustva Banke.

Za potrebe mjerenja i upravljanja rizikom kamatne stope, Banka određuje iznos i trajanje „core“ avista depozita, koji predstavljaju dio stabilnih avista depozita koji se vjerovatno neće promijeniti čak ni u slučaju značajnih promjena tržišnih kamatnih stopa, i raspoređuje ih u buduće kamatne GAP-ove.

U izračun se uključuje i uticaj automatskih (floor i cap) i bihevioralnih opcija (prijevremena otplata kredita i prijevremeno razročenje depozita), kao i očekivani novčani tokovi po osnovu nenaplativih kredita (NPL) i vanbilansa.

U cilju što adekvatnijeg mjerenja i upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, koristi se EVE (economic value of equity) metodologija, koja služi za mjerenje osjetljivosti finansijskih instrumenata na promjenu tržišnih kamatnih stopa. Na osnovu ove metode procjenjuje se koliko će se promijeniti vrijednost pozicije ukoliko se tržišne kamatne stope promijene u skladu sa 6 definisanih scenarija.

Na osnovu ΔNII metoda vrši se procjena uticaja promjene kamatnih stopa na tržištu na neto kamatni prihod Banke. Na osnovu otvorenih kratkoročnih kamatnih pozicija izračunatih gap analizom procjenjuju se promjene očekivanih kamatnih prihoda, koje su posljedica anticipiranih promjena tržišnih kamatnih stopa.

Banka je dužna da mjeri i prati uticaj rizika kamatne stope na promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige, korišćenjem standardizovanog kamatnog šoka, i to pojedinačno po svim značajnim valutama, a po ostalim valutama zbirno. Rizikom ponderisana pozicija bankarske knjige dobijena na ovaj način, predstavlja procjenu iznosa promjene vrijednosti pozicije u slučaju promjene tržišnih kamatnih stopa za 200 baznih poena.

Analiza efekata povećanja ili smanjenja kamatnih stopa na tržištu na ekonomsku vrijednost kapitala i na bilans uspjeha Banke je kako slijedi:

	2019.		
	<u>Prosjek</u>	<u>Minimum</u>	<u>Maksimum</u>
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - EVE	3.434	2.305	4.760
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - EVE, u odnosu na regulatorni kapital	7,53%	4,84%	10,71%
	2018.		
	<u>Prosjek</u>	<u>Minimum</u>	<u>Maksimum</u>
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - EVE	3.153	2.410	3.663
Rizik kamatne stope u bankarskoj knjizi - EVE, u odnosu na regulatorni kapital	7,56%	5,71%	9,49%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

a) Rizik promjene kamatnih stopa (nastavak)

Vrijednosti u prethodnoj tabeli su izvedene na osnovu redovnih mjesečnih izračuna. U pitanju je scenario paralelnog uvećanja kamatnih stopa za 200 bazičnih poena, koji je najnepovoljniji „worst case“ scenario za NLB Banku Podgorica.

	31.12.2019.		
<i>Osjetljivost kamatnih prihoda</i>	<u>Prosjek</u>	<u>Minimum</u>	<u>Maksimum</u>
EUR	568	412	712
USD	24	9	71
CHF	1	-	1
OTH	-	-	-

	31.12.2018.		
<i>Osjetljivost kamatnih prihoda</i>	<u>Prosjek</u>	<u>Minimum</u>	<u>Maksimum</u>
EUR	1.003	458	1.206
USD	13	3	32
CHF	1	-	1
OTH	-	-	-

Vrijednosti u prethodnoj tabeli su izvedene na osnovu redovnih mjesečnih izračuna. U pitanju je scenario paralelne promjene kratkoročnih kamatnih stopa za 100 bazičnih poena.

Glavno sredstvo upravljanja izloženošću riziku od promjene kamatnih stopa jeste upravljanje kamatonosnom aktivom i pasivom. Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom usvaja, na predlog stručnih službi, strategiju korigovanja stavki aktive i pasive prema predviđenim promjenama u tržišnim kamatnim stopama, a prvenstveno vodeći računa da se Banka zaštiti od promjena kamatnih stopa.

Banka upravlja tržišnim rizikom kroz upravljanje bilansnim pozicijama, i to:

- upravljanjem portfeljom dužničkih hartija od vrijednosti;
- uvođenjem novog i posebnog tretmana postojećih bankarskih proizvoda;
- upravljanjem ročnošću postojećih bilansnih stavki.

Portfelj dužničkih hartija od vrijednosti mora da ispunjava kriterijume, odnosno limite postavljene internom Politikom investiranja u hartije od vrijednosti bankarske knjige. Njihova svrha je obezbjeđivanje sekundarne likvidnosti i limitiranje izloženosti riziku od promjene kamatnih stopa.

U sljedećim tabelama prikazana je izloženost Banke riziku od promjene kamatnih stopa primjenom metode kamatnih gap-ova. U kamatne gap-ove su uključene knjigovodstvene vrijednosti finansijskih instrumenata Banke koji su grupisani u kategorije na osnovu ranijeg od datuma ponovnog utvrđivanja cijena, odnosno datuma dospjeća. Finansijski instrumenti koji nemaju definisan datum dospjeća (avista depoziti) su uključeni u period „do 1 mjeseca“, bez obzira na očekivanja Banke. Tehnike modeliranja koje Banka primjenjuje za izračun izloženosti kamatnom riziku u skladu sa EVE metodologijom nijesu primijenjene na novčane tokove u narednim tabelama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

a) *Rizik promjene kamatnih stopa (nastavak)*

							31.12.2019.
	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3 - 12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Nekama- tonosno	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	16.715	-	-	-	-	55.769	72.484
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti							
Kredit i potraživanja od banaka	53.344	-	-	-	-	-	53.344
Kredit i potraživanja od klijenata	137.197	26.864	83.184	53.980	43.167	-	344.392
Hartije od vrijednosti	1.001	12.923	-	12.848	-	-	26.772
Ostala finansijska sredstva	1.345	-	-	-	-	541	1.886
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat							
Hartije od vrijednosti	565	25.049	-	-	4.946	6	30.566
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja							
Kredit i potraživanja od klijenata	7	565	-	-	-	-	572
Ukupno finansijska sredstva	210.174	65.401	83.184	66.828	48.113	56.316	530.016
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti							
Depoziti banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	19.319	19.319
Depoziti klijenata	343.849	17.113	56.919	16.704	102	1.857	436.544
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	72	247	728	3.258	6.613	-	10.918
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja							
Ostale finansijske obaveze	-	129	-	-	-	-	129
Ukupno finansijske obaveze	343.921	17.489	57.647	19.962	6.715	21.176	466.910
Izloženost riziku promjene kamatnih stopa	(133.747)	47.912	25.537	46.866	41.398	35.140	63.106

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

a) Rizik promjene kamatnih stopa (nastavak)

	do 1 mjeseca	1-3 mjeseca	3 - 12 mjeseci	1 - 5 godina	preko 5 godina	Nekama- tonosno	31.12.2018. Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	14.831	-	-	-	-	69.823	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti							
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	-	-	-	-	-	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	116.681	27.210	71.761	52.999	40.086	-	308.737
Hartije od vrijednosti	-	-	-	26.510	-	-	26.510
Ostala finansijska sredstva	1.304	-	-	-	-	49	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat							
Hartije od vrijednosti	4.391	6.997	-	16.878	-	4	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja							
Kredit i potraživanja od klijenata	-	662	-	-	-	-	662
Hartije od vrijednosti	-	-	-	-	-	208	208
Ukupno finansijska sredstva	157.597	34.869	71.761	96.387	40.086	70.084	470.784
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti							
Depoziti banaka i centralnih banaka	279	-	-	-	-	6.659	6.938
Depoziti klijenata	298.408	20.438	53.935	15.376	52	3.541	391.750
Kredit banaka i centralnih banaka	-	-	-	-	-	-	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	589	149	1.147	3.243	4.040	-	9.168
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja							
Ostale finansijske obaveze	-	103	-	-	-	-	103
Subordinisani dug	110	-	5.000	-	-	-	5.110
Ukupno finansijske obaveze	299.386	20.690	60.082	18.619	4.092	10.200	413.069
Izloženost riziku promjene kamatnih stopa	(141.789)	14.179	11.679	77.768	35.994	59.884	57.715

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

b) Valutni rizik

Valutni rizik predstavlja izloženost Banke promjenama deviznih kurseva i negativnom uticaju koji pomenute promjene mogu imati na poslovni rezultat Banke u lokalnoj valuti. Valutni rizik nastaje kada Banka ima otvorenu poziciju koja može dovesti do gubitka kao posljedica promjena deviznih kurseva, promjene kursa eura u odnosu na druge valute, kao i promjene cijene zlata. Banka upravlja deviznim rizikom kroz upravljanje valutnom strukturom aktive i pasive u skladu sa očekivanim promjenama deviznih kurseva.

Banka ima program, politike i procedure za upravljanje deviznim rizikom u kojima su definisani: uslovi, ciljevi i principi obavljanja aktivnosti deviznog poslovanja, opis aktivnosti deviznog poslovanja, ovlašćenje za obavljanje aktivnosti deviznog poslovanja, procedure za upravljanje aktivnostima deviznog poslovanja i kontrolu nad deviznim rizikom kao i procedure izvještavanja.

Ciljevi Banke u pogledu aktivnosti deviznog poslovanja su usmjereni na kontinuirani nadzor nad valutnim pozicijama, upravljanje deviznim rizikom i izvještavanje u skladu sa zahtjevom Centralne banke i standardima NLB Grupe.

Aktivnosti deviznog poslovanja koje Banka sprovodi i planira da sprovede u narednom periodu su: uspostavljanje i održavanje odnosa sa optimalnim brojem korespondentskih banaka; održavanje optimalnog broja računa kod inostranih banaka; operacije na deviznom tržištu i platni promet; prikupljanje depozita u stranoj valuti; dokumentarni poslovi; transakcije u zemlji koje se odnose na poslovanje sa novčanicama u stranoj valuti; devizna aktiva banaka (depoziti, krediti, plasmani). Poslovanje sa inostranstvom odnosi se na devizne depozite i štednju, konverzije, novčane transakcije i druge transakcije u stranoj valuti.

Upravljanje valutnim rizikom u Banci regulisano je internom Politikom upravljanja valutnim rizikom kojom su precizirani načini i metode mjerenja, praćenja i upravljanja valutnim rizikom. Politika upravljanja valutnim rizikom je usvojena od strane Odbora direktora Banke.

Izloženost valutnom riziku prati i njome upravlja Sektor za upravljanje bilansnim odnosima i operacijama na finansijskom tržištu, a na osnovu podataka koje na dnevnoj osnovi dobija od Sektora za upravljanje rizicima. Odjeljenje za upravljanje aktivom i pasivom upravlja izloženošću deviznim rizicima po osnovu valute tako da rizici uvijek budu unutar (definisanih) granica. O izloženosti deviznim rizicima se razmatra na sastancima o likvidnosti na dnevnoj osnovi i sastancima Odbora za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom Banke na mjesečnoj osnovi.

Banka je postavila limite na otvorene valutne pozicije, 2% sopstvenih sredstava Banke za USD, GBP, CHF, CAD, SEK, DKK, NOK i JPY, a 0,5% sopstvenih sredstava Banke za ostale valute po pojedinim valutama, odnosno 5% od osnovnog kapitala za ukupnu poziciju u stranim valutama. Izloženost valutnom riziku je zbog izuzetno niskog obima poslovanja u stranoj valuti u 2019. godini, kao i u prethodnim godinama, na niskom nivou.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

b) Valutni rizik (nastavak)

U tabeli koja slijedi prikazana je koncentracija valutnog rizika na dan 31. decembra 2019. godine:

	EUR	USD	CHF	Ostalo	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	67.049	1.965	1.456	2.014	72.484
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
Kredit i potraživanja od banaka	47.964	4.754	98	528	53.344
Kredit i potraživanja od klijenata	344.392	-	-	-	344.392
Hartije od vrijednosti	26.772	-	-	-	26.772
Ostala finansijska sredstva	541	1.345	-	-	1.886
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat					
Hartije od vrijednosti	21.586	8.980	-	-	30.566
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja					
Kredit i potraživanja od klijenata	572	-	-	-	572
Ostala sredstva	6.048	1	-	-	6.049
UKUPNO FINANSIJSKA SREDSTVA	514.924	17.045	1.554	2.542	536.065
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti					
Depoziti banaka i centralnih banaka	19.319	-	-	-	19.319
Depoziti klijenata	415.845	16.966	1.556	2.178	436.545
Kredit klijenata koji nijesu banke	10.918	-	-	-	10.918
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja					
Ostale finansijske obaveze	129	-	-	-	129
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE	446.211	16.966	1.556	2.178	466.911
Neto izloženost valutnom riziku	68.713	79	(2)	364	69.154

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.3. Tržišni rizik (nastavak)

b) Valutni rizik (nastavak)

U tabeli koja slijedi prikazana je koncentracija valutnog rizika na dan 31. decembra 2018. godine.

	EUR	USD	CHF	Ostalo	Ukupno
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	79.596	1.701	1.354	2.003	84.654
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti					
Kredit i potraživanja od banaka	8.406	11.217	99	668	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	308.737	-	-	-	308.737
Hartije od vrijednosti	26.510	-	-	-	26.510
Ostala finansijska sredstva	49	1.304	-	-	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat					
Hartije od vrijednosti	23.879	4.391	-	-	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koja se ne drže radi trgovanja					
Kredit i potraživanja od klijenata	662	-	-	-	662
Hartije od vrijednosti	208	-	-	-	208
Ostala sredstva	7.232	3	-	-	7.235
UKUPNO FINANSIJSKA SREDSTVA	455.279	18.616	1.453	2.671	478.019
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti					
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	-	-	-	6.938
Depoziti klijenata	369.459	18.555	1.438	2.298	391.750
Kredit klijenata koji nijesu banke	9.168	-	-	-	9.168
Finansijske obaveze koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koje se ne drže radi trgovanja					
Ostale finansijske obaveze	103	-	-	-	103
Subordinisani dug	5.110	-	-	-	5.110
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE	390.778	18.555	1.438	2.298	413.069
Neto izloženost valutnom riziku	64.501	61	15	373	64.950

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.4 Operativni rizik

Operativni rizik se definiše kao rizik gubitka koji nastaje usljed neadekvatnosti odnosno manjkavosti internih procedura, ljudskih resursa i sistema kao i usljed spoljašnjih događaja. Pomenuto obuhvata greške, propuste, pad sistema, prirodne katastrofe, terorističke napade i prevarne radnje, što može dovesti do nedostupnosti usluga, finansijskog gubitka odnosno povećanja troškova. Ovom definicijom obuhvaćen je i pravni rizik, s time što su isključeni strateški rizik i rizik reputacije.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je ograničiti obim potencijalnih gubitaka i vjerovatnoću njihove realizacije na nivo koji je za Banku prihvatljiv s aspekta finansijske štete, a posredno i sa aspekta očuvanja ugleda Banke.

Aktivnosti upravljanja operativnim rizikom imaju za cilj identifikovanje postojećih izvora operativnih rizika, kao i potencijalnih izvora operativnog rizika koji može nastati kao posljedica uvođenja novih proizvoda, sistema, aktivnosti. Posebna pažnja se poklanja identifikaciji operativnih rizika koji mogu nastati iz angažovanja lica izvan Banke za obavljanje poslova za Banku. Principi upravljanja operativnim rizicima u Banci su definisani Politikom upravljanja operativnim rizikom i Metodologijom upravljanja operativnim rizikom Banke.

Identifikacija izvora rizika obuhvata:

- interne greške i zloupotrebu;
- kršenje propisa od strane eksternih lica;
- propuste u sistemu regrutovanja kadrova i sistemu bezbjednosti na radu;
- probleme u upravljanju odnosima sa klijentima, uvođenju novih proizvoda i poslovnim procedurama – ukoliko su neadekvatni;
- štete nastale na imovini Banke usljed prirodnih nepogoda i drugih događaja;
- poremećaje u organizaciji Banke i greške u funkcionisanju postojećih sistema;
- implementaciji poslovnih procedura i odluka.

Banka vrši nadzor nad izvorima operativnog rizika definisanim u skladu sa unutrašnjom organizacijom i poslovnom aktivnošću Banke, koji uglavnom obuhvataju: transakcije sa privrednim subjektima, transakcije sa subjektima unutar finansijskog sektora a u skladu sa Zakonom o bankama, poslove sa stanovništvom, poslove sa privredom, operacije platnog prometa, posredničke poslove, upravljanje aktivom i brokersko-dilerske poslove.

Banka je definisala gornju granicu tolerancije prema operativnom riziku kao vrijednosno izraženu gornju granicu neto gubitaka štetnih događaja, koju Banka prihvata u svom poslovanju. Gornja granica tolerancije određuje se na nivou Banke i na nivou pojedinačnog štetnog događaja.

Banka je definisala kritičnu granicu štetnih događaja koja predstavlja prag iznad kojeg je potrebna procjena potrebe za povećanjem kapitalnog zahtjeva za operativni rizik kao i dodatne mjere za savlađivanje rizika.

Dodatno, Banka je za određene aktivnosti definisala nultu toleranciju koju ne dopušta u svom poslovanju.

Banka definiše ključne pokazatelje operativnog rizika (KRI) kao sistem ranog upozorenja na potencijalno uvećanje rizika, koje prati u skladu sa Uputstvom za praćenje ključnih indikatora operativnog rizika. Izvještaj sa rezultatima praćenja se podnosi Specijalizovanoj sjednici Uprave, najmanje jednom godišnje. Primjerenost definisanih KRI provjerava se najmanje jednom godišnje.

Banka je razvila i metodologiju testiranja otpornosti na stres za operativni rizik. Metodologija obuhvata modeliranje podataka o prošlim štetnim događajima i analize scenarija za tzv. HSLF (high severity – low frequency) štetne događaje. Analize scenarija izrađuju se na osnovu iskustva i znanja stručnjaka iz različitih kritičnih oblasti.

a) Upravljanje kontinuitetom poslovanja

Banka vrši upravljanje kontinuitetom poslovanja radi zaštite života, stvari i ugleda. Planovi kontinuiteta poslovanja su pripremljeni za upotrebu u slučaju prirodnih katastrofa, IT katastrofa i neželjenih efekata okruženja kako bi se ublažile njihove posljedice.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.4 Operativni rizik (nastavak)

a) Upravljanje kontinuitetom poslovanja (nastavak)

Koncept akcionog plana koji se priprema svake godine je takav da aktivnosti doprinose poboljšanju sistema upravljanja kontinuitetom poslovanja. Osnova za modernizaciju planova kontinuiteta poslovanja je redovna godišnja analiza uticaja na poslovanje (BIA). Na osnovu toga, provjerava se adekvatnost planova za poslovne zgrade i IT planova. Najbolji pokazatelj adekvatnosti planova kontinuiteta poslovanja je testiranje. U 2019. godini izvršena su 2 testa (jedan interni i jedan sa spoljnim poslovnim partnerima). Nije otkriveno nikakvo veće odstupanje.

Banka je usvojila odgovarajuće dokumente koji su u skladu sa standardima NLB d.d. i koji su revidirani u skladu sa razvojem upravljanja kontinuitetom poslovanja.

4.5 Fer vrijednost finansijskih instrumenata

a) Fer vrijednosti finansijskih instrumenata po amortizovanoj vrijednosti

	31.12.2019.	
	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		
Kredit i potraživanja od banaka	53.344	53.348
Kredit i potraživanja od klijenata	344.392	346.395
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		
Depoziti banaka i centralnih banaka	19.319	19.321
Depoziti klijenata	436.545	437.578
Kredit klijenata koji nijesu banke	10.918	11.200
		31.12.2018.
	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		
Kredit i potraživanja od banaka	20.390	20.389
Kredit i potraživanja od klijenata	308.737	308.020
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		
Depoziti banaka i centralnih banaka	6.938	6.939
Depoziti klijenata	391.750	392.757
Kredit klijenata koji nijesu banke	9.168	9.362
Subordinisani dug	5.110	5.056

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.5 Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

a) Fer vrijednosti finansijskih instrumenata po amortizovanoj vrijednosti (nastavak)

31.12.2019.

	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
Kredit i potraživanja od banaka	-	53.348	-
Kredit i potraživanja od klijenata	-	346.395	-
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
Depoziti banaka i centralnih banaka	-	19.321	-
Depoziti klijenata	-	437.578	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	-	11.200	-

31.12.2018.

	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti			
Kredit i potraživanja od banaka	-	20.389	-
Kredit i potraživanja od klijenata	-	308.020	-
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti			
Depoziti banaka i centralnih banaka	-	6.939	-
Depoziti klijenata	-	392.757	-
Kredit klijenata koji nijesu banke	-	9.362	-
Subordinisani dug	-	5.056	-

Kredit i potraživanja od banaka

Procijenjena fer vrijednost kredita i potraživanja od banaka se bazira na diskontovanim tokovima gotovine, uzimajući u obzir tržišne kamatne stope za klijente sa sličnim kreditnim rizikom i preostalim rokom dospjeća.

Kredit i potraživanja od klijenata

Kredit i potraživanja od klijenata su u bilansu stanja prikazani po amortizovanoj vrijednosti, umanjenoj za obezvrjeđenje, ukoliko je identifikovano. Za potrebe izračuna fer vrijednosti Banka je primijenila metodu diskontovanog toka gotovine, uzimajući u obzir tržišne kamatne stope za klijente sa sličnim kreditnim rizikom i preostalim rokom dospjeća.

Shodno tome, obračun fer vrijednosti se bazira na ugovorenim tokovima gotovine. Kreditni rizik pojedinačnih klijenata se uzima u obzir kroz očekivano umanjenje vrijednosti.

Depoziti banaka i klijenata i pozajmljena sredstva od banaka

Procijenjena fer vrijednost depozita banaka i klijenata i pozajmljenih sredstava se bazira na diskontovanim ugovorenim tokovima gotovine, uzimajući u obzir tržišne kamatne stope, koje će biti plative od strane Banke, u slučaju potrebe zamjene starih izvora sredstava novim, sa istim preostalim rokom dospjeća.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.6 Upravljanje kapitalom

Gljučni ciljevi upravljanja kapitalom su:

- Obezbeđenje i održavanje dovoljnog nivoa kapitala odgovarajućeg kvaliteta:
 - za pokriće svih regulatornih zahtjeva;
 - za pokriće svih rizika preuzetih u poslovanju banke;
 - za obezbeđenje implementacije strateških ciljeva banke;
- Postizanje optimalnog povrata prema akcionarima.

Praćenje kapitala i adekvatnosti kapitala vrši se u skladu sa smjernicama Centralne banke Crne Gore kreiranim za potrebe pojedinačnih finansijskih izvještaja Banke. Potrebne informacije o adekvatnosti kapitala dostavljaju se Centralnoj banci Crne Gore na tromjesečnoj osnovi. U skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka (Službeni glasnik Crne Gore, br. 38/11, 55/12), svaka banka u obavezi je da održava minimalni koeficijent solventnosti od 10%. Na dan 31. decembra 2019. godine, koeficijent solventnosti je iznosio 14,96% (31. decembar 2018: 16,45%).

Kao što je propisano pomenutom Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, Banka je dužna da utvrdi adekvatnost kapitala na osnovu sopstvenih sredstava i to u apsolutnom iznosu, kao i da izračuna koeficijent solventnosti kao relativni pokazatelj (izloženosti Banke rizicima).

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od osnovnog kapitala i dopunskog kapitala. Zbir osnovnih elemenata sopstvenih sredstava, umanjjen za zbir odbitnih stavki, predstavlja osnovni kapital Banke.

Osnovni elementi sopstvenih sredstava banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisije premije, isključujući emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove, kao i za ukupan iznos negativnih efekata na sopstvena sredstva banke, utvrđen u trenutku prelaska na vrednovanje stavki aktive i vanbilansa banke primjenom MSFI 9;
- iznos dobiti u tekućoj godini, ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - Skupština akcionara, ili Odbor direktora uz ovlaštenje Skupštine akcionara, je donijela odluku da se dobit koja se ostvari u tekućoj godini, u ostvarenom ili manjem iznosu, rasporedi u rezerve, povećanje akcijskog kapitala, za pokriće gubitaka iz prethodnih godina i/ili u neraspoređenu dobit, iskazano u procentima;
 - dobit je umanjena za pripadajući porez na dobit i druge očekivane troškove,
 - postojanje dobiti je potvrdio spoljni revizor,
 - banka je dobila saglasnost Centralne banke za uključivanje dobiti u osnovni kapital banke;
- iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9.

Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala banke su:

- gubitak iz prethodnih godina;
- gubitak iz tekuće godine;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat;
- pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke;
- iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava banke koji se uključuju u dopunski kapital su:

- nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.6 Upravljanje kapitalom (nastavak)

- subordinisani dug, za koji su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- hibridni instrumenti, za koje su ispunjeni uslovi predviđeni ovom Odlukom;
- revalorizacione rezerve.

Subordinisani dug za koji su ispunjeni uslovi se može tretirati kao dopunski element sopstvenih sredstava koji se uključuje u dopunski kapital II banke, ukoliko:

- je dug u cjelosti uplaćen;
- banka ne garantuje otplatu duga u bilo kojem obliku;
- je, u slučaju stečaja, odnosno likvidacije banke, dug podređen drugim obavezama i isplaćuje se tek nakon podmirenja obaveza prema drugim povjeriocima;
- ugovor sadrži klauzulu zabrane isplate kamata i glavnice, čak i nakon dospjeća duga, ako bi tom isplatom iznos sopstvenih sredstava pao ispod propisanog nivoa;
- je rok dospjeća duga unaprijed određen, duži je od dvije godine i ne može se otplatiti prije ugovorenog roka dospjeća;
- je o subordinisanom dugu zaključen pismeni ugovor koji pored uslova iz tačke 2 - 5 ovog člana, sadrži i napomenu da se subordinisani dug ne može smatrati depozitom.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki aktive sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki aktive izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u određene kategorije i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika. U periodu od 2018. do zaključno sa 2022. godinom, rizikom ponderisana aktiva uvećava se za iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9, koji predstavlja element sopstvenih sredstava u trenutku obračuna rizikom ponderisane aktive.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti jednak ili veći od:

- minimalnog novčanog dijela osnovnog kapitala u iznosu od EUR 5 miliona, kao što propisuje Zakon o bankama;
- ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

4. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

4.6 Upravljanje kapitalom (nastavak)

Koeficijent adekvatnosti kapitala

	31.12.2019.	31.12.2018.
Osnovni kapital		
Uplaćen akcijski kapital	20.261	20.261
Naplaćene emisione premije	7.146	7.146
Rezerve kreirane iz dobiti nakon oporezivanja (obavezna, zakonska i druge)	5.368	5.368
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa Odlukom o kreditnom riziku	3.796	3.796
Neraspoređena dobit iz prethodnih godina	8.084	5.085
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	2.484	2.776
Ukupno osnovni kapital	47.139	44.432
Odbitne stavke od osnovnog kapitala		
Gubitak iz prethodnih godina	-	-
Gubitak iz tekuće godine	-	-
Nematerijalna ulaganja	(1.071)	(684)
Pozitivna razlika između obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	-	-
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala	(1.071)	(684)
Osnovni kapital	46.068	43.748
Dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke		
Subordinirane obaveze		1.000
Hibridni instrumenti	-	-
Ukupno dopunski elementi sopstvenih sredstava Banke	-	1.000
Sopstvena novčana sredstva Banke	46.068	44.748
Aktiva opterećena rizikom		
Ponderisana bilansna aktiva	242.234	209.506
Ponderisane vanbilansne stavke	20.732	17.967
Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	2.484	2.776
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	265.450	230.249
Kapital potreban za tržišni rizik	-	-
Kapital potreban za rizik poslovanja	4.254	4.132
Kapital potreban za rizik zemlje	6	403
Kapital potreban za druge rizike	-	-
Adekvatnost kapitala	14,96%	16,45%

Upravljanje kapitalom i adekvatnost kapitala NLB Banke su regulisani zakonskim propisima i internim aktima - Politikom upravljanja kapitalom, Planom kapitala i strateškim planom kapitala i Strategijom upravljanja rizicima. Politika upravljanja kapitalom NLB Banke ima za cilj kvalitetnu realizaciju dugoročnih strateških ciljeva kao i strateških planova koji u osnovi imaju pomenute ciljeve, tačnije Budžet i finansijske projekcije Banke.

5. POSLOVANJA PO SEGMENTIMA

Segmenti poslovanja su komponente koje se bave poslovnim aktivnošću, ostvaruju prihode ili rashode, odnosno ostvaruju poslovne rezultate. Decembra 2016. godine, Uprava Banke je usvojila Metodologiju izračuna profitabilnosti organizacionih jedinica i segmenata poslovanja u NLB Banci AD Podgorica, kojom se definišu sljedeći segmenti:

- Corporate, koji obuhvata poslovanje sa preduzećima i segmentom države (Vlada, opštine, fondovi);
- Retail, koji obuhvata poslovanje sa fizičkim licima;
- Finansijsko tržište, koje obuhvata investiciono bankarstvo, međubankarske odnose, poslovanje sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- Segment Ostalo predstavlja ostale usluge i aktivnosti Banke od kojih nijedna ne predstavlja poseban segment poslovanja za svrhe izvještavanja, niti ima opšti značaj (iznosi se dominantno odnose na stečenu aktivu, prodaju i dodatno obezvrjeđenje).

Osnov za izradu iskaza o finansijskom položaju i bilansu uspjeha definisanih segmenata je:

- Primjena sistema transfernih cijena, kojim se vrši preraspodjela dohodovnog efekta na pojedinačne djelove (OJ, segmente);
- Postupak alokacije troškova, kojim se indirektni troškovi (režijski troškovi), odnosno troškovi uslužnih sektora, razvrstavaju na definisane (profitne) segmente.

Budući da se svi poslovni segmenti Banke bave finansijskim poslovanjem, tj. najveći dio prihoda ostvaruju po osnovu kamate, analiza se oslanja, prije svega, na neto prihod od kamate, kako bi se ocijenio rezultat poslovanja datog segmenta. Prihod od eksternih strana odmjerava se na način koji odgovara onom u izvještaju o sveobuhvatnom prihodu.

Transakcije između poslovnih segmenata vrše se po transfernim cijenama, koje odražavaju tržišne uslove, što za posljedicu ima objelodanjivanje prenosa troškova finansiranja pod stavkom „Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata“. Ne postoje druge materijalno značajne stavke prihoda, odnosno rashoda, po osnovu transakcija između segmenata poslovanja.

Informacije o svakom segmentu zasnivaju se na internim izvještajima o dobiti ili gubitku segmenta, aktivni i osnovnim pokazateljima poslovanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

5. POSLOVANJA PO SEGMENTIMA (nastavak)

Informacije o izvještajnim segmentima za godinu završenu na dan 31. decembra 2019. i 31. decembra 2018. godine su kao što slijedi:

	2019.				
	<u>Corporate</u>	<u>Retail</u>	<u>Finansijska tržišta</u>	<u>Ostalo</u>	<u>Ukupno</u>
Ukupni neto prihod	7.979	12.563	5.582	1.100	27.224
<i>Neto prihodi od eksternih klijenata</i>	8.869	14.493	2.762	1.100	27.224
<i>Prihod po osnovu transakcija između segmenata</i>	(890)	(1.930)	2.820	-	-
Ukupno neto prihod od kamata	4.434	11.233	4.955	(14)	20.608
<i>Neto prihod od kamata od eksternih klijenata</i>	5.324	13.163	2.135	(14)	20.608
<i>Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata</i>	(890)	(1.930)	2.820	-	-
Administrativni troškovi	(4.462)	(7.994)	(632)	(241)	(13.329)
Amortizacija	(246)	(578)	(29)	-	(853)
Rezultat prije obezvređenja i rezervisanja	3.271	3.991	4.921	859	13.042
Obezvređenje i rezervisanja	(47)	165	191	(3.800)	(3.491)
<i>Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha</i>	(47)	165	191	(1.180)	(871)
<i>Troškovi rezervisanja</i>	-	-	-	(2.620)	(2.620)
Dobit prije oporezivanja	3.224	4.156	5.112	(2.941)	9.551
Trošak poreza iz dobiti	-	-	-	(1.452)	(1.452)
Neto dobit za godinu	3.224	4.156	5.112	(4.393)	8.099
Sredstva izvještajnog segmenta	<u>117.882</u>	<u>227.082</u>	<u>183.166</u>	<u>19.050</u>	<u>547.180</u>
Obaveze izvještajnog segmenta	<u>153.458</u>	<u>283.087</u>	<u>30.236</u>	<u>14.798</u>	<u>481.579</u>
Povećanje dugoročnih sredstava	<u>6</u>	<u>336</u>	<u>2</u>	<u>804</u>	<u>1.148</u>

5. POSLOVANJA PO SEGMENTIMA (nastavak)

					2018.
	<u>Corporate</u>	<u>Retail</u>	<u>Finansijska tržišta</u>	<u>Ostalo</u>	<u>Ukupno</u>
Ukupni neto prihod	7.316	11.103	5.179	1.441	25.039
<i>Neto prihodi od eksternih klijenata</i>	8.223	12.995	2.380	1.441	25.039
<i>Prihod po osnovu transakcija između segmenata</i>	(907)	(1.892)	2.799	-	-
Ukupno neto prihod od kamata	4.418	9.699	4.548	(17)	18.648
<i>Neto prihod od kamata od eksternih klijenata</i>	5.325	11.591	1.749	(17)	18.648
<i>Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata</i>	(907)	(1.892)	2.799	-	-
Administrativni troškovi	(4.191)	(7.202)	(678)	(32)	(12.103)
Amortizacija	(229)	(597)	(33)	-	(859)
Rezultat prije obezvređenja i rezervisanja	2.900	3.305	4.471	1.401	12.077
Obezvređenje i rezervisanja	(2.462)	3.016	(10)	(5.118)	(4.574)
<i>Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha</i>	(2.462)	3.016	(10)	(2.144)	(1.600)
<i>Troškovi rezervisanja</i>	-	-	-	(2.974)	(2.974)
Dobit prije oporezivanja	438	6.321	4.461	(3.717)	7.503
Trošak poreza iz dobiti	-	-	-	67	67
Neto dobit za godinu	438	6.321	4.461	(3.650)	7.570
Sredstva izvještajnog segmenta	119.910	207.984	104.788	64.355	497.037
Obaveze izvještajnog segmenta	135.780	256.982	21.203	6.136	420.101
Povećanje dugoročnih sredstava	1	24	-	462	487

6. FINANSIJSKA SREDSTVA I OBAVEZE PO KATEGORIJAMA I KLASAMA

Knjigovodstvene vrijednosti finansijskih sredstava i obaveza, po kategorijama i klasama, prikazane su u tabelama koje slijede:

	31.12.2019. Knjigovodstvena vrijednosti	31.12.2018. Knjigovodstvena vrijednosti
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	72.484	84.654
Kredit i potraživanja od banaka	53.344	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	344.392	308.737
Hartije od vrijednosti	26.772	26.510
Ostala finansijska potraživanja	1.886	1.353
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		
Hartije od vrijednosti	30.566	28.270
Finansijska sredstva koja se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koja se ne drže radi trgovanja		
Kredit i potraživanja od klijenata	572	662
Hartije od vrijednosti	-	208
Ukupno finansijska sredstva	530.016	470.784
Finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	129	103
Finansijske obaveze po amortizovanoj vrijednosti		
Depoziti banaka i centralnih banaka	19.319	6.938
Depoziti klijenata	436.545	391.750
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	10.918	9.168
Subordinisani dug	-	5.110
Ostale obaveze	5.639	4.613
Ukupno finansijske obaveze	472.550	417.682

7. NETO PRIHODI OD KAMATA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
<i>Prihodi od kamata i slični prihodi</i>		
<i>Prihodi od kamata koristeći efektivni kamatni metod</i>		
Kredit i pozajmice komitentima	19.202	17.575
Kredit i plasmani bankama	219	182
Hartije od vrijednosti koje se vrednuju po amortizovanoj vrijednosti	1.400	1.392
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	<u>751</u>	<u>725</u>
Ukupno	21.572	19.874
<i>Prihodi od kamata ne koristeći efektivni kamatni metod</i>		
Finansijska sredstva koja se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	<u>48</u>	<u>53</u>
Ukupno	48	53
	<u>21.620</u>	<u>19.927</u>
<i>Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane</i>		
Privredna društva	136	348
Preduzetnici	4	18
Fizička lica	<u>138</u>	<u>236</u>
<i>Ukupno prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane</i>	278	602
Ukupno prihodi od kamata	21.898	20.529
<i>Rashodi od kamata i slični rashodi</i>		
Depoziti banaka i centralnih banaka (negativna kamatna stopa)	(59)	(30)
Depoziti clijenata	(1.041)	(1.300)
Obaveze po kreditima clijenata koji nisu banke	(100)	(178)
Subordinisani dug	(76)	(356)
Rashodi kamata po osnovu obaveza za primanja zaposlenih	<u>(14)</u>	<u>(17)</u>
Ukupno rashodi od kamata	(1.290)	(1.881)
NETO PRIHODI OD KAMATA	20.608	18.648

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

8. NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Prihod od naknada i provizija		
Platni promet	3.976	3.648
Posredničko poslovanje	5.485	4.756
Vođenje računa komitenata	1.482	1.339
Naknade po izdatim garancijama i akreditivima	428	408
Ostale naknade	119	131
Ukupno	<u>11.490</u>	<u>10.282</u>
Rashodi od naknada i provizija		
Platni promet	(535)	(512)
Posredničko poslovanje	(4.175)	(3.491)
Osiguranje depozita	(2.078)	(1.858)
Druge usluge	(495)	(349)
Ukupno	<u>(7.283)</u>	<u>(6.210)</u>
Neto prihodi od provizija i naknada	<u>4.207</u>	<u>4.072</u>

9. NETO DOBITAK/GUBITAK PO OSNOVU FINANSIJSKIH INSTRUMENATA KOJI SE DRŽE RADI TRGOVANJA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Dobici od kupovine i prodaje stranih valuta	664	656
Ukupno	<u>664</u>	<u>656</u>

10. NETO DOBITAK/GUBITAK OD FINANSIJSKIH INSTRUMENATA ISKAZANIH PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA, A KOJI SE NE DRŽE RADI TRGOVANJA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
<i>Vlasničke hartije od vrijednosti</i>		
dobici (napomena 25. c)	-	33
<i>Kredit i pozajmice komitentima</i>		
dobici (napomene 25. d i 31.)	178	37
Ukupno	<u>178</u>	<u>70</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

11. NETO GUBICI / DOBICI OD KURSNIH RAZLIKA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Pozitivne kursne razlike	78.828	71.476
Negativne kursne razlike	<u>(78.828)</u>	<u>(71.486)</u>
Ukupno	<u><u>-</u></u>	<u><u>(10)</u></u>

12. NETO DOBITAK/GUBITAK PO OSNOVU PRESTANKA PRIZNAVANJA OSTALE IMOVINE

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Dobici/gubici od otuđenja osnovnih sredstava	6	(2)
Dobici od prodaje imovine stečene po osnovu naplate potraživanja (napomena 29)	432	724
Dobici od prodaje investicionih nekretnina (napomena 26)	<u>31</u>	<u>-</u>
Ukupno	<u><u>469</u></u>	<u><u>722</u></u>

13. OSTALI PRIHODI

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Prihodi od zakupnine	246	308
Agentske usluge za osiguranje	228	144
Transport novca	93	83
Prihod od usluga trećim licima	90	176
Prihod od prodaje investicionih nekretnina	798	2
Prihod od dividende	15	8
Ostali prihodi	<u>152</u>	<u>204</u>
Ukupno	<u><u>1.622</u></u>	<u><u>925</u></u>

Prihod od dividendi iznosio je EUR 15 hiljada, i ostvaren je po osnovu udjela u pravnom licu „Tara Hotel“ d.o.o. (2018: EUR 8 hiljada, dividenda po osnovu akcija Visa International).

14. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Bruto plate	(5.824)	(5.744)
Doprinosi za penzijsko osiguranje	(349)	(348)
Doprinosi za socijalno osiguranje	(250)	(316)
Ostali doprinosi zavisni od plata	(144)	(147)
Ostali troškovi zaposlenih po ugovoru o radu	(764)	(346)
Ostali troškovi zaposlenih	(212)	(245)
Troškovi rezervisanja za otpremnine i jubilarne nakade zaposlenima	(43)	(36)
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmore	<u>(251)</u>	<u>(233)</u>
Ukupno	<u><u>(7.837)</u></u>	<u><u>(7.415)</u></u>

15. TROŠKOVI AMORTIZACIJE

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Nematerijalna ulaganja (napomena 28)	(158)	(215)
Nekretnine, postrojenja i oprema (napomena 27)	(695)	(644)
Ukupno	<u>(853)</u>	<u>(859)</u>

16. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Troškovi materijala	(170)	(167)
Troškovi električne energije i goriva	(222)	(214)
Troškovi održavanja imovine	(580)	(491)
Troškovi marketinga	(535)	(337)
Troškovi osiguranja	(273)	(183)
Troškovi zakupa	(1.054)	(942)
Troškovi obezbeđenja	(351)	(333)
Troškovi telefona, interneta i pošte	(216)	(246)
Troškovi komunalnih usluga	(27)	(34)
Usluge savjetovanja, računovodstvene i revizorske usluge	(1.190)	(790)
Ostali troškovi	(874)	(951)
Ukupno	<u>(5.492)</u>	<u>(4.688)</u>

17. NETO PRIHODI/RASHODI PO OSNOVU OBEZVRJEĐENJA FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA KOJI SE NE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka (napomena 22.a)	1	55
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanoj vrijednosti (napomena 23.5.)	(3)	2
Kredit i potraživanja od ostalih klijenata po amortizovanoj vrijednosti (napomena 23.5)	3	349
Dužničke hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti (napomena 23.5.)	114	(2)
Ostala finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti (napomena 23.5.)	10	7
Dužničke hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (napomena 24. f)	78	(21)
Rezervisanje za preuzete i potencijalne obaveze (napomena 32. a)	115	205
Ostala sredstva (napomena 29. b)	(256)	18
Obezvrjeđenje finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	<u>62</u>	<u>613</u>
Obezvrjeđenje imovine stečene po osnovu naplate potraživanja (napomena 29. a)	(933)	(2.213)
Ukupno	<u>(871)</u>	<u>(1.600)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

18. TROŠKOVI REZERVISANJA

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Trošak rezervisanja za sudske sporove (napomena 32.b)	(2.554)	(2.974)
Trošak rezervisanja za kartično poslovanje (napomena 32.b)	(66)	-
Ukupno	<u>(2.620)</u>	<u>(2.974)</u>

19. OSTALI RASHODI

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Porezi	(12)	(29)
Takse	(7)	(4)
Ostalo	(505)	(11)
Ukupno	<u>(524)</u>	<u>(44)</u>

Pozicija „Ostalo“ najvećim dijelom se sastoji od rashoda u iznosu od EUR 256 hiljada, koji se odnosi na nadoknadu štete koja je naknadno utvrđena, a nastale prilikom prodaje potraživanja.

20. POREZ NA DOBIT

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Tekući poreski rashod	(1.477)	(146)
Odloženi poreski prihod	25	213
	<u>(1.452)</u>	<u>67</u>

Osnovicu za obračun tekućeg poreza čini poslovna dobit, usklađena sa poreskim bilansom, u iznosu od EUR 16.545 hiljada.

Odloženi poreski prihod u iznosu od EUR 25 hiljada je nastao po osnovu odloženog poreskog sredstva na privremenu razliku u oporezivim rashodima i povećanja odložene poreske obaveze na privremenu razliku računovodstvene i poreske vrijednosti materijalnih i nematerijalnih ulaganja.

20. POREZ NA DOBIT (nastavak)

Usaglašavanje pretpostavljenog poreza na dobit po finansijskim iskazima i poreza na dobit po poreskom bilansu je prikazano u sljedećoj tabeli:

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Rezultat u bilansu uspjeha prije oporezivanja	9.551	7.503
Poreska stopa 9%	859	675
Poreski efekat rashoda koji se ne priznaje u poreske svrhe	618	844
Prenos sa odloženog poreza (prodaja Vise)	-	101
Korišćenje prenijetih poreskih gubitaka	-	(1.474)
Odloženo poresko sredstvo po osnovu privremene razlike u oporezivim rashodima	(138)	(183)
Prenos na odloženi porez (prodaja Vise)	-	(101)
Odloženo poresko sredstvo po osnovu privremene razlike računovodstvene i poreske vrijednosti materijalnih i nematerijalnih ulaganja	28	19
Odložena poreska obaveza po osnovu isplaćenih troškova iz 2018. i 2017. godine	85	52
	<u>1.452</u>	<u>(67)</u>

U skladu sa poreskom regulativom, u roku od pet godina od kraja godine za koju je utvrđena poreska obaveza, poreski organi mogu utvrditi dodatne obaveze po osnovu poreza na dobit. Rukovodstvo nije upoznato sa okolnostima koje mogu prouzrokovati eventualne obaveze po tom osnovu. Posljednji period koji je bio predmet inspekcijskog nadzora od strane Poreske uprave je 2012. godina.

21. ZARADA PO AKCIJI

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji izračunava se tako što se dobit/(gubitak) koja pripada akcionarima Banke podijeli sa ponderisanim prosječnim brojem običnih akcija u opticaju za period.

Osnovna i razrijeđena zarada po akciji

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Neto dobit (u 000 EUR)	8.099	7.570
Ponderisani prosječni broj običnih akcija u opticaju	<u>11.668.734</u>	<u>11.668.734</u>
Zarada po akciji/(EUR)	<u>0,694</u>	<u>0,649</u>

Banka nema potencijalno umanjujuće obične akcije kao što su konvertibilni dug i opcije za kupovinu akcija na dan bilansa stanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

22. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Gotovina u blagajni	28.076	28.732
Gotovina u bankomatima	2.107	3.322
Stanje na računima kod Centralne banke, bez obavezne rezerve	8.871	22.940
Ukupno	<u>39.054</u>	<u>54.994</u>
Obavezna rezerva kod Centralne banke	33.435	29.666
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka, bruto	72.489	84.660
Ispravka vrijednosti novčanih sredstava (napomena 22. a)	(5)	(6)
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka, neto	<u>72.484</u>	<u>84.654</u>

Centralna banka Crne Gore propisuje obavezu banaka da, shodno članu 18 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore („Sl. list CG“ br. 40/10, 46/10, 06/13 i 70/17), a na osnovu odredaba Odluke o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl. list CG“ br. 88/17) obračunavaju, izdvajaju i održavaju obaveznu rezervu primjenom stope od 7,5% na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, i stope od 6,5% na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine. Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja u roku kraćem od jedne godine primjenjuje se stopa od 7,5%. Osnovicu za obračun obavezne rezerve, počev od januara 2018. godine, čine depoziti po viđenju i oročeni depoziti, osim depozita centralnih banaka.

Od marta 2017. godine obavezna rezerva se izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i na račune Centralne banke Crne Gore u inostranstvu.

Na 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve, Centralna banka plaća bankama mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA (Euro OverNight Index Average) umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banka može koristiti do 50% obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti. Ukoliko sredstva vrati istog dana, Banka ne plaća naknadu, a u slučaju da ih ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po godišnjoj kamatnoj stopi od 12%. Banka nije koristila sredstva obavezne rezerve za održavanje dnevne likvidnosti. Izdvojena obavezna rezerva na dan 31. decembra 2019. godine iznosi EUR 33.435 hiljada (31. decembra 2018. godine: EUR 29.666 hiljada).

Gotovina i gotovinski ekvivalenti:

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Stanje na računima kod Centralne banke	39.054	54.994
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	33.435	29.666
Kredit i potraživanja od banaka sa originalnim dospijanjem do tri mjeseca (napomena 23.1)	53.351	20.295
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	<u>125.840</u>	<u>105.055</u>

a) Promjena na računima ispravke vrijednosti novčanih sredstava i računa depozita kod centralnih banaka:

	<u>Stanje 1. januara 2019. godine</u>	<u>Povećanje/ smanjenje</u>	<u>Stanje 31. decembra 2019. godine</u>
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(6)	1	(5)
<i>Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka</i>	<u>(6)</u>	<u>1</u>	<u>(5)</u>

22. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA (nastavak)

a) Promjena na računima ispravke vrijednosti novčanih sredstava i računa depozita kod centralnih banaka (nastavak)

	Stanje 1. januara 2018. godine	Povećanje/ smanjenje	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(61)	55	(6)
<i>Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka</i>	<u>(61)</u>	<u>55</u>	<u>(6)</u>

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

Pregled po tipu finansijskog sredstva

	31.12.2019.	31.12.2018.
Kredit i potraživanja od banaka	53.344	20.390
Kredit i potraživanja od klijenata	344.392	308.737
Hartije od vrijednosti	26.772	26.510
Ostala finansijska sredstva	1.886	1.353
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	<u>426.394</u>	<u>356.990</u>

23.1. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31.12.2019.	31.12.2018.
Redovni devizni računi kod inostranih banaka	53.351	20.394
Ispravka vrijednosti (napomena 23.5.)	(7)	(4)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	<u>53.344</u>	<u>20.390</u>

Većina sredstava na računima kod inostranih banaka je deponovana kod NLB d.d. Ljubljana.

Sredstva u EUR valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi, koja se kretala u intervalu 0 - 70 b.p.
 Sredstva u CHF valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi od 200 b.p.
 Sredstva u SEK valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi, koja se kretala u intervalu 0 - 100 b.p.
 Sredstva u DKK valuti deponovana su po negativnoj kamatnoj stopi, koja se kretala u intervalu 75 - 130 b.p.
 Sredstva u USD valuti deponovana su po pozitivnoj kamatnoj stopi, koja se kretala u intervalu 120 - 200 b.p.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

23.2 KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Kreditni državi	26.711	30.480
Kreditni finansijskim organizacijama	1.359	2.081
<i>Fizička lica</i>		
Kreditna linija	1.678	1.378
Kreditne kartice	3.273	3.333
Stambeni krediti	127.298	101.438
Potrošački krediti	99.671	97.629
Ostali krediti fizičkim licima	100	127
Kreditni fizičkim licima	232.020	203.905
<i>Pravna lica</i>		
Kartice	336	327
Kreditni velikim preduzećima	15.976	14.275
Kreditni malim i srednjim preduzećima	80.191	69.996
Kreditni pravnim licima	96.503	84.598
Ukupno krediti i potraživanja od klijenata	356.593	321.064
Ispravka vrijednosti (napomena 23.5)	(12.201)	(12.327)
Ukupno	344.392	308.737

Prosječna ponderisana kamatna stopa (u nastavku: PPKS) na kredite pravnim licima u 2019. godini je iznosila 3,8% (mjesečne PPKS su se kretale u intervalu od 3,2% do 4,2%). Veća PPKS je ostvarena u dijelu kreditiranja malih i srednjih preduzeća (5,00%), dok je PPKS u segmentu kreditiranja velikih preduzeća iznosila 2,9%.

U dijelu kreditiranja fizičkih lica, ostvarena je PPKS od 6,1% (mjesečne PPKS su se kretale u intervalu od 5,5% do 6,7%). Stambeni krediti su odobravani po PPKS od 3,9%, dok je PPKS za ostale tipove kredita građanima iznosila 7,1%.

a) Promjene na poziciji krediti i potraživanja od klijenata

Stanje na dan 1. januara 2018. godine	286.532
Neto realizacija kredita	45.317
Prenos na stečenu aktivu	(444)
Preknjižavanje garantnog depozita za poslove kartičarstva (Visa) na ostala finansijska sredstva	(1.282)
Otpis	(8.615)
Ostalo (kursne razlike, vremenska razgraničenja)	(444)
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	321.064
Neto realizacija kredita	36.626
Prenos na stečenu aktivu	(47)
Otpis	(983)
Ostalo (kursne razlike, vremenska razgraničenja)	(67)
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine	356.593

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

23.3 HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

Struktura po vrsti finansijskog sredstva

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
<i>Dužničke hartije od vrijednosti</i>		
- državne obveznice (BONDS)	26.971	26.823
Ukupno /bruto	26.971	26.823
<i>Ispravka vrijednosti (napomena 23.5)</i>	<u>(199)</u>	<u>(313)</u>
Ukupno /neto	<u>26.772</u>	<u>26.510</u>

a) Dužničke hartije od vrijednosti

Sljedeća tabela prikazuje fer vrijednost na dan 31. decembra 2019. godine i 31. decembra 2018. godine dužničkih hartija od vrijednosti koje su reklasifikovane u kategoriju finansijskih sredstava po amortizovanoj vrijednosti, kao i efekte koji bi bili priznati u ukupnom ostalom rezultatu u slučaju da ova finansijska sredstva nisu reklasifikovana u ovu kategoriju.

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Fer vrijednost na 31. decembar	26.906	27.321
Dobitak/gubitak od vrednovanja po fer vrijednosti koji bi bio priznat u ukupnom ostalom rezultatu u slučaju da finansijska sredstva nisu klasifikovana u kategoriju mjerenih po amortizovanoj vrijednosti	<u>(414)</u>	<u>(525)</u>

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

23.3 HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

a) Dužničke hartije od vrijednosti (nastavak)

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti na dan 31. decembra 2019. i 31. decembra 2018. godine su dati u sljedećim tabelama:

	Datum kupovine	Datum dospjeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani diskont /premijum	Promjena fer vrijednosti	Razgraničena kamata	Ispravka vrijednosti	Knjigovodstvena vrijednost
Euro obveznice Crne Gore	od 25. novembra 2015.godine do 16. novembra 2016.godine	od 18. marta 2020.godine do 10. marta 2021.godine	od 4.6 do 6	26.000	(30)	-	1.001	(199)	26.772
			Ukupno	26.000	(30)	-	1.001	(199)	26.772
	Datum kupovine	Datum dospjeća	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani diskont /premijum	Promjena fer vrijednosti	Razgraničena kamata	Ispravka vrijednosti	Knjigovodstvena vrijednost
Euro obveznice Crne Gore	od 25. novembra 2015.godine do 16. novembra 2016.godine	od 18.marta 2020.godine do 10. marta 2021.godine	od 4.6 do 6	26.000	(180)	-	1.003	(313)	26.510
			Ukupno	26.000	(180)	-	1.003	(313)	26.510

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

23.3 HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

Promjene na hartijama od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti

Stanje na dan 1. januara 2018. godine	26.683
Neto promjena potraživanja od kamate	140
Prodaja, dospjeće	-
Kupovina	-
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	26.823
Neto promjena potraživanja od kamate	148
Prodaja, dospjeće	-
Kupovina	-
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine	26.971

23.4 OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Garantni depozit za kartičarsko poslovanje - VISA	1.374	1.342
Garantni depozit za kartičarsko poslovanje - MoneyGet	500	-
Potraživanja od Western Union	10	8
Ostala potraživanja	31	42
Ostala finansijska sredstva/ bruto	1.915	1.392
Ispravka vrijednosti (napomena 23.5)	(29)	(39)
Ostala finansijska sredstva/ neto	1.886	1.353

Banka je u avgustu 2019. godine po ugovoru o poslovnoj saradnji za poslove kartičarstva, u cilju proširenja ATM mreže i povezivanja sa Money get mrežom bankomata, deponovala iznos od EUR 500 hiljada na računu kod Lovćen banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

23.5 PROMJENE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

	Stanje 1. januara 2019. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Otpisi	Promjena parametara rizik	Kamata obračunata na obezvrijeđene plasmene	Stanje 31. decembra 2019. godine	31.12.2019. Napлата otpisanih potraživanja
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(2.874)	(378)	106	-	601	-	(2.545)	-
Kredit i potraživanja od banaka	(4)	-	(3)	-	-	-	(7)	-
Kredit fizičkim licima	(971)	(453)	502	-	(53)	-	(975)	-
Kredit pravnim licima	(1.548)	75	(487)	-	625	-	(1.335)	-
Ostala finansijska sredstva	(38)	-	(14)	-	23	-	(29)	-
Dužničke hartije od vrijednosti	(313)	-	108	-	6	-	(199)	-
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(464)	541	(475)	-	(217)	1	(614)	-
Kredit fizičkim licima	(307)	562	(426)	-	(209)	1	(379)	-
Kredit pravnim licima	(157)	(21)	(49)	-	(8)	-	(235)	-
Stage 3 - obezvrijeđeni finansijski instrumenti (očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja)	(9.346)	(163)	(1.082)	982	64	268	(9.277)	1.127
Kredit fizičkim licima	(3.436)	(109)	(574)	701	47	137	(3.234)	890
Kredit pravnim licima	(5.909)	(54)	(509)	281	17	131	(6.043)	237
Ostala finansijska sredstva	(1)	-	1	-	-	-	-	-
Ukupno	(12.684)	-	(1.451)	982	448	269	(12.436)	1.127

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA SREDSTVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

23.5 PROMJENE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI FINANSIJSKIH SREDSTAVA PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

31.12.2018.

	Stanje 1. januara 2018. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Otpisi	Promjena parametara rizik	Kamata obračunata na obezvrijeđene plasmane	Stanje 31. decembra 2018. godine	Naplata otpisanih potraživanja
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(4.620)	(1.067)	2.064	-	749	-	(2.874)	-
Kredit i potraživanja od banaka	(6)	-	2	-	-	-	(4)	-
Kredit fizičkim licima	(3.151)	(899)	2.532	-	547	-	(971)	-
Kredit pravnim licima	(1.152)	(136)	(462)	-	202	-	(1.548)	-
Ostala finansijska sredstva	-	(32)	(6)	-	-	-	(38)	-
Dužničke hartije od vrijednosti	(311)	-	(2)	-	-	-	(313)	-
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(1.236)	1.030	(538)	-	280	-	(464)	-
Kredit fizičkim licima	(757)	752	(532)	-	230	-	(307)	-
Kredit pravnim licima	(479)	278	(6)	-	50	-	(157)	-
Stage 3 - obezvrijeđeni finansijski instrumenti (očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja)	(14.409)	37	(4.413)	8.615	222	602	(9.346)	1.978
Kredit fizičkim licima	(2.841)	181	(1.599)	370	217	236	(3.436)	971
Kredit pravnim licima	(11.568)	(144)	(2.813)	8.245	5	366	(5.909)	1.007
Ostala finansijska sredstva	-	-	(1)	-	-	-	(1)	-
Ukupno	(20.265)	-	(2.887)	8.615	1.251	602	(12.684)	1.978

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT

a) Struktura po vrsti finansijskog sredstva

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Dužničke hartije od vrijednosti	30.561	28.265
Državni zapisi	-	6.997
Državne obveznice	30.561	21.268
Vlasničke hartije od vrijednosti	5	5
Ukupno	30.566	28.270
<i>Ispravka vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti (napomena 24.f)</i>	(138)	(216)

b) Promjene na hartijama od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

Stanje na dan 1. januara 2018. godine	20.290
Kamata	66
Prodaja, dospjeće	(15.163)
Kupovina	23.364
Doknjižavanje akcije CDA	5
Neto promjena fer vrijednosti	(292)
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	28.270
Kamata	47
Prodaja, dospjeće	(18.231)
Kupovina	20.747
Neto promjena fer vrijednosti	(267)
Doknjižavanje akcije CDA	-
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine	30.566

c) Dužničke hartije od vrijednosti

Banka je, sa ciljem održavanja sekundarnih rezervi likvidnosti, na dan 31. decembra 2019. godine, imala investirana sredstva u Euro obveznice Crne Gore (BOND) i državne USD obveznice (BOND).

Po FITCH agenciji, Euro obveznice Crne Gore su neocijenjene, dok su državne USD obveznice ocijenjene i imaju rejting AAA.

Euro obveznice Crne Gore kupovane su u martu, septembru, oktobru, novembru i decembru 2015. godine, kao i u martu i novembru 2016. godine i oktobru 2019. godine. Državne USD obveznice kupljene su u oktobru i novembru 2019. godine.

Na dan bilansa je izvršeno vrijednosno odmjeravanje dužničkih hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat na fer vrijednost. Fer vrijednost Euro obveznica Crne Gore i državnih USD obveznica je kotirana cijena na aktivnom tržištu. Po osnovu odmjeravanja fer vrijednosti dužničkih hartija od vrijednosti, kumulirani pozitivni efekti u iznosu od EUR 178 hiljada priznati su, nakon oporezivanja, na posebnoj stavki Rezerve kapitala, rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (Napomena 37). (2018 godina: EUR 445 hiljada)

Dužničke hartije od vrijednosti klasifikovane u ovu grupu finansijskih sredstava se takođe obezvreduju na osnovu očekivanih kreditnih gubitaka. U 2019. godini po ovom osnovu priznat je negativan efekat u kapitalu na stavki Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere po fer vrijednost kroz ukupni ostali rezultat u iznosu od EUR 78 hiljada (Napomena 24. f) i u istom iznosu pozitivan efekat u bilansu uspjeha na poziciji Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (Napomena 17). (2018 godina: negativan efekat na bilans uspjeha u iznosu od EUR 21 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (NASTAVAK)

c) Dužničke hartije od vrijednosti (nastavak)

Detalji i knjigovodstvena vrijednost investicija u hartije od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat na dan 31. decembra 2019. godine i 31. decembra 2018. su dati u tabelama u nastavku:

31.12.2019	Datum kupovine	Datum dospijea	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani diskont /premijum	Promjena fer vrijednosti	Razgraničena kamata	Fer vrijednost
Euro obveznice Crne Gore	od 18.marta do 3. oktobra 2019.godine	od 18.marta 2020. do 3. oktobra 2029.godine	od 2.74 do 4.85	21.000	(118)	180	519	21.581
Obveznice SAD	od 21.oktobra do 8. novembra 2019.godine	15.februar 2020.godine	od 1.45 do 1.56	8.937	(1)	(2)	46	8.980
		Ukupno:		29.937	(119)	178	565	30.561

31.12.2018	Datum kupovine	Datum dospijea	Stopa prinosa	Nominalna vrijednost	Neamortizovani diskont /premijum	Promjena fer vrijednosti	Razgraničena kamata	Fer vrijednost
Državni zapisi Crne Gore	od 21 do 29.avgusta 2019.godine	od 19 do 27.februara 2019.godine	od 0.51 do 0.61	7.000	(5)	-	2	6.997
Euro obveznice Crne Gore	od 18.marta do 26.oktobra 2015.godine	18.mart 2020.godine	od 3.7 do 4.85	16.000	(55)	444	489	16.878
Obveznice SAD	24.oktobar 2018.godine	31.januar 2019.godine	2,28	4.365	(3)	1	27	4.390
		Ukupno:		27.365	(63)	445	518	28.265

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (nastavak)

d) Vlasničke hartije od vrijednosti

Vlasnički udio Banke u kapitalu drugih pravnih lica, broj akcija i vrijednost ulaganja na dan 31. decembra 2019. i 31. decembra 2018. godine dati su u sljedećim tabelama:

	<u>Broj akcija/ % udio</u>	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
SWIFT	1	5	5
Ukupno		5	5

	<u>Broj akcija</u>	<u>Nominalna vrijednost</u>	<u>Promjena fer vrijednosti</u>	<u>Fer vrijednost</u>
SWIFT	1	4	1	5
Ukupno				5

Ulaganja u SWIFT se ne kotiraju na aktivnom tržištu. U pitanju su ulaganja u vlasničke hartije od vrijednosti čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, pa se priznaju po usklađenoj nabavnoj vrijednosti, na osnovu dobijene informacije od emitenta.

Efekat promjene fer vrijednosti hartije je prikazan u okviru kapitala na poziciji Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (napomena 37)

Učešće u SWIFT-u nema ni značajan uticaj ni kontrolu.

e) Analiza prema hijerarhiji fer vrijednosti finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat

Banka vrši odmjeravanje fer vrijednosti primjenom hijerarhijske ljestvice koja odražava važnost informacija koje se koriste prilikom odmjeravanja:

- **Nivo 1:** kotirana tržišna cijena (nekorigovana) na aktivnom tržištu za finansijske instrumente.
- **Nivo 2:** tehnike procjene vrijednosti koje se zasnivaju na dostupnim informacijama, osim kotiranih cijena, bilo da su neposredne (tj. cijene) ili posredne (tj. izvedene na osnovu cijena). Ovom kategorijom obuhvaćeni su instrumenti koji se vrednuju primjenom: kotiranih tržišnih cijena sličnih instrumenata na aktivnom tržištu; kotiranih cijena identičnih ili sličnih instrumenata na tržištima koja se smatraju manje aktivnim; odnosno drugih tehnika procjene vrijednosti kod kojih se sve materijalno značajne informacije mogu neposredno ili posredno vidjeti iz tržišnih podataka.
- **Nivo 3:** tehnike procjene vrijednosti koje se ne zasnivaju na tržišnim podacima. Ova kategorija obuhvata sve instrumente čije tehnike vrednovanja uključuju informacije koje nisu zasnovane na dostupnim podacima, a nedostupne informacije materijalno značajno utiču na procjenu vrijednosti instrumenata. Ovom kategorijom obuhvaćeni su instrumenti koji se vrednuju primjenom kotiranih tržišnih cijena sličnih instrumenata kod kojih se zahtijevaju značajne a neuočljive korekcije, odnosno pretpostavke kako bi se pravilno iskazale razlike između instrumenata.

	<u>31.12.2019.</u>	<u>Napomena</u>	<u>Nivo 1</u>	<u>Nivo 2</u>	<u>Nivo 3</u>	<u>Ukupno</u>
Dužničke hartije od vrijednosti- BOND	24.a		30.561	-	-	30.561
Instrumenti kapitala	24.a		-	-	5	5
Ukupno			30.561	-	5	30.566

	<u>31.12.2018.</u>	<u>Napomena</u>	<u>Nivo 1</u>	<u>Nivo 2</u>	<u>Nivo 3</u>	<u>Ukupno</u>
Dužničke hartije od vrijednosti- T BILLS	24.a		-	6.997	-	6.997
Dužničke hartije od vrijednosti- BOND	24.a		21.268	-	-	21.268
Instrumenti kapitala	24.a		-	-	5	5
Ukupno			21.268	6.997	5	28.270

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA SREDSTVA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ UKUPNI OSTALI REZULTAT (nastavak)

e) *Analiza prema hijerarhiji fer vrijednosti finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat (nastavak)*

Stepen raspoloživosti dostupnih tržišnih cijena i informacije o modelu smanjuju potrebu za prosuđivanjem i procjenama rukovodstva, kao i neizvjesnost u pogledu određivanja fer vrijednosti. Stepen raspoloživosti dostupnih tržišnih cijena i informacija varira zavisno od proizvoda i tržišta i sklon je promjenama koje proističu iz specifičnih događaja i opšteg stanja tržišta u narednim periodima.

f) *Promjena na računima ispravke vrijednosti finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat*

	Stanje 1. januara 2019. godine	Povećanje/ smanjenje	Promjena parametara rizik	Stanje 31. decembra 2019. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(216)	74	4	(138)
Dužničke hartije od vrijednosti	(216)	74	4	(138)
	Stanje 1. januara 2018. godine	Povećanje/ smanjenje	Promjena parametara rizik	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(195)	(21)	-	(216)
Dužničke hartije od vrijednosti	(195)	(21)	-	(216)

25. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA, A KOJA SE NE DRŽE RADI TRGOVANJA

a) *Struktura po tipu finansijskog sredstva:*

	31.12.2019.	31.12.2018.
Vlasničke hartije od vrijednosti	-	208
Kredit i potraživanja od klijenata	572	662
Ukupno	572	870

Banka je, u toku 2015. godine, u postupku naplate potraživanja od „Uniprom“ d.o.o. Nikšić sa povezanim licima, shodno Sporazumu o poravnanju duga između Banke, NLB InterFinanza Zurich (kao povjerioca) i „Uniprom“ d.o.o. Nikšić sa ostalim povezanim licima (kao dužnika), postala vlasnik 1,24% udjela u privrednom društvu „Tara Hotel“ d.o.o. Ovaj udio je prodat u avgustu 2019. godine, po cijeni koja je bila jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

25. FINANSIJSKA SREDSTVA KOJA SE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA, KOJA SE NE DRŽE RADI TRGOVANJA (nastavak)

b) Analiza prema hijerarhiji fer vrijednosti finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

31.12.2019.	Napomena	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Kredit i potraživanja od klijenata	25.a	-	-	572	572
Instrumenti kapitala	25.a	-	-	-	-
Ukupno		-	-	572	572

31.12.2018.	Napomena	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Kredit i potraživanja od klijenata	25.a	-	-	662	662
Instrumenti kapitala	25.a	-	208	-	208
Ukupno		-	208	662	870

c) Promjene na vlasničkim hartijama od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Stanje na dan 1. januara 2018.	1.418
Prodaja	(1.210)
Stanje na dan 31. decembra 2018.	208
Prodaja	(208)
Stanje na dan 31. decembra 2019.	-

d) Promjene na kreditima koji se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Stanje na dan 1. januara 2018.	322
Neto realizacija kredita	303
Vrednovanje kroz bilans uspjeha (napomena 10)	37
Stanje na dan 31. decembra 2018.	662
Neto realizacija kredita	(294)
Vrednovanje kroz bilans uspjeha (napomena 10)	204
Stanje na dan 31. decembra 2019.	572

26. INVESTICIONE NEKRETNINE

Investicione nekretnine sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine u iznosu EUR 90 hiljada (2018: EUR 1.041 hiljada) odnose se na dio imovine koja je, u postupku naplate potraživanja, stečena tokom 2018. godine. Banka je nekretnine izdala u poslovni zakup i, shodno MRS 40 – Investicione nekretnine, klasifikovala u investicione nekretnine. Prihodi od zakupnine iznose EUR 147 hiljada (2018: EUR 301 hiljada), i prikazani su u okviru ostalih prihoda (Napomena 13). Banka je na investicionim nekretninama imala poslovnih rashoda u iznosu od EUR 15 hiljada (2018: EUR 26 hiljada). Po osnovu prodaje nekretnina ostvarena je dobit u iznosu od EUR 31 hiljade, koja je priznata na poziciji „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanje ostale imovine“ (Napomena 12).

Promjene na investicionim nekretninama su date u sljedećoj tabeli:

Stanje na dan 1. januara 2018. godine	2.360
Sticanje	99
Prodaja	(1.756)
Obezvredjenje	2
Ostali transferi	336
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	1.041
Sticanje	-
Prodaja	(941)
Obezvredjenje	(10)
Ostali transferi	-
Stanje na dan 31. decembra 2019. godine	90

27. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	Zemljište	Građevinski objekti	Oprema	NPO u pripremi	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje 1. januara 2018. godine	1.065	9.210	6.964	84	17.323
Nove nabavke	-	56	157	-	213
Prodaja	-	-	(3)	-	(3)
Prenos na opremu	-	-	62	(62)	-
Otpis	-	-	(23)	-	(23)
Stanje 31. decembra 2018. godine	1.065	9.266	7.157	22	17.510
Nove nabavke	-	59	370	360	789
Prodaja	-	-	(19)	-	(19)
Prenos na opremu	-	-	22	(22)	-
Prenos sa pozicije „nematerijalna sredstva“	-	-	189	-	189
Otpis	-	-	(283)	-	(283)
Stanje 31. decembra 2019. godine	1.065	9.325	7.436	360	18.186
Akumulirana ispravka vrijednosti					
Stanje 1. januara 2018. godine	-	(1.663)	(5.935)	-	(7.598)
Amortizacija (napomena 15)	-	(280)	(364)	-	(644)
Prodaja	-	-	3	-	3
Otpis	-	-	23	-	23
Stanje 31. decembra 2018. godine	-	(1.943)	(6.273)	-	(8.216)
Amortizacija (napomena 15)	-	(290)	(405)	-	(695)
Prodaja	-	-	20	-	20
Otpis	-	-	283	-	283
Prenos sa pozicije „nematerijalna sredstva“	-	-	(36)	-	(36)
Stanje 31. decembra 2019. godine	-	(2.233)	(6.411)	-	(8.644)
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2019. godine	1.065	7.092	1.025	360	9.542
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2018. godine	1.065	7.323	884	22	9.294

Na dan 31. decembra 2019. godine, Banka posjeduje vlasničke listove kao dokaz o vlasništvu za sve nepokretnosti koje se evidentiraju u bilansima Banke.

Banka nema nekretnine date pod hipoteku, kao sredstvo obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

28. NEMATERIJALNA SREDSTVA

	<u>Softver</u>	<u>Licence</u>	<u>Ukupno</u>
<i>Nabavna vrijednost</i>			
Stanje 1. januara 2018. godine	1.822	1.022	2.844
Nove nabavke	95	115	210
Ostalo	-	-	-
Otpis	-	-	-
Stanje 31. decembra 2018. godine	1.917	1.137	3.054
Nove nabavke	477	221	698
Prenos na poziciju „nekretnine, postrojenja i oprema“	(189)	-	(189)
Otpis	(5)	(8)	(13)
Stanje 31. decembra 2019. godine	2.200	1.350	3.550
<i>Ispravka vrijednosti</i>			
Stanje 1. januara 2018. godine	(1.198)	(957)	(2.155)
Tekuća amortizacija (napomena 15)	(141)	(74)	(215)
Stanje 31. decembra 2018. godine	(1.339)	(1.031)	(2.370)
Tekuća amortizacija (napomena 15)	(119)	(39)	(158)
Prenos na poziciju „nekretnine, postrojenja i oprema“	36	-	36
Otpis	5	8	13
Stanje 31. decembra 2019. godine	(1.417)	(1.062)	(2.479)
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2019. godine	783	288	1.071
Neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31.12.2018. godine	578	106	684

29. OSTALA SREDSTVA

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Potraživanja po osnovu kartica	552	211
Potraživanja po osnovu naknada i provizija	190	188
Potraživanja od kupaca	280	300
Potraživanja za čekove	3	4
Potraživanja po osnovu refundacije bolovanja	81	27
Plemeniti metali	134	110
Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja, neto	4.689	6.258
Odloženi troškovi	366	294
Avansi	35	2
Ostala poslovna potraživanja	173	89
Ostala sredstva/ bruto	6.503	7.483
Ispravka vrijednosti (napomena 29. b)	(454)	(248)
Ostala sredstva/ neto	6.049	7.235

29. OSTALA SREDSTVA (nastavak)

Sredstva preuzeta od klijenata po osnovu naplate potraživanja priznata su u okviru stavke „Sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja” budući da nisu u potpunosti ispunjeni kriterijumi za njihovo priznavanje u okviru dugoročnih sredstava koja se drže radi prodaje u skladu sa MSFI 5 – Stalna imovina koja se drži za prodaju.

U toku godine stečeno je, ali i prodato, više nekretnina (napomena 29 a). Po osnovu transakcije prodaje po cijeni većoj od knjigovodstvene ostvarena je dobit u iznosu od EUR 432 hiljade (2018: EUR 724 hiljada), koja je priznata na poziciji „Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine“ (napomena 12). Dodatno obezvrjeđenje imovine stečene po osnovu naplate potraživanja u iznosu od EUR 933 hiljade (2018: EUR 2.213 hiljade) priznato je u bilansu uspjeha na poziciji troškovi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (Napomena 17).

Odlukom Centralne banke Crne Gore o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva („Sl. list CG” br. 24/09, 66/10, 58/11, 61/12, 13/13, 51/13, 16/15 i 82/17), propisano je da iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi iznos sopstvenih sredstava banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke. Za nepokretnost koju je stekla u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja, banka je dužna da pri obračunavanju ukupnog iznosa ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva u obračun uključi vrijednost te nepokretnosti minimalno u sljedećim procentima:

- 0%, ako od dana sticanja nepokretnosti nije proteklo više od četiri godine;
- 30%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od četiri, ali ne više od pet godina;
- 50%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo pet, ali ne više od šest godina;
- 75%, ako je od dana sticanja nepokretnosti proteklo više od šest godina.

Na stečenu nekretninu, čija vrijednost na dan 31. decembra 2019. godine iznosi EUR 1.146 hiljada, Viši sud je 26. aprila 2017. godine izdao privremenu mjeru zabrane raspolaganja i korišćenja, usljed postupka koji je pokrenut protiv rukovodstva privrednog društva od kojeg je Banka stekla imovinu, kao i Banke. Rukovodstvo Banke smatra da privremena mjera Višeg suda može trajati do završetka pokrenutog sudskog postupka, kao i da će sudski postupak biti okončan u korist Banke. Prilikom vrednovanja navedene imovine, Banka je uzela u obzir sve raspoložive informacije do datuma izrade finansijskih izvještaja.

a) Promjena na poziciji sredstva stečenih po osnovu naplate potraživanja:

	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Bruto vrijednost		
Stanje na dan 1. januara, bruto	10.184	13.568
Sticanje	187	724
Prodaja	(1.350)	(4.101)
Ostali transferi	-	(350)
Zavisni troškovi nabavke	43	343
Stanje na dan 31. decembra, bruto	9.064	10.184
Ispravka vrijednosti		
Stanje na dan 1. januara	(3.926)	(3.526)
Prodaja	484	1.799
Ostali transferi	-	14
Ispravka vrijednosti	(933)	(2.213)
Stanje na dan 31. decembra	(4.375)	(3.926)
Stanje na dan 31. decembra, neto	4.689	6.258

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

29. OSTALA SREDSTVA (nastavak)

b) Promjena na računima ispravke vrijednosti ostalih sredstava:

	Stanje 1. januara 2019. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Otpisi	Promjena parametara rizik	Stanje 31. decembra 2019. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(1)	7	(9)	-	-	(3)
Ostala sredstva	(1)	7	(9)	-	-	(3)
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(5)	18	(15)	-	-	(2)
Ostala sredstva	(5)	18	(15)	-	-	(2)
Stage 3 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(242)	(25)	(234)	50	2	(449)
Ostala sredstva	(242)	(25)	(234)	50	2	(449)
UKUPNO	(248)	-	(258)	50	2	(454)

	Stanje 1. januara 2018. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Otpisi	Promjena parametara rizik	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	(2)	(20)	21	-	-	(1)
Ostala sredstva	(2)	(20)	21	-	-	(1)
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(4)	11	(15)	-	3	(5)
Ostala sredstva	(4)	11	(15)	-	3	(5)
Stage 3 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	(260)	9	4	-	5	(242)
Ostala sredstva	(260)	9	4	-	5	(242)
UKUPNO	(266)	-	10	-	8	(248)

30. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI

30.1 DEPOZITI BANAKA I CENTRALNIH BANAKA

Depoziti banaka uključuju depozite po viđenju koji na dan 31. decembra 2019. godine iznose EUR 19.319 hiljada (31. decembra 2018: EUR 6.938 hiljada).

30.2 DEPOZITI KLIJENATA

Depoziti klijenata

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Depoziti po viđenju	335.373	291.720
Oročeni depoziti	101.172	100.030
Ukupno:	<u>436.545</u>	<u>391.750</u>

Depoziti po viđenju klijenata

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Država	18.058	18.421
Finansijske organizacije	2.789	2.780
Stanovništvo	193.093	167.943
Privreda	104.581	90.681
Preduzetnici	2.766	2.663
Neprofitne organizacije	14.086	9.232
Ukupno depoziti po viđenju klijenata	<u>335.373</u>	<u>291.720</u>

Oročeni depoziti klijenata

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Država	-	10
Finansijske organizacije	1.610	-
Stanovništvo	89.994	89.027
Privreda	6.311	5.711
Preduzetnici	-	2
Neprofitne organizacije	3.257	5.280
Ukupno oročeni depoziti klijenata	<u>101.172</u>	<u>100.030</u>
Ukupno depoziti klijenata	<u>436.545</u>	<u>391.750</u>

Depoziti po viđenju u EUR su deponovani po kamatnoj stopi od 0,01% na godišnjem nivou, dok su depoziti po viđenju u stranoj valuti deponovani po kamatnoj stopi od 0,001%.

PPKS na oročene depozite pravnih lica iznosila je 0,4%, a na oročene depozite fizičkih lica 0,9%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

30. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJE SE ISKAZUJU PO AMORTIZOVANOJ VRIJEDNOSTI (nastavak)

30.3. KREDITI KLIJENATA KOJI NISU BANKE

Kreditni od ostalih klijenata odnose se na kredite odobrene od:

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
EIB - Evropska investiciona banka	-	759
Vlada Crne Gore	8.867	5.298
Investiciono - razvojni fond Crne Gore	2.051	3.111
Ukupno	<u>10.918</u>	<u>9.168</u>

Rokovi dospijea kredita odobrenih od strane ostalih klijenata:

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Dospijea kredita u roku do 12 mjeseci	1.047	1.884
Rok dospijea između 1 i 5 godina	3.258	3.244
Rok dospijea duži od 5 godina	6.613	4.040
Ukupno	<u>10.918</u>	<u>9.168</u>

Ugovor o kreditu sa Evropskom investicionom bankom (EIB) u iznosu od EUR 20.000 hiljada Banka je potpisala 21. decembra 2009. godine, sa rokom dospijea 2019. godine. Kredit je otplaćen po roku dospijea.

Pozajmljena sredstva od Investiciono-razvojnog fonda su uzeta po fiksnoj kamatnoj stopi u rasponu od 1,00% do 3,00% na godišnjem nivou, sa rokom dospijea do 2028. godine. Tokom 2019. godine nije bilo povlačenja novih kredita od Investiciono-razvojnog fonda.

Pozajmljena sredstva od Vlade Crne Gore se odnose na učešće Banke u projektu 1000+ za potrebe finansiranja stambenih kredita socijalno ugroženim kategorijama stanovništva. Vlada Crne Gore je sredstva za finansiranje ovog projekta, koja su kasnije prosljeđena Bankama koje su učestvovala u projektu, obezbijedila iz kredita dobijenih od Council of Europe Development Bank (CEB). Tokom 2019. godine povučen je novi kredit za učešće u ovom projektu, u iznosu od EUR 3.789 hiljada.

Kreditni odobreni bankama od strane Vlade Crne Gore imaju rok dospijea do 20 godina koji uključuje grace period do 5 godina sa kamatnim stopama od 0,98% za prvi dio sredstava dodijeljenih 2011. godine, 0,75%; za drugi dio dodijeljen 2016. godine; dok je kamatna stopa za treći dio, dodijeljen 2019. godine, 0%.

31. FINANSIJSKE OBAVEZE KOJIMA SE NE TRGUJE I KOJE SE VREDNUJU PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA

Ostale finansijske obaveze kojima se ne trguje i koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha u iznosu od EUR 129 hiljada na 31. decembar 2019. godine (na 31. decembar 2018. godine EUR 103 hiljade) odnose se na iznos koji se dobija vrednovanjem odobrenog neiskorišćenog dijela revolving kredita koji je svrstan u kategoriju kredita koji se obavezno mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (napomena 25).

32. REZERVISANJA

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Rezervisanja za garancije i preuzete obaveze	1.129	1.244
Rezervisanja za otpremnine i ostale naknade zaposlenima	429	348
Rezervisanja za sudske sporove	5.384	2.953
Rezervisanja za reorganizaciju	69	107
Rezervisanja za kartično poslovanje	66	-
Neiskorišćeni godišnji odmori	251	233
Ukupno	<u>7.328</u>	<u>4.885</u>

a) Promjene na računu rezervisanja za garancije i preuzete obaveze

	Stanje 1. januara 2019. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Promjena parametara rizika	Stanje 31. decembra 2019. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	953	52	69	(294)	780
Rezervisanja za preuzete obaveze	953	52	69	(294)	780
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	110	(19)	33	5	129
Rezervisanja za preuzete obaveze	110	(19)	33	5	129
Stage 3 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	181	(33)	80	(8)	220
Rezervisanja za preuzete obaveze	181	(33)	80	(8)	220
Ukupno	<u>1.244</u>	<u>-</u>	<u>182</u>	<u>(297)</u>	<u>1.129</u>

	Stanje 1. januara 2018. godine	Transfer	Povećanje/ smanjenje	Promjena parametara rizika	Stanje 31. decembra 2018. godine
Stage 1 - 12-mjesečni očekivani kreditni gubici	814	90	23	26	953
Rezervisanja za preuzete obaveze	814	90	23	26	953
Stage 2 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	145	47	(122)	40	110
Rezervisanja za preuzete obaveze	145	47	(122)	40	110
Stage 3 - očekivani kreditni gubici u periodu vijeka trajanja	490	(137)	(161)	(11)	181
Rezervisanja za preuzete obaveze	490	(137)	(161)	(11)	181
Ukupno	<u>1.449</u>	<u>-</u>	<u>(260)</u>	<u>55</u>	<u>1.244</u>

Rezervisanja za rizične vanbilansne stavke odnose se na obaveze po osnovu izdatih garancija, akreditiva i preuzetih obaveza (Napomena 39 a). Efekti rezervisanja za garancije i preuzete obaveze su prikazani u bilansu uspjeha, u okviru stavke Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koja se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha (Napomena 17).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

32. REZERVISANJA (nastavak)

b) Promjene na računima ostalih rezervisanja

	Rezervisanja za otpremnine i ostale naknade zaposlenima	Rezervisanja za sudske sporove	Rezervisanja za reorganizaciju	Neiskorišćeni godišnji odmori	Rezervisanja za kartično poslovanje	Ukupno
Stanje 1. januara 2018. godine	321	979	213	223	-	1.736
Kreirane/ukinute rezerve	36	2.974	-	233	-	3.243
Korištene rezerve	-	(1.000)	(106)	(223)	-	(1.329)
Povećanje diskontovanog iznosa	17	-	-	-	-	17
Aktuarski dobitak/gubitak	(26)	-	-	-	-	(26)
Stanje 31. decembra 2018. godine	348	2.953	107	233	-	3.641
Kreirane/ukinute rezerve	43	2.554	-	251	66	2.914
Korištene rezerve	(35)	(123)	(38)	(233)	-	(429)
Povećanje diskontovanog iznosa	14	-	-	-	-	14
Aktuarski dobitak/gubitak	59	-	-	-	-	59
Stanje 31. decembra 2019. godine	429	5.384	69	251	66	6.199

Efekti rezervisanja za sudske sporove su prikazani u bilansu uspjeha u okviru stavke Troškovi rezervisanja (Napomena 18), dok su efekti rezervisanja za otpremnine i ostale naknade zaposlenima i neiskorišćene godišnje odmori priznati u okviru stavke Troškovi zaposlenih (Napomena 14).

c) Rezervisanja za reorganizaciju

U skladu sa odlukom Odbora direktora, koja je donijeta na sjednici održanoj 7. oktobra 2016. godine, u okviru Projekta reorganizacije, jedna od mjera je racionalizacija broja zaposlenih do optimalnog nivoa koji omogućava troškovnu efikasnost i adekvatan rezultat operativnog poslovanja. Banka je, na ime isplate otpremnina višku zaposlenih, koji je utvrđen kroz organizacione promjene i optimizaciju poslovnih procesa, rezervisala sredstva u iznosu od EUR 540 hiljada. U toku 2019. godine isplaćene su otpremnine u iznosu od EUR 38 hiljada (u toku 2018. godine EUR 106 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

32. REZERVISANJA (nastavak)

d) Rezervisanja za kartično poslovanje

Banka je u toku 2019. godine formirala rezervisanja za potencijalne gubitke za 2 slučaja sumnjivog ponašanja u vezi sa transakcijama Visa/Mastercard karticama, u iznosu od EUR 66 hiljada.

33. TEKUĆE PORESKE OBAVEZE

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Tekuće poreske obaveze	1.498	150

Obaveza za tekući porez iznosi EUR 1.498 hiljada.

34. NETO ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Odložena poreska sredstva	413	275
Privremena razlika u oporezivim rashodima	413	275
Odložene poreske obaveze	212	122
Privremena razlika u oporezivim rashodima	85	-
Privremena razlika za osnovna sredstva	111	82
Promjena u fer vrijednosti ulaganja u hartije od vrijednosti	16	40
Neto odložena poreska obaveza	(201)	(153)
Odloženi porez uključen u rezultat tekuće godine	24	213
Odloženi porez uključen u kapital tekuće godine	(24)	(26)

Promjene na odloženim poreskim obavezama u toku 2019. i 2018. godine su prikazane u sljedećoj tabeli:

	<u>Osnovna sredstva</u>	<u>Promjena privremene razlike u oporezivim rashodima</u>	<u>Promjene fer vrijednosti hartija od vrijednosti</u>	<u>2019.</u>	<u>2018.</u>
Stanje na 1. januar 2019.	82	(275)	40	(153)	231
Korekcija početnog stanja	-	-	-	-	(144)
Povećanje priznato u bilansu uspjeha	28	(52)	-	(24)	(112)
Smanjenje priznato u kapitalu	-	-	(24)	(24)	(26)
Prenos odložene poreske obaveze na tekuću za VISA akcije	-	-	-	-	(102)
Stanje na 31. decembar 2019. godine	110	(327)	16	(201)	(153)

35. OSTALE OBAVEZE

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Primljeni avansi za otplate kredita	1.401	1.380
Obaveze po osnovu kastodi poslova	200	712
Obaveze prema dobavljačima	596	252
Obračunati troškovi	1.137	743
Obaveze po kartičnom poslovanju	488	424
Obaveze na neraspoređene prilive	682	350
Primljeni avansi za isplatu deponenata	184	-
Ostala pasiva	613	563
Ostale obaveze	338	189
Ukupno	<u>5.639</u>	<u>4.613</u>

Primljeni avansi za isplatu deponenata se odnose na sredstva koja je Fond za zaštitu depozita uplatio za isplatu garantovanih depozita deponentima Atlas Banke (EUR 28 hiljada) i Invest banke Montenegro (EUR 156 hiljada).

Poziciju „ostala pasiva“ čine najvećim dijelom obaveze za odložene bonuse menadžera (EUR 445 hiljada) i sredstva koja se ne koriste po odluci Centralne Banke Crne Gore (EUR 88 hiljada). Poziciju „ostale obaveze“ najvećim dijelom čini unaprijed naplaćenih prihodi poslovanja (EUR 144 hiljada), fakturisane obaveze za PDV (EUR 124 hiljada), obaveze po osnovu isplate dividende (EUR 36 hiljada) i sredstva na privremenim računima (EUR 16 hiljada).

36. SUBORDINISANI DUG

Banka je prijevremeno otplatila subordinisanu liniju EFSE Vestern Balkan B.V. dana 28. juna 2019. godine. Na dan 31. decembra 2018. godine, ovaj subordinisani dugoročni kredit bio je iskazan, i u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG“ br. 38/11 i 55/12), uključen u dopunski kapital II.

Uslovi kredita bili su sljedeći:

	Ugovoreno dospijeće	Kamatna stopa	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
EFSE Vestern Balkan B.V.	30. jun 2020. godine	6M Euribor + 5,70% do 30. juna 2015.godine 6M Euribor + 7,70% od 1. jula 2015.godine do 30. juna 2020. godine	-	5.110
			<u>-</u>	<u>5.110</u>

37. KAPITAL I REZERVE

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Akcijski kapital	20.261	20.261
Emisiona premija	7.146	7.146
Akumulirana dobit/gubitak	8.093	6.114
Dobit tekuće godine	8.099	7.570
Ostale rezerve	22.003	25.383
Ukupno	<u>65.602</u>	<u>66.474</u>

Akcijski kapital čine obične akcije, istog reda, izdate upisom na račune imaoca u centralnom registru kod CDA. Imaoci akcija imaju pravo učešća u upravljanju, pravo na dio dobiti (dividendu) i pravo na odgovarajući dio imovine pri likvidaciji ili stečaju, u skladu sa zakonom.

Akcijski kapital Banke na dan 31. decembra 2019. godine iznosi EUR 20.261 hiljadu i sastoji se od 11.668.734 akcije pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 1,7364 (31. decembra 2018. godine: 11.668.734 akcije, po nominalnoj vrijednosti od EUR 1,7364).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
37. KAPITAL I REZERVE (nastavak)

U skladu sa odlukom Skupštine akcionara koja je održana 14. juna 2019., ostvarena dobit u 2018. godini u visini od EUR 7.570 je raspodijeljena za isplatu dividende akcionarima Banke. Dividenda je isplaćena po bruto vrijednosti od EUR 0,6487 po jednoj akciji. Na istoj sjednici Skupštine akcionara donesena je u odluka o isplati vanredne dividende iz akumulirane dobiti iz prethodnog perioda, u iznosu od EUR 1.021 hiljada, po bruto vrijednosti od EUR 0,0875 po jednoj akciji, koja je realizovana u septembru, nakon dobijanja odobrenja od strane Centralne banke Crne Gore (budući da je članom 83 Zakona o bankama, propisano da banka može vršiti isplatu dividende iznad neto profita ostvarenog u prethodnoj godini, samo uz odobrenje Centralne banke Crne Gore).

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10 i 40/11), koji je stupio na snagu 19. marta 2008. godine, definisan je minimalni iznos novčanog kapitala banke u vrijednosti od EUR 5.000 hiljada. Na dan 31. decembra 2019. godine sopstveni kapital Banke je iznosio EUR 46.068 hiljada (31. decembra 2018. godine EUR 44.748 hiljada).

U tabeli niže prikazana je vlasnička struktura akcijskog kapitala sa stanjem na dan 31. decembra 2019. godine i 31. decembra 2018. godine:

	31.12.2019.		31.12.2018.	
	000 EUR	% učešća	000 EUR	% učešća
Nova Ljubljanska banka d.d. Ljubljana	20.227	99,83	20.227	99,83
Ostali akcionari	34	0,17	34	0,17
	20.261	100,00	20.261	100,00

a) Ostale rezerve kapitala čine:

	31.12.2019.	31.12.2018.
Rezerve iz dobiti	5.368	5.368
Rezerve po osnovu fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se mjere po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	301	622
Aktuarski gubitak po osnovu rezervisanja za otpremnine	(224)	(165)
Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu	16.558	19.558
Ukupno	22.003	25.383

Banka utvrđuje potrebne rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu kao pozitivnu razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa kriterijumima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i zbira iznosa ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa zahtjevima Međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja 9. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke. Odluka o dopuni Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama je jedna od odluka kojom se uspostavio regulatorni okvir za stupanje na snagu MSFI 9 - Finansijski instrumenti, koji je, od 1. januara 2018. godine, zamijenio MRS 39 – Finansijski instrumenti: priznavanje i mjerenje. Ovom odlukom bankama se dozvoljava da, pri utvrđivanju godišnjih finansijskih iskaza, sredstva na računu 3025 - Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, djelimično ili u potpunosti prenesu na račun neraspoređene dobiti. Banka je, u toku 2019. godine, dio posebne rezerve za kojom ne postoji potreba u iznosu od EUR 3.000 hiljada, a koja je iskazana na računu 3025, oslobodila i prenijela na račun akumuliranog gubitka/dobitka iz prethodnog perioda, kako je prikazano u Iskazu o promjenama na kapitalu.

37. KAPITAL I REZERVE (nastavak)

b) Promjene na rezervi po osnovu fer vrijednosti u toku 2019. i 2018. godine, prikazane u Iskazu o promjenama na kapitalu, bile su sljedeće:

	Vlasničke hartije od vrijednosti	Dužničke hartije od vrijednosti	Aktuarski dobiti/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine	2019.	2018.
Stanje 1. januara 2019.	1	621	(165)	457	674
Promjena fer vrijednosti hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat	-	(345)	-	(345)	(269)
Aktuarski dobiti/gubici po osnovu rezervisanja za otpremnine	-	-	(59)	(59)	26
Odložena poreska obaveza po stopi od 9%	-	24	-	24	26
Stanje 31. decembra 2019.	1	300	(224)	77	457

U 2019. godini je izvršen novi aktuarski obračun rezervisanja za beneficije zaposlenih. Po osnovu rezervisanja za obaveze za otpremnine (Napomena 32 b), priznat je aktuarski gubitak u iznosu od EUR 59 hiljada.

38. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka posmatra povezana lica shodno zahtjevima Međunarodnog računovodstvenog standarda 24, koji definiše da su povezana lica:

- strane koje direktno ili indirektno, putem jednog ili više posrednika, kontrolišu, su kontrolisane ili su pod zajedničkom kontrolom sa (tim) entitetom;
- strane u kojima Banka posjeduje udio u entitetu koji joj omogućava značajan uticaj nad entitetom, a koje nisu ni povezana pravna lica niti učesnici u zajedničkom poduhvatu;
- privatna lica koja direktno ili indirektno posjeduju glasačko pravo u Banci koje im omogućava značajan uticaj nad Bankom, odnosno bilo koji subjekat za koji se očekuje da ima uticaj ili je pod uticajem povezanog lica Banke;
- članovi ključnog rukovodećeg kadra, odnosno lica koja posjeduju ovlašćenja i odgovornosti u pogledu planiranja, upravljanja i kontrolisanja poslovanja Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom razmatranja svake pojedinačne transakcije sa povezanim licima, pažnja je, osim na pravnu formu, usmjerena i na suštinu tj. sadržaj transakcije.

Većinski vlasnik Banke je Nova Ljubljanska banka d.d. Ljubljana registrovana u Sloveniji (matična banka), u čijem se vlasništvu nalazi 99,83% običnih akcija na dan 31. decembra 2019. Godine (31. decembar 2018: 99,83%).

Ostala pravna lica prikazana u tabeli niže smatraju se povezanim licima budući da su članice NLB Grupe. Članice NLB Grupe su povezane sa Bankom budući da su zajednički kontrolisane od strane matične banke.

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim pravnim licima u toku svog redovnog poslovanja, po tržišnim uslovima.

Pomenute transakcije obuhvataju plasmane, depozite, transakcije u stranoj valuti kao i lična primanja članova rukovodstva Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

38. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Obim transakcija sa povezanim licima, stanje sredstava i obaveza na dan 31.decembra 2019. godine i odnosni rashodi i prihodi u bilansu uspjeha za 2019. godinu prikazani su u sljedećim tabelama:

	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	Bankart d.o.o. Ljubljana	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Priština	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Potraživanja													
Krediti bankama	45.209	-	-	-	5	5	-	35	5	-	-	-	45.259
Dati krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	685	685
Ostala potraživanja	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	9
Ukupno potraživanja	45.217	-	-	-	5	5	-	35	5	-	1	685	45.953
Obaveze													
Depoziti po viđenju	7.818	269	216	-	2.579	3.172	39	79	5.610	1.475	565	111	21.933
Oročeni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	134	134
Ostale obaveze	61	-	-	63	-	-	-	22	4	5	-	-	155
Ukupno obaveze	7.879	269	216	63	2.579	3.172	39	101	5.614	1.480	565	245	22.222
Neto potraživanja/obaveze	37.338	(269)	(216)	(63)	(2.574)	(3.167)	(39)	(66)	(5.609)	(1.480)	(564)	440	23.731
Vanbilansne stavke	3.504								4				3.508

Materijalno značajne pojedinačne transakcije sa matičnom bankom obuhvataju date kredite i depozite, čiji su uslovi objelodanjeni u napomenama 23 i 30.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

38. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

												2019.	
	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	Bankart d.o.o. Ljubljana	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Priština	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Prihodi													
Prihodi od kamata	217	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	239
Prihodi od naknada	8	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	13
Neto dobiti od finansijskih instrumenata za trgovinu	(10)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(10)
Ostali prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	15	-	17
Prihodi od dividende	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15
Ukupno prihodi	215	2	16	-	-	-	-	-	-	3	16	22	274
Rashodi													
Rashodi kamata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(1)	(1)
Rashodi provizija	(65)	-	-	(320)	(6)	-	-	(15)	(22)	-	-	-	(428)
Troškovi (lični i materijalni)	(35)	-	-	-	-	-	-	(24)	-	(16)	-	(1.335)	(1.410)
Ostali rashodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(497)	-	(497)
Ukupno rashodi	(100)	-	-	(320)	(6)	-	-	(39)	(22)	(16)	(497)	(1.336)	(2.336)
Neto prihodi/rashodi	115	2	16	(320)	(6)	-	-	(39)	(22)	(13)	(481)	(1.314)	(2.062)

NLB BANKA AD, PODGORICA
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.
(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)
38. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

U tabeli niže prikazani su obim transakcija sa povezanim licima, stanja na računima sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2018. godine, kao i stanje na računima prihoda i rashoda za godinu završenu na taj dan:

	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	NLB Interfinans AG Zurich	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Priština	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Potraživanja													
Kreditni bankama	6.919	-	-	-	4	3	-	4	3	-	-	-	6.933
Dati krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	576	576
Ostala potraživanja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
Ukupno potraživanja	6.919	-	-	-	4	3	-	4	3	-	2	576	7.511
Obaveze													
Depoziti po viđenju	4.590	57	22	32	380	1.084	2	6	582	107	415	151	7.428
Oročeni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	187	187
Ostale obaveze	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Ukupno obaveze	4.593	57	22	32	380	1.084	2	6	582	107	415	338	7.618
Neto potraživanja/obaveze	2.326	(57)	(22)	(32)	(376)	(1.081)	(2)	(2)	(579)	(107)	(413)	238	(107)
Vanbilansne stavke	3.841												3.841

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

38. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

	2018.												
	NLB d.d. Ljubljana	NLB Leasing Podgorica	Tara Hotel d.o.o.	NLB Interfinans AG Zurich	NLB Banka Banja Luka	NLB Banka Sarajevo	NLB Banka Priština	NLB Banka Beograd	NLB Banka Skoplje	Ream	NLB Crna Gora	Povezana fizička lica	Ukupno
Prihodi													
Prihodi od kamata	180	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	201
Prihodi od naknada	8	1	1	-	-	-	-	-	-	1	3	-	14
Neto dobici od finansijskih instrumenata za trgovinu	(9)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(9)
Ostali prihodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	38	-	41
Ukupno prihodi	179	1	1	-	-	-	-	-	-	4	41	21	247
Rashodi													
Rashodi kamata	(15)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(6)	(21)
Rashodi provizija	(25)	-	-	-	(3)	-	-	(15)	-	-	-	-	(43)
Troškovi (lični i materijalni)	(30)	-	-	-	-	-	-	-	-	(8)	-	(1.365)	(1.403)
Ostali rashodi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(215)	-	(215)
Ukupno rashodi	(70)	-	-	-	(3)	-	-	(15)	-	(8)	(215)	(1.371)	(1.682)
Neto prihodi/rashodi	109	1	1	-	(3)	-	-	(15)	-	(4)	(174)	(1.350)	(1.435)

38. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Naknade ključnim članovima rukovodstva

	31.12.2019.			31.12.2018.		
	Uprava	Drugi ključni članovi rukovodstva	Ukupno	Uprava	Drugi ključni članovi rukovodstva	Ukupno
Plate i druge kratkoročne naknade	455	795	1.250	403	880	1.283
Nadoknada troškova	79	-	79	79	-	79
Dugoročne naknade	6	-	6	3	-	3
Ukupno	540	795	1.335	485	880	1.365

Kratkoročne naknade obuhvataju novčane naknade (bruto plate i zarade, regres za godišnji odmor, ostale kratkoročne naknade).

Nadoknada troškova obuhvata plaćene zakupnine za stan i ostale ugovorene troškove.

Dugoročne naknade obuhvataju rentnu štednju, dodatno osiguranje i otpremnine za penzionisanje.

Članovi Odbora direktora i Odbora za reviziju ne primaju naknadu za vršenje njihove funkcije i sjednice.

39. VANBILANSNE STAVKE

a) *Struktura ugovorenih iznosa vanbilansnih finansijskih instrumenata Banke*

	31.12.2019.	31.12.2018.
Rizična vanbilansna aktiva		
Akreditivi	1.213	1.074
Kratkoročne garancije	14.126	13.471
Dugoročne garancije	15.502	12.836
Preuzete obaveze	42.258	27.113
Ukupna rizična vanbilansna aktiva	73.099	54.494
Rezervisanja (Napomena 32)	(1.129)	(1.244)
Ukupno	71.970	53.250
Ostale vanbilansne stavke	2.117.289	1.670.860
Ukupno ostala vanbilansna aktiva	2.117.289	1.670.860
Memorandum računi	-	-
Ukupno vanbilansna evidencija	2.190.388	1.725.354

- Garancije su date lokalnim vlastima i preduzećima za izmirenje obaveza po osnovu uzetih kredita i izvršenja ugovorenog posla. Na izdate garancije i ostale preuzete obaveze Banka je izdvojila rezervacije u iznosu od EUR 1.129 hiljada (2018: EUR 1.244 hiljada) (Napomena 32).
- Ostale vanbilansne stavke se, najvećim dijelom, odnose na primljena sredstva obezbjeđenja u iznosu od EUR 1.902.373 hiljada (2018: EUR 1.460.912 hiljada) i poslove u ime i za račun trećih lica u iznosu od EUR 167.007 hiljada (2018: EUR 160.443 hiljada), koje Banka vrši uz odgovarajuću naknadu i po kojima ne snosi bankarski ili drugi rizik.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

39. VANBILANSNE STAVKE (nastavak)

b) Struktura primljenih sredstava obezbjeđenja:

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Nekretnine	509.321	465.714
Hartije od vrijednosti	1.029	1.029
Ostalo	<u>1.392.023</u>	<u>994.169</u>
Ukupno	<u>1.902.373</u>	<u>1.460.912</u>

U okviru pozicije „Ostalo“, najznačajnija stavka u iznosu od EUR 1.157.957 hiljada (2018: EUR 881.268 hiljade) se odnosi na sredstva obezbjeđenja mjenice. Vrijednosti garancija koje je dala Vlada Crne Gore po osnovu kredita, garancija i akreditiva koje je Banka izdala komitentima iznose EUR 8.603 hiljada (2018: EUR 6.600 hiljada).

c) Vanbilansna evidencija otpisanih potraživanja

Banka je, shodno članu 49.b Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama, u ranijem periodu otpisala bilansna potraživanja za koja je procijenjeno da neće biti nadoknađena, bruto izloženosti EUR 39.344 hiljade (2018: EUR 43.321 hiljada). Potraživanja su uključena u vanbilansnu evidenciju Banke i tu ostaju do okončanja postupka naplate (uvećana za iznos pripadajućih kamata).

Banka vrši prenos potraživanja na vanbilansnu evidenciju za koja se ne očekuje značajnija naplata, u skladu sa zahtjevima MSFI, i u skladu sa Standardom za otpis/prenos dospjelih nenaplaćenih kredita i potraživanja u NLB Grupi (napomena 3.3.4). Ova potraživanja se nadalje vode na vanbilansnoj evidenciji do okončanja postupka naplate. U 2019. godini, po ovom osnovu, Banka je otpisala potraživanja u iznosu od EUR 962 hiljade (2018: EUR 7.526 hiljada).

d) Poslovanje u tuđe ime i za tuđi račun

Banka vrši usluge čuvanja i upravljanja značajnim iznosom sredstava u ime i za račun pravnih i fizičkih lica uz zaračunavanje određene naknade za pomenute usluge. Na dan 31. decembra 2019. godine, sredstva koja je Banka primila na čuvanje iznose EUR 59.309 hiljada (2018: EUR 70.195 hiljada). Pomenuta sredstva se računovodstveno obuhvataju odvojeno od sredstava Banke. Prihodi i rashodi ovih fondova realizuju se za sopstvene potrebe tako da Banka nema obaveze po osnovu pomenutih transakcija.

Za usluge posrednika i poslovanja u tuđe ime i za tuđi račun Banka je obračunala naknadu u iznosu od EUR 76 hiljada (2018: EUR 83 hiljade) koju je evidentirala u bilansu uspjeha pod stavkom Prihod od provizija i naknada po osnovu posredničkog poslovanja (napomena 8). Od ovog iznosa, EUR 9 hiljada se odnosi na poslove zastupanja u osiguranju, odnosno trgovanje hartijama od vrijednosti u ime i za račun klijenta, dok se EUR 67 hiljada odnosi na poslovanje, odnosno na čuvanje hartija od vrijednosti i druge slične usluge.

40. POTENCIJALNE I PREUZETE OBAVEZE

a) Sudski sporovi

Na dan 31. decembra 2019. godine Banka je imala 193 započeta sudska spora u kojima je imala status tuženog lica, u ukupnom iznosu od EUR 14.555 hiljada. Imajući u vidu stepen materijalnosti i procjenu rizika, Banka je izvršila rezervisanje u iznosu od EUR 5.384 hiljada.

Ishod sporova u toku za koje nije izvršeno rezervisanje za sada nije moguće pouzdano ocijeniti ili utvrditi visinu potencijalne štete. Mišljenje rukovodstva i pravnog savjetnika je da se ne očekuju dodatni negativni ishodi sporova koji bi mogli imati materijalno značajne efekte na finansijske iskaze Banke. Vrijednost tužbi protiv Banke i svih materijalno značajnih sporova je procijenjena pojedinačno i mala je vjerovatnoća da će Banka imati gubitke koje treba priznati u pojedinačnim finansijskim iskazima, osim onih već priznatih.

Osim pomenutog, Banka vodi i 77 sudskih sporova u kojima ima status tužioca, u ukupnom iznosu od EUR 5.982 hiljada.

b) Preuzete obaveze/potraživanja po osnovu operativnog zakupa

Banka, kao zakupac, nema obavezu za buduća plaćanja po osnovu zakupnina po ugovorima o poslovnim zakupima koji se ne mogu otkazati.

Banka, kao zakupodavac, nema zaključene ugovore o poslovnom zakupu koji se ne mogu, pod određenim okolnostima i u ugovorenom roku, otkazati jednostranom voljom.

41. USAGLAŠENOST SA PROPISIMA CBCG

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/08, 44/10, 40/11) i propisima Centralne banke Crne Gore.

	<u>31.12.2019.</u>	<u>31.12.2018.</u>
Osnovni kapital (minimalni iznos 5 miliona EUR)	46.068	43.748
Sopstvena sredstva Banke (minimalni iznos 5 miliona EUR)	46.068	44.748
Ponderisana bilansna aktiva	242.234	209.506
Ponderisane vanbilansne stavke	20.732	17.967
Koeficijent solventnosti (minimalni iznos 10%)	14,96%	16,45%
Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra (minimalni koeficijent 0,9)	1	0,99
Dekadni koeficijent likvidnosti za dekadu koja se završava 31. decembra (minimalni koeficijent 1)	1,03	1,04
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica (limit 25% sopstvenih sredstava Banke)	19,53%	12,41%
Zbir velikih izloženosti (limit 800% sopstvenih sredstava Banke)	67,08%	34,72%
Ukupna izloženost prema licima povezanim s Bankom (limit 200% sopstvenih sredstava Banke)	48,95%	31,43%
Ukupna izloženost prema zaposlenom u Banci (limit 1% sopstvenih sredstava Banke)	0,26%	0,22%

42. MSFI 16 – ZAKUPI

MSFI 16 - Zakupi je novi računovodstveni standard koji je na snazi za godišnje izvještajne periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2020. godine. Zamijenio je stari standard koji je regulisao računovodstveno obuhvatanje zakupa MRS 17 – Zakupi.

MSFI 16 uspostavlja principe priznavanja, mjerenja, prezentacije i objelodanjivanja zakupa za obje ugovorne strane, tj. kupca („zakupca“) i dobavljača („zakupodavca“). Novi standard zahtijeva da zakupci priznaju većinu zakupa u svojim finansijskim izvještajima, a, osim toga, uvodi jedinstveni računovodstveni model za sve zakupe (slično računovodstvenom obuhvatu finansijskih zakupa po MRS 17), uz određene izuzetke (zakupi imovine „male vrijednosti“ i kratkoročni zakup). Na datum početka zakupa, zakupac će priznati imovinu sa pravom korišćenja i obaveze po osnovu zakupa. Imovina s pravom korišćenja se inicijalno mjeri po trošku. Trošak imovine s pravom korišćenja obuhvata: iznos inicijalno mjerene obaveze po osnovu zakupa, prilagođen za bilo koja plaćanja izvršena na dan ili prije prvog dana trajanja zakupa, umanjen za eventualne primljene podsticaje u vezi sa zakupom i bilo koje početne direktne troškove koje ima zakupac, i procjenu troškova koji treba da nastanu iz zakupa na kraju roka zakupa. Vrijednost zakupa se računa kao neto sadašnja vrijednost budućih plaćanja vezanih za zakup.

Računovodstvo zakupodavca u skladu sa MSFI 16 je suštinski nepromijenjeno u odnosu na trenutni računovodstveni obuhvat u skladu sa MRS 17.

Pri prelasku na MSFI 16 Banka se odlučila za modifikovani retrospektivni pristup. Uporedni podaci iz prethodne godine nisu korigovani. Imovina s pravom korišćenja priznata je po iznosu jednakom obavezi po osnovu zakupa.

Banka je izabrala da koristi izuzeća, koja su predložena standardom, na ugovore o zakupu za koje se zakup završava u roku od 12 mjeseci od datuma inicijalne primjene, kao i na ugovore o zakupu za koje se predmetno sredstvo može smatrati sredstvom male vrijednosti. Banka ima ugovore o zakupu prostora za bankomate, reklamne panoe i parking mjesta, koji se smatraju sredstvima male vrijednosti, kao i ugovore o zakupu POS terminala, koji se smatraju kratkoročnim ugovorima.

Banka je identifikovala ugovore koji ispunjavaju definiciju zakupa u skladu sa zahtjevima MSFI 16. Najznačajnija vrsta zakupa su zakupi poslovnih prostora, nakon čega slijedi zakup vozila. Jedna od najvažnijih pretpostavki za izračunavanje neto sadašnje vrijednosti je rok zakupa kod ugovora potpisanih na neodređeni vremenski period. Za ove zakupe Banka je koristila pretpostavku da će rok zakupa biti 5 godina. Još jedna važna pretpostavka za izračun neto sadašnje vrijednosti budućih plaćanja za zakupe su i diskontne stope, gdje je Banka koristila kamatne stope u rasponu 1,90% – 2,05%.

Primjena zahtjeva MSFI 16 nije imala materijalan uticaj na finansijske izvještaje Banke na dan 1. januara 2020. godine. Tačnije, zbog priznavanja imovine s pravom korišćenja i obaveza po osnovu zakupa, sredstva i obaveze u Bilansu stanja porasli su za EUR 1.532 hiljade.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE ZA GODINU ZAVRŠENU 31. DECEMBRA 2019.

(Svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

43. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA STANJA

Nakon izbijanja epidemije koronavirusa - COVID-19 (u daljem tekstu koronavirus) u martu u Crnoj Gori, Banka je preduzela neophodne mjere zaštite svojih investitora, klijenata i zaposlenih, obezbeđenjem sigurnosti i nesmetanog pružanja usluga. Kako se epidemija koronavirusa i dalje razvija, izazovno je predvidjeti puni obim i trajanje njegovih ekonomskih posledica, i posledica po poslovanje. Shodno tome, ove okolnosti mogu velikim dijelom predstavljati izazove u poslovanju, velikim dijelom zbog mjera i politika relevantnih državnih organa koje su već primijenjene ili bi se mogle primijeniti u budućnosti. Takve mjere i politike mogu značajno da poremete aktivnosti Banke. Procjena je da koronavirus može imati negativan uticaj na kreditni portfolio, kvalitet aktive, ispravke vrijednosti i rezervisanja, mjerenje fer vrijednosti finansijske imovine itd. Obim uticaja na finansijski rezultat Banke trenutno nije moguće procijeniti sa visokim stepenom sigurnosti. Jedna od mjera uvedenih od strane državnih organa je odlaganje otplate kredita na zahtjev građana i privrede kod svih banaka i mikrokreditnih institucija u trajanju od 90 dana. Banka očekuje da će značajan broj klijenata iskoristiti pravo na odlaganje otplate kredita što može imati negativan uticaj na likvidnost. Međutim uzimajući u obzir dobru likvidnu poziciju Banke uticaj ovih mjera ne može značajno poremetiti aktivnost Banke.

Podgorica, 24. april 2020. godine.

Martin Leberle
Glavni izvršni direktor

Marko Popović
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

Lana Đurasović
Direktor Sektora finansija i kontrolinga

NLB Banka AD Podgorica

**Godišnji izvještaj menadžmenta
za
2019. godinu**

Godišnji izvještaj menadžmenta NLB Banke AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) sačinjen je shodno odredbama Zakona o računovodstvu (Službeni list Crne Gore, broj 64/12). Uvažavajući sadržinu propisanu članom 11, daje cjelovitu prezentaciju poslovanja Banke, od prikaza poslovnih aktivnosti i organizacije, načina upravljanja rizicima, do osvrta na budući planirani razvoj.

Prezentovani podaci i informacije u Izvještaju za 2019. godinu bazirani su na konačnim knjigovodstvenim podacima, uvažavajući i podatke iz dodatnih evidencija u Banci, u poređenju sa stanjem na kraju i za 2018. godinu.

Opšti podaci o Banci

Opšti podaci na dan 31.12.2019. godine

Naziv	NLB Banka a.d. Podgorica
Sjedište i adresa	Bulevar Stanka Dragojevića br. 46, 81000 Podgorica
PIB	02011395
Djelatnost	Ostalo monetarno posredovanje
Broj zaposlenih	303
Broj akcionara	197
Vrijednost osnovnog kapitala	20.261.087,36 EUR
Broj akcija	11.668.734
Nominalna vrijednost akcije	1.73635695 EUR

Vlasnici sa najvećim učešćem	% vlasništva
1. NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d.	99,830%
2. JP " STAMBENO - KOMUNALNO PREDUZEĆE "	0,016%
3. "MEGATREND CO" sa p.o. Preduz. za intel. Usluge	0,010%
4. GIP " RADNIK " DD. BIJELO POLJE	0,005%
5. SO " BUDVA " BUDVA	0,005%
6. OG DI "VUKMAN KRUŠČIĆ" - MOJKOVAC	0,005%
7. OPŠTINSKI FOND ZAJEDNIČKIH REZERVI ULCINJ	0,005%
8. INEX " ZLATNA OBALA " - PJ SUTOMORE	0,004%
9. JZU. OPŠTA BOLNICA " BLAŽO ORLANDIĆ " BAR.	0,004%
10. HORIZON LOGISTICS U STEČAJU A.D BAR	0,004%

Odbor direktora

Archibald Kremser, predsjednik
Marjana Usenik, zamjenica predsjednika
Jana Benčina Henigman, član
Martin Leberle, član
Iztok Prelog, član
Lotti Natalija Zupančič, član
Polona Žižmund, član

Odbor za reviziju

Tatjana Jamnik Skubic, predsjednica
Polona Kurtevska, zamjenica predsjednice (od 1.8.2019.)
Rok Šturm, zamjenik predsjednice (do 31.7.2019.)
Andreja Golubić, član
Iztok Prelog, član (do 15.12.2019.)

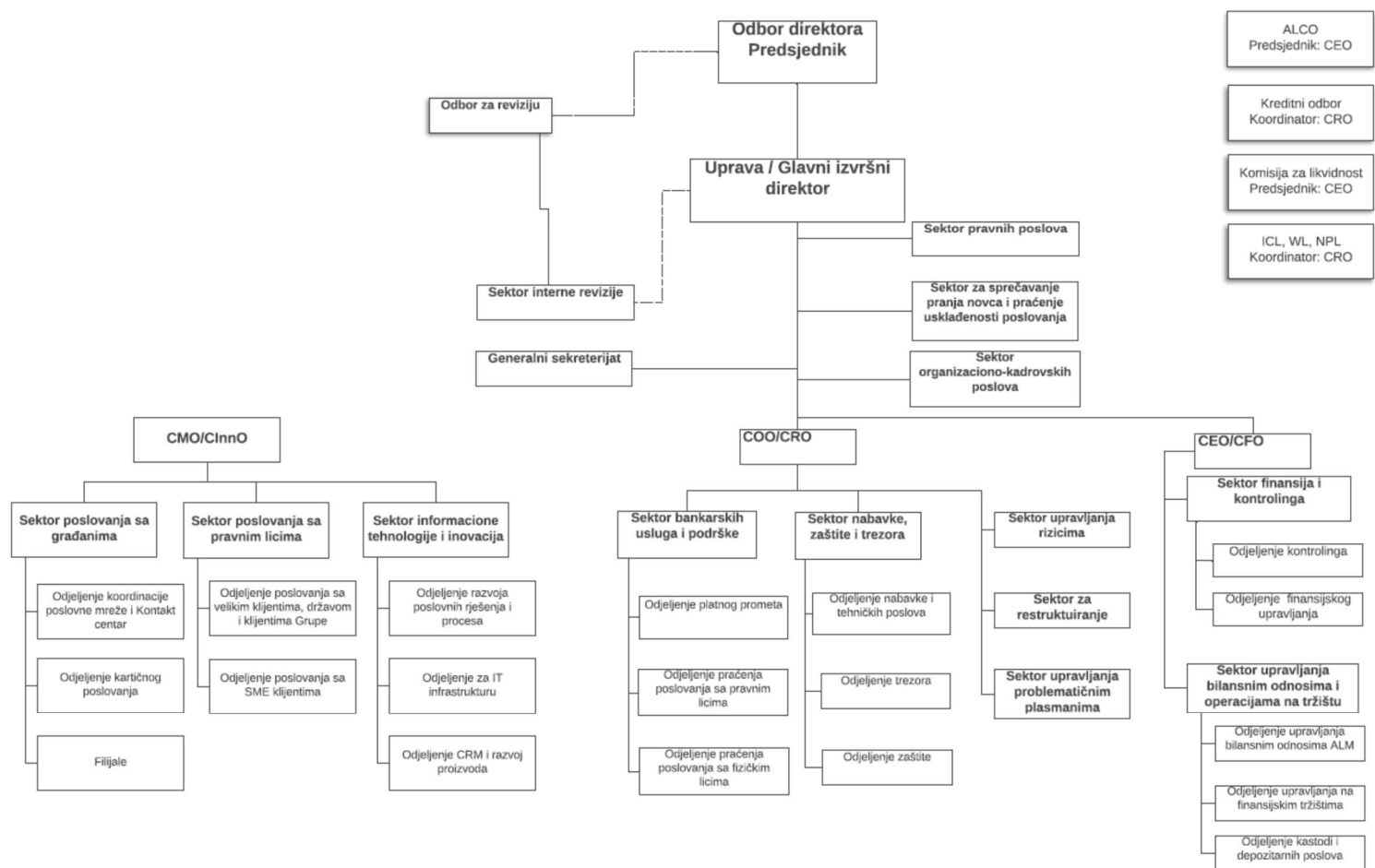
Uprava

Martin Leberle, predsjednik Uprave
Marko Popović, član Uprave
Dino Redžepagić, član Uprave

Revizor

Ernst & Young Montenegro d.o.o.

Organizaciona šema Banke na dan 31.12.2019.

SADRŽAJ

1. Poslovna aktivnost	2
Poslovanje sa pravnim licima i državom; Poslovanje sa fizičkim licima	2
Pozicija na tržištu.....	2
2. Analiza finansijskog rezultata	5
Ključni finansijski podaci	5
Bilans uspjeha	6
Bilans stanja	8
3. Poslovanje segmenata	10
4. Planirani budući razvoj	11
5. Upravljanje rizicima	12
Ciljevi i metode upravljanja rizicima.....	12
Izloženost rizicima	13
Politike upravljanja rizicima	14
6. Aktivnosti razvoja	15
7. Upravljanje kadrovima.....	16
8. Prikaz pravila korporativnog upravljanja.....	17
9. Ostalo	178
Socijalna i kadrovska pitanja	18
Pitanja životne sredine i društvene odgovornosti	18
Sprečavanje mita i korupcije.....	20
10. PRILOG 1. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja	20

1. Poslovna aktivnost

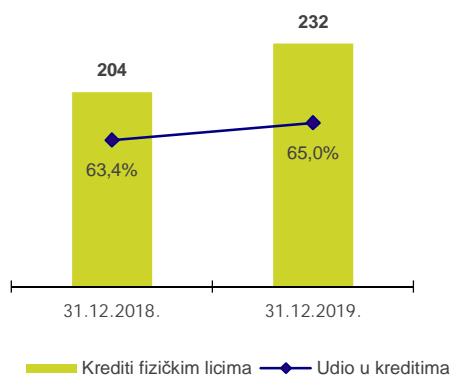
Poslovanje sa pravnim licima i državom

- Značajna kreditna podrška pravnim licima, iznad planirane; rast u odnosu na prethodnu godinu i iznad tržišnog prosjeka;
- U strukturi, najveći rast je zabilježen kod kredita za likvidnost i izgradnju/adaptaciju građevinskih objekata;
- Godinu je obilježila podrška nizu reprezentativnih projekata u segmentu turizma, kao i prvi cross border plasman u saradnji sa NLB d.d. Ljubljana;
- Nivo kreditne podrške državnim projektima iznad planiranog;
- Optimizacija kreditnog procesa kroz unapređenje kratkoročnih limita;
- Dalje aktivnosti na pojednostavljenju procesa odobravanja kredita i većoj efikasnosti prodaje.

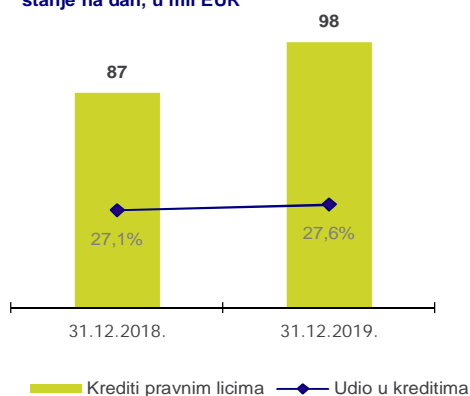
Poslovanje sa fizičkim licima

- Rekordna kreditna aktivnost, značajno iznad planirane - prvenstveno u segmentu gotovinskih kredita, uz zadržavanje leaderske pozicije u stambenom kreditiranju;
- Godinu je obilježila produkcija prvog online odobrenja kredita na tržištu Crne Gore;
- U segmentu kartičnog poslovanja u fokusu su bile aktivnosti usmjerene na završetak projekta migracije i unapređenje procesinga transakcija (kroz poslovanje preko istog procesora unutar NLB Grupe), uz dobru apsorpciju izazova koji su se javili na tržištu vezanih za povećan obim fraud slučajeva;
- Organizovan niz prodajnih kampanja;
- Otvorena nova poslovnicu u Podgorici, sa posebnom pažnjom usmjerena na unapređenje korisničkog iskustva kroz pružanje drugačijeg doživljaja;
- Proširena ponuda usluga bankoosiguranja kroz ponudu paketa vezanih za račune građana.

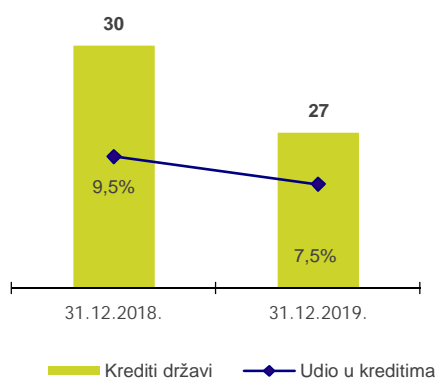
Bruto krediti fizičkim licima, stanje na dan, u mil EUR

Bruto krediti pravnim licima, stanje na dan, u mil EUR

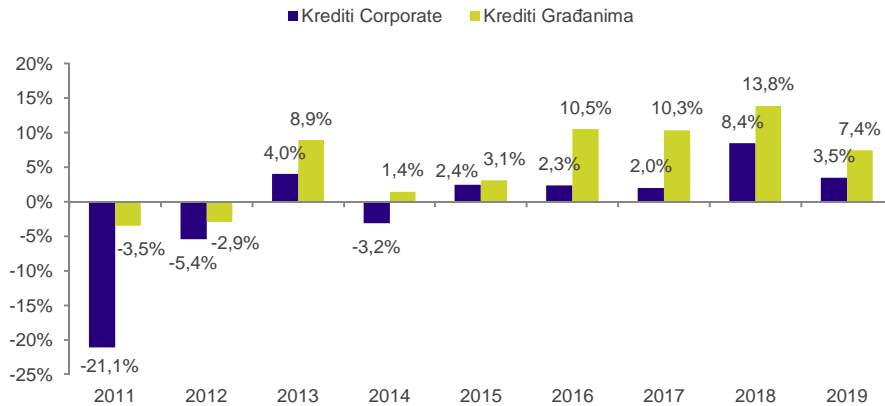
Bruto krediti državi, stanje na dan, u mil EUR

Pozicija na tržištu

Od 2015. godine se bilježe pozitivne i rastuće stope kretanja kredita bankarskog sektora Crne Gore, uz značajniji rast u segmentu kreditiranja građana.

Godišnja stopa rasta kredita u bankarskom sistemu Crne Gore

Banka je u 2019. godini povećala *tržišni udio u ukupnim bruto kreditima* za 0,5 p.p. u odnosu na prethodnu godinu, uz porast tržišnog udjela u kreditima pravnim i fizičkim licima, dok je tržišni udio u kreditima državi smanjen. Stopa rasta kredita značajno je veća od stope rasta bankarskog sektora, kako kod pravnih lica (Banka: +12,3%, sektor: +3,5%), tako i kod fizičkih lica (Banka: +13,9%, sektor: +7,4%). Banka je završila godinu sa udjelom u kreditima fizičkim licima od 16,9%, uz 8,3% udjela u kreditima pravnim licima.

Rast tržišnog udjela u 2019. godini Banka bilježi i *u segmentu depozita*, posebno izražen u depozitima fizičkih lica. Na 31.12.2019. udio u depozitima fizičkih lica je iznosio 15,9%, dok je udio u bazi depozita pravnih lica 9,4%.

NLB Banka AD Podgorica je osvojila nagradu „Najbolja banka u Crnoj Gori 2019“, koju dodjeljuje svjetski uticajan finansijski magazin „Euromoney“.

Priznanje za banku godine "Euromoney" dodjeljuje se na osnovu više kriterijuma, među kojima se osim finansijskih pokazatelja, uzimaju u obzir tržišna pozicija, inovacije, istraživanja, nove usluge, sistem upravljanja i profesionalnost zaposlenih u finansijskim institucijama. Ključni kriterijum za dodjelu nagrade su unapređenja sprovedena u prethodnih 12 mjeseci.

Ključna dostignuća Banke:

8 miliona EUR

Neto dobit nakon oporezivanja

Porast od 7% u odnosu na prethodnu godinu.

10,9%

Rast bruto kredita nebankama

Uz rast neto kredita od 11,5% i smanjenje ispravki vrijednosti od 2,5%.

10,5%

Rast neto kamata

Uz rast na strani prihoda i uštede na strani rashoda.

15,0%

Koeficijent adekvatnosti kapitala

Snažna kapitalna pozicija, koja je i nakon isplate redovne i vanredne dividende značajno iznad propisanog minimuma.

3,3%

Rast neto naknada i provizija

Povećan obim posla praćen je i rastom neto naknada i provizija, koje bilježe rast uprkos oštroj konkurenciji.

6,1%

Udio NPL

Smanjenje udjela za 0,7 p.p.

52,1%

CIR

Blagi porast CIR-a u odnosu na prethodnu godinu. Rast neto operativnog prihoda od 8,7%, podržan je nešto bržim rastom troškova od 9,4%.

2. Analiza finansijskog rezultata

Ključni finansijski podaci

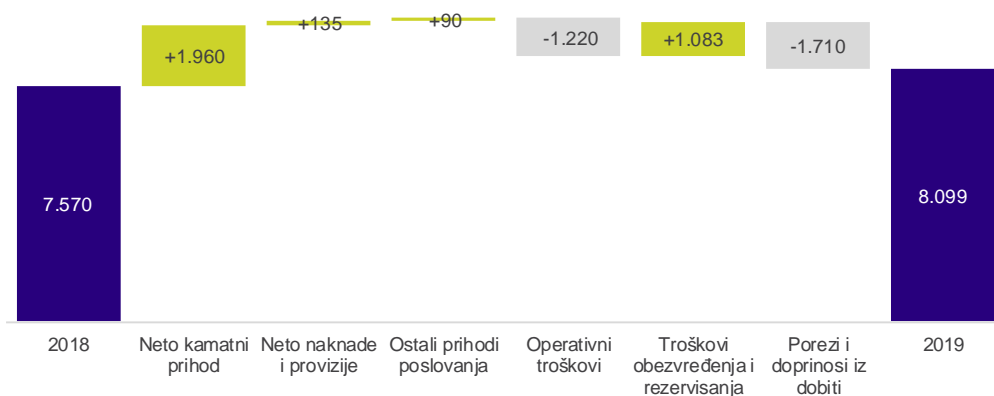
	2019.	2018.	rast
Pokazatelji bilansa uspjeha (u mil EUR)			
Neto kamatni prihodi	20,6	18,6	10,5%
Neto nekamatni prihodi	6,6	6,4	3,5%
Operativni troškovi	14,2	13,0	9,4%
Rezervacije	3,5	4,6	-23,7%
Dobit/gubitak prije oporezivanja	9,6	7,5	27,3%
Dobit/gubitak nakon oporezivanja	8,1	7,6	7,0%
Pokazatelji bilansa stanja (u mil EUR)			
Bilansna suma	547,2	489,0	11,9%
Bruto krediti nebankarskom sektoru	357,2	321,7	11,0%
Depoziti nebankarskog sektora	436,5	391,8	11,4%
Kapital	65,6	66,5	-1,3%
Ključni finansijski pokazatelji			
a) Kvalitet kreditnog portfelja			
Pokrivenost kredita rezervacijama	3,3%	3,8%	-0,5 p.p
Pokrivenost nekvalitetnih kredita rezervacijama	51,3%	57,0%	-5,6 p.p
Kreditni (C+D+E)/Ukupni krediti	6,1%	6,8%	-0,7 p.p
b) Profitabilnost			
Kamatna marža	4,4%	4,4%	0,0 p.p
Povrat na kapital/prije oporezivanja (ROE b.t.)	14,4%	11,2%	3,2 p.p
Povrat na aktivu/prije oporezivanja (ROA b.t.)	1,9%	1,6%	0,3 p.p
Povrat na kapital/poslije oporezivanja (ROE a.t.)	12,2%	11,3%	0,9 p.p
Povrat na aktivu/poslije oporezivanja (ROA a.t.)	1,6%	1,6%	0,0 p.p
c) Troškovi poslovanja			
Operativni troškovi/prosječna bilansna suma	2,7%	2,7%	0,0 p.p
Udio troškova u neto operativnom prihodu (CIR)	52,1%	51,8%	0,3 p.p
d) Likvidnost			
Likvidna aktiva/kratkoročna pasiva	43,8%	44,4%	-0,6 p.p
Likvidna aktiva/ukupna aktiva	30,1%	29,4%	0,7 p.p
e) Ostalo			
Tržišni udio po bilansnoj sumi	11,9%	11,1%	0,8 p.p
Pokrivenost neto kredita sa depozitima (LTD)	79,0%	79,0%	0,0 p.p
Sveobuhvatni koeficijent adekvatnosti kapitala	15,0%	16,5%	-1,5 p.p

NLB Banka je u 2019. godini nastavila trend stabilnog poslovanja i ostvarila neto dobit u iznosu od 8 miliona EUR, uz rezultat prije rezervacija u iznosu od 13 miliona EUR. Realizovana neto dobit je 0,5 miliona EUR ili 7% iznad prošlogodišnje. Tokom 2019. godine isplaćena je redovna dividenda u iznosu od 7,6 miliona EUR (dobit iz 2018. godine), kao i vanredna dividenda u iznosu od 1 milion EUR. Koeficijent adekvatnosti kapitala, i pored isplate dividende, ostao je značajno iznad zakonskog minimuma, te na kraju 2019. godine iznosio 15% (zakonski minimum 10%). Uz punu posvećenost klijentima i inoviranu ponudu, zabilježen je značajan rast ukupnih bruto kredita - 35 miliona EUR ili 11%.

Bilans uspjeha

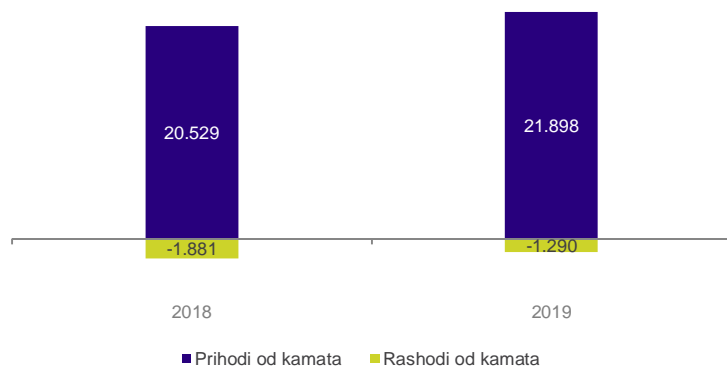
Rast neto dobiti generisan je rastom neto kamatnih prihoda i nižim iznosom troškova obezvrjeđenja i rezervisanja u odnosu na prethodnu godinu. Pozitivan trend i blagi porast bilježe i neto nekamatni i ostali prihodi poslovanja. Operativni troškovi su povećani, podržavajući realizovani rast prihoda, uz blago pogoršanje pokazatelja odnosa operativnih troškova i neto operativnog prihoda, koji je na kraju 2019. godine iznosio 52,1% (2018: 51,8%). Porast u odnosu na prethodnu godinu bilježe i porezi i doprinosi iz dobiti, usljed isticanja odloženog poreskog sredstva u 2018. godini.

Neto dobit - godišnja promjena, u 000 EUR

Rast *neto prihoda od kamata* većim dijelom je uzrokovan rastom kamatnih prihoda koji bilježe rast za 7%, usljed rasta i poboljšanja strukture kreditnog portfelja. Takođe, Banka je uspjela da ostvari uštede i na pasivi, što je posljedica aktivnog upravljanja kroz cjenovnu politiku, ali i generalnog trenda smanjenja kamatnih stopa na tržištu.

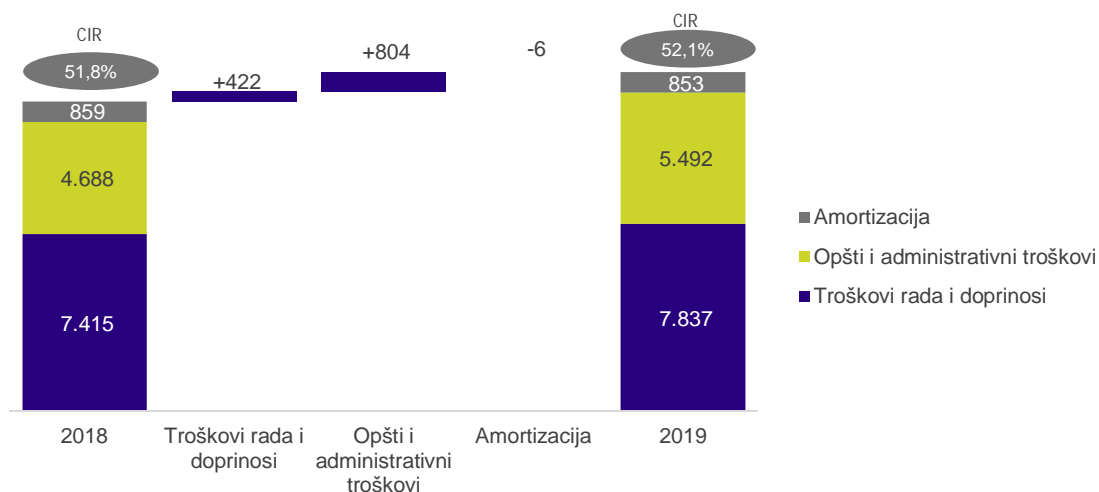
Neto kamatni prihod, u 000 EUR

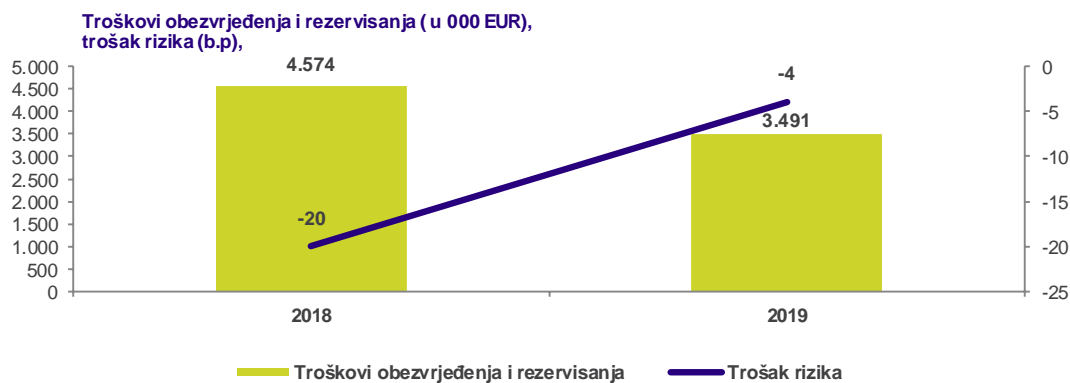
Ukupna zarada od *neto naknada i provizija* bilježi rast za 3,3%, a glavni generatori rasta bili su zarada od platnog prometa i osnovnih računa. Zarada od kartičnog poslovanja je na prošlogodišnjem nivou, dok su naknade od garancijskog poslovanja blago povećane.

Kada je u pitanju *struktura neto operativnog prihoda*, i dalje je dominantna zarada od neto kamata od 75,7% (2018. 74,5%), dok je 24,3% neto operativnog prihoda ostvareno od neto nekamata (2018. 25,5%).

Operativni troškovi bilježe rast od 9,4% u odnosu na prethodnu godinu, koji je dominantno uzrokovan porastom opštih i administrativnih troškova. Porast troškova rada je posljedica jednokratnog efekta formiranih rezervacija za otpremnine u iznosu 270 hiljada EUR. *CIR* (kao pokazatelj pokrivenosti troškova neto prihodima) posljedično bilježi porast; na kraju 2019. godine iznosio je 52,1%, ali je i dalje značajno ispod tržišnog prosjeka.

Trošak rizika je u 2019. godini bio negativan i iznosio je -4 bazična poena. Obezvrjeđenje kredita i vanbilansa je 0,4 miliona EUR veće nego u prethodnoj godini, dok su ostala obezvrjeđenja i rezervisanja zabilježila pad u iznosu od 1,5 miliona EUR u odnosu na nivo iz prethodne godine.

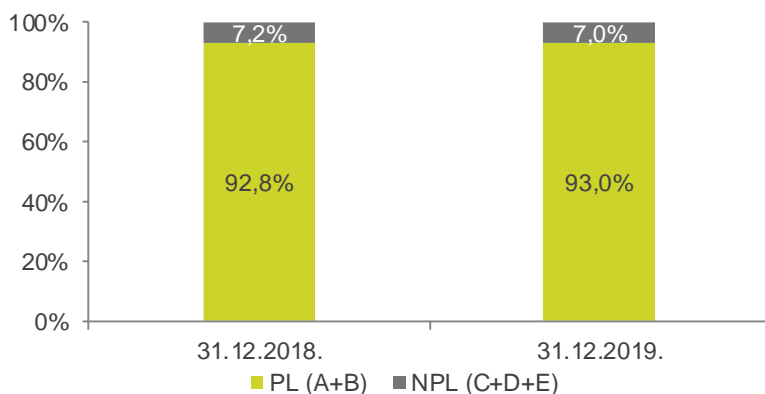
Bilans stanja

Bilansna suma u 2019. godini nastavlja trend iz prethodne godine i bilježi rast za 11,9%, uz dalje poboljšanje produktivnosti bilansa stanja.

Ulaganja u hartije od vrijednosti bilježe povećanje za 2,6 miliona EUR.

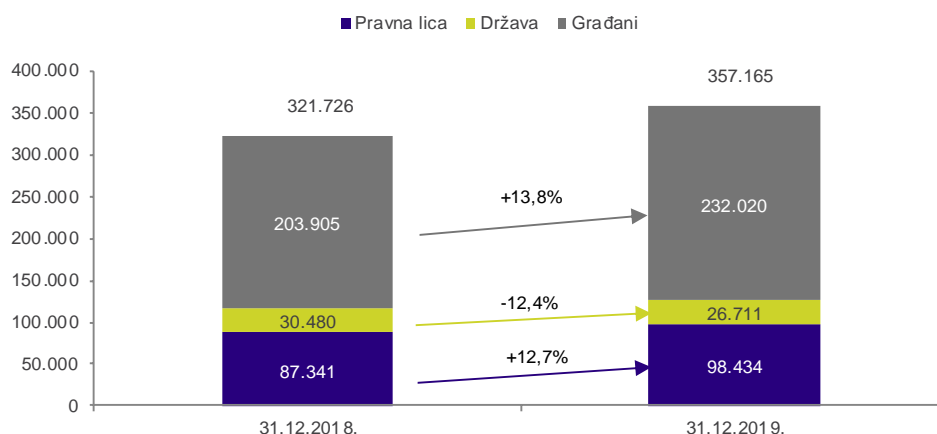
Ukupni *neto krediti nebankarskom* sektoru bilježe porast u iznosu od 35,6 miliona EUR, uz porast bruto kredita u iznosu od 35,4 miliona EUR i smanjenje ispravke vrijednosti po kreditima za 0,1 miliona EUR. Bruto kvalitetni krediti zabilježili su povećanje u iznosu od 33,7 miliona EUR, čineći 93,9% ukupnih bruto kredita na kraju 2019. godine. Udio nekvalitetnih kredita smanjen je za 0,7 p.p. u 2019. godini, čineći 6,1% ukupnih bruto kredita.

Bruto krediti nebankama bez kamata i vremenskih razgraničenja - bonitetna struktura kreditnog portfelja

Kreditni građanima bilježe stopu rasta od 14%, krediti pravnim licima povećani su za 13%, dok su krediti državi smanjeni za 12%.

Kretanje stanja bruto kredita nebankama po segmentima, u 000 EUR

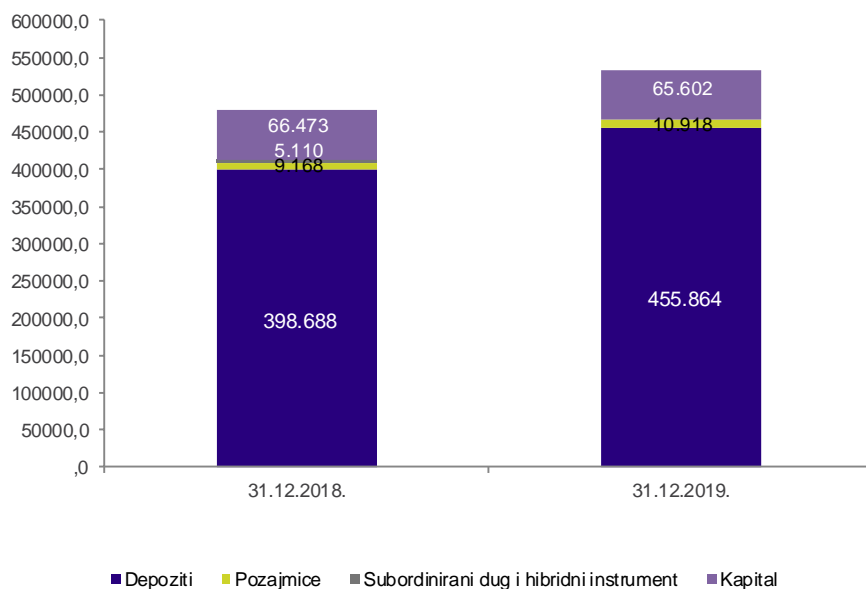
Kada su u pitanju *izvori*, Banka se dominantno oslanja na domaće depozite, čiji udio u ukupnim izvorima ima rastući trend. Dominantni su depoziti fizičkih lica, sa udjelom od 65%, dok depoziti pravnih lica i države čine 35% ukupnih depozita nebankarskog sektora.

Zaduženost prema Vladi Republike Crne Gore povećana je za 2,5 miliona EUR, usljed povlačenja sredstava za projekat rješavanja stambenih pitanja građana - 1000+.

Banka je u 2019. godini prijevremeno vratila subordinirani dug u iznosu 5,3 miliona EUR.

Knjigovodstveni kapital je smanjen za 0,6 miliona EUR. Banka je isplatila cjelokupni rezultat iz 2018. godine kroz dividendu (7,6 miliona EUR), što je u momentu isplate smanjilo knjigovodstveni kapital u istom iznosu. Takođe, Banka je isplatila vanrednu dividendu u iznosu od 1 milion EUR. Sa druge strane, dobit tekuće godine iznosila je 8 mil EUR, pa je knjigovodstveni kapital blago umanjeno u odnosu na nivo sa kraja prethodne godine.

Kretanje strukture izvora , u 000 EUR

3. Poslovanje segmenata

Segmenti poslovanja su komponente koje se bave poslovnom aktivnošću, ostvaruju prihode ili rashode, odnosno ostvaruju poslovne rezultate, na osnovu kojih se donose odluke o alokaciji resursa i ocjenjuju rezultati poslovanja. Uprava Banke je u decembru 2016. godine usvojila Metodologiju izračuna profitabilnosti organizacionih jedinica i segmenata poslovanja u NLB Banci AD Podgorica, kojom se definišu sljedeći segmenti:

- *Corporate*, koji obuhvata poslovanje sa preduzećima i segmentom države (Vlada, opštine, fondovi);
- *Retail*, koji obuhvata poslovanje sa fizičkim licima;
- *Finansijsko tržište*, koje obuhvata investiciono bankarstvo, međubankarske odnose, poslovanje sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- Segment *Ostalo* predstavlja ostale usluge i aktivnosti Banke od kojih nijedna ne predstavlja poseban segment poslovanja za svrhe izvještavanja, niti ima opšti značaj (u 2018. godini iznosi se dominantno odnose na stečenu aktivu, prodaju i dodatno obezvrjeđenje).

Budući da se svi poslovni segmenti Banke bave finansijskim poslovanjem, tj. najveći dio prihoda ostvaruju po osnovu kamate, analiza se oslanja, prije svega, na neto prihod od kamate, kako bi se ocijenio rezultat poslovanja datog segmenta. Prihod od eksternih strana odmjerava se na način koji odgovara onom u izvještaju o sveobuhvatnom prihodu.

Transakcije između poslovnih segmenata vrše se po transfernim cijenama, koje odražavaju tržišne uslove, što za posljedicu ima objelodanjivanje prenosa troškova finansiranja pod stavkom „Prihod po osnovu transakcija između segmenata“. Ne postoje druge materijalno značajne stavke prihoda, odnosno rashoda, po osnovu transakcija između segmenata poslovanja.

Informacije o svakom segmentu zasnivaju se na internim izvještajima o dobiti ili gubitku segmenta, aktivni i osnovnim pokazateljima poslovanja.

Niže se daje informacija o izvještajnim segmentima za godinu završenu na dan 31. decembra 2019.

	Corporate	Retail	Finansijska tržišta	Other	Total
Ukupni neto prihod	7.979	12.563	5.582	1.100	27.224
<i>Neto prihodi od eksternih klijenata</i>	8.869	14.493	2.762	1.100	27.224
<i>Prihod po osnovu transakcija između segmenata</i>	(890)	(1.930)	2.820	0	0
Ukupno neto prihod od kamata	4.433	11.234	4.955	(14)	20.608
<i>Neto prihod od kamata od eksternih klijenata</i>	5.324	13.163	2.135	(14)	20.608
<i>Neto prihod od kamata ostvaren u transakcijama između segmenata</i>	(890)	(1.930)	2.820	0	0
Administrativni troškovi	(4.462)	(7.994)	(632)	(241)	(13.329)
Amortizacija	(246)	(578)	(29)		(853)
Rezultat prije obezvrjeđenja i rezervisanja	3.271	3.991	4.921	859	13.042
Obezvrjeđenja i rezervisanja	(47)	165	191	(3.800)	(3.491)
Dobit prije oporezivanja	3.224	4.156	5.112	(2.941) #	9.551
Trošak poreza iz dobiti				(1.452)	(1.452)
Neto dobit za godinu	3.224	4.156	5.112	(4.393)	8.099
Sredstva izvještajnog segmenta	117.882	227.082	183.166	19.050	547.180
Obaveze izvještajnog segmenta	153.458	283.087	30.236	14.798	481.579
Povećanje dugoročnih sredstava	6	336	2	804	1.148

4. Planirani budući razvoj

- Banka će se svakodnevno fokusirati na svoje klijente, uz aktivno istraživanje njihovih potreba za finansijskim uslugama i savjetima.
- Banka će raditi sa ciljem uspostavljanja dugoročnih poslovnih odnosa sa klijentima u ključnim segmentima, kreirajući dodatnu vrijednost za drugu stranu uz adekvatan prinos za Banku.
- Banka će nastaviti aktivnosti na što većoj dostupnosti, kroz brigu o mreži filijala kao i dalje ključnog kanala, te razvoju savremenog kontakt centra i digitalnih kanala - kao budućeg standarda.
- Banka će aktivno raditi na daljoj optimizaciji, automatizaciji i digitalizaciji internih procesa, uvijek imajući u vidu najbolje korisničko iskustvo kao krajnji cilj.

5. Upravljanje rizicima

Ciljevi i metode upravljanja rizicima

Područje upravljanja rizicima je uređeno zakonskim pravnim aktima, internim aktima na nivou Banke, kao i usmjerenjima matične banke - NLB d.d. Ljubljana, koja važe za bankarske članice NLB Grupe. Upravljanje finansijskim rizicima se bazira na uspostavljanju odgovarajuće organizacione strukture u Banci, uspostavljanju i implementaciji kvalitetnih radnih procedura i adekvatnom sistemu internih kontrola. Odgovornost za uspostavljanje i nadzor nad okvirom za upravljanje rizicima ima Odbor direktora Banke. Odbor direktora je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), Kreditni odbor i Odbor za reviziju.

Cilj upravljanja pojedinačnim finansijskim rizicima (kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik, operativni i rizik zemlje) jeste minimiziranje rizika, uz postizanje projektovanih poslovnih i finansijskih rezultata i optimalnu upotrebu kapitala.

Proces upravljanja rizicima je regulisan i internim aktima koji definišu ciljeve upravljanja, metodologije i način praćenja pojedinih vrsta finansijskih rizika. Navedena interna akta (politike, procedure, metodologije) usvaja Odbor direktora Banke. U hijerarhiji internih akata koja pokrivaju područje upravljanja finansijskim rizicima, posebno mjesto zauzimaju Strategija upravljanja rizicima, Rizik apetit, Interni sistem limita i pojedinačne Politike za upravljanje rizicima.

Rizik apetit daje smjernice o tome koji konkretni rizici i do koje mjere su prihvatljivi ili neprihvatljivi za Banku. Takav okvir omogućava donošenje strateških i operativnih odluka na nivou cijele organizacije. Rizik apetit se definiše kroz *kvalitativne i kvantitativne ciljeve*, usklađene sa poslovnom strategijom Banke.

Strategija upravljanja rizicima definiše načine na koje Banka preuzima rizike u svojim poslovnim aktivnostima. Osnovna svrha strategije upravljanja rizicima je definisanje ključnih pretpostavki orijentacija u preuzimanju rizika, u cilju ostvarivanja strateških poslovnih ciljeva.

Strateški cilj Banke je izgradnja dugoročno održivog poslovanja, a strategija upravljanja rizicima jeste potpora ovom strateškom cilju Banke. Prema strategiji upravljanja rizicima, Banka prudenčno preuzima rizike i obezbjeđuje dugoročno profitabilno poslovanje, vodeći računa o odnosu preuzetog rizika i ostvarenog prinosa.

Metode upravljanja finansijskim rizicima su definisane internim aktima Banke, prvenstveno kroz pojedinačne politike/metodologije upravljanja finansijskim rizicima.

U dijelu upravljanja kreditnim rizikom, jedan od alata upravljanja jeste analiziranje pojedinačnih zahtjeva za odobrenje plasmana, donošenje odluke o bonitetu klijenta i utvrđivanje limita izloženosti. Generalno, opredjeljenje Banke je da ograniči svoju izloženost prema pojedinačnim klijentima ili tzv. grupama povezanih lica do najviše 10% kapitala Banke, čime se postiže disperzija rizika. Takođe, Banka nastoji da svoje plasmane usmjeri prema pojedinačnim klijentima, na način da se postigne što je moguće bolja diverzifikacija portfolija i u kontekstu izloženosti Banke prema pojedinačnim granama privrede.

U dijelu rizika likvidnosti, **ciljevi upravljanja** uključuju: obezbjeđivanje likvidnosti Banke na kratak i dugi rok, obezbjeđenje izvršavanja svih dospjelih obaveza, korišćenje najpovoljnijih izvora sredstava za izvršavanje dospjelih obaveza, poštovanje zakonskih kriterijuma i regulatornih zahtjeva, odnosno standarda na nivou Grupe NLB, kao i internih kriterijuma i ciljeva definisanih Politikom, odnosno drugim aktima Banke koji uređuju područje likvidnosti. Banka je definisala Plan upravljanja likvidnošću u vanrednim, tj. nepredviđenim situacijama. Banka upravlja rizikom likvidnosti održavajući odgovarajuće novčane (likvidne) rezerve, praćenjem planiranih i stvarnih novčanih tokova i održavanjem adekvatnog odnosa ročnosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza.

U dijelu tržišnih rizika (rizik deviznog kursa i rizik kamatne stope), **cilj** Banke je ograničavanje potencijalnog gubitka zbog promjena u nivou deviznih kurseva/kamatnih stopa na tržištu na nivo koji je prihvatljiv u pogledu rezultata poslovanja i adekvatnosti kapitala Banke. Upravljanje kamatnim rizikom se postiže usmjeravanjem poslovnih aktivnosti (cjenovni uslovi, ročnost plasmana i obaveza) na način koji obezbjeđuje da izloženost riziku bude na prihvatljivom nivou. Banka na dnevnom nivou prati i vrši usklađivanje sredstava i obaveza u pojedinačnim valutama (upravljanje valutnim rizikom).

U dijelu operativnih rizika, **cilj** Banke je ograničiti obim potencijalnih gubitaka iz operativnih rizika, odnosno gubitaka koji su posljedica neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i spoljnih događaja i ograničiti vjerovatnoću njihove realizacije na nivo koji je za Banku prihvatljiv s aspekta finansijske štete, a posredno i sa aspekta očuvanja ugleda Banke. Upravljanje operativnim rizicima se postiže mjerenjem i praćenjem gubitaka koji proizilaze iz operativnog rizika i identifikacijom i ocjenjivanjem nivoa operativnih rizika sa kojima se Banka suočava u svom poslovanju, za koje se, zavisno od utvrđenog nivoa rizika, utvrđuju adekvatne mjere za savlađivanje.

Cilj upravljanja **rizikom zemlje** je ograničavanje nivoa potencijalnih gubitaka usljed izlaganja Banke riziku zemlje, po osnovu plasiranja sredstava prema licima i institucijama sa sjedištem/prebivalištem izvan zemlje. Banka uspostavlja i prati limite za izloženost prema dužnicima u pojedinačnim zemljama.

Izloženost rizicima

Izloženosti Banke prema pojedinačnim tipovima finansijskog rizika su usklađene sa apetitom rizika.

Kreditni rizik predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme, što bi imalo za rezultat finansijski gubitak. Kreditni rizik pojedinačnog dužnika se izražava kroz bonitetnu klasu dužnika. Određivanje bonitetne klase (A, B, C, D, E) prethodi procesu odobravanja plasmana.

Učešće svake bonitetne klase u kreditnom portfoliju Banke na dan 31.12.2019. godine je prikazan niže:

	Kreditni plasmani %	Ispravka vrijednosti%
A	69,8%	15,3%
B	24,1%	11,8%
C	3,5%	21,2%
D	0,2%	3,4%
E	2,4%	48,2%
	100,0%	100,0%

Jedan od indikatora kreditnog rizika jeste učešće tzv. nekvalitetnih kredita u ukupnom kreditnom portfoliju Banke. Nekvalitetnim kreditima se smatraju krediti za koje je utvrđen bonitet C, D i E. Procenat nekvalitetnih kredita (bonitet C, D, E) na 31.12.2019. godine iznosi 6,1%. Reprogramirane izloženosti Banke na dan 31.12.2019. godine su na nivou od 13.939 hiljada EUR.

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći da isplati dospjele obaveze u svakom trenutku. Na dan 31.12.2019. godine, Banka je imala neblokirane likvidne rezerve u iznosu 150.091 hiljada EUR. Neblokirane likvidne rezerve obuhvataju stanje sredstava na žiro računu Banke, stanje na korespodentskim računima Banke, gotovinu u blagajni i stanje kupljenih dužničkih hartija od vrijednosti. Rezultati stresnog testiranja likvidnosti na 31.12.2019. godine pokazuju veoma povoljnu likvidnosnu poziciju, s obzirom da izračun pokazuje da su likvidne rezerve Banke za čak 45,54% veće u odnosu na potencijalne odlive koje bi Banka imala u stresnim uslovima u periodu od tri mjeseca.

Tržišni rizici (rizici cijena) se odnose na rizik da određene promjene tržišnih cijena, kao što su promjene kurseva stranih valuta i promjene kamatnih stopa na tržištu, mogu da utiču na visinu prihoda Banke ili na vrijednost finansijskih instrumenata. U tom smislu, govorimo o valutnom riziku, riziku kamatne stope i credit spread-u.

Izloženost **valutnom riziku** je na niskom nivou. Obim poslovanja sa stranim valutama je sam po sebi na nižem nivou. Takođe, razlika između sredstava i obaveza u pojedinačnim valutama se kreće u okviru propisanih limita. Na 31.12.2019. godine, najveća izloženost se vezuje za valutu dansku krunu. Neto pozicija u danskoj kruni, kao razlika između sredstava i obaveza Banke u ovoj valuti je bila na nivou od 194 hiljade EUR (0,42% regulatornog kapitala Banke; limit 2% regulatornog kapitala).

Izloženost **riziku kamatne stope** se izračunava metodom tzv. standardizovanog kamatnog šoka. Rezultati izračuna za 31.12.2019. godine su 1.106 hiljada EUR (2,4% regulatornog kapitala Banke; limit 20% regulatornog kapitala). Navedeni metod projektuje potencijalne promjene ekonomske vrijednosti kapitala Banke u slučaju nepovoljnih promjena tržišnih kamatnih stopa za 200 bazičnih poena. Pored navedenog metoda, Banka izračunava i efekte koje bi potencijalna promjena tržišnih kamatnih stopa imala na neto kamatne prihode Banke.

Politike upravljanja rizicima

Politike upravljanja rizicima su dio sveobuhvatnog i pouzdanog sistema upravljanja rizicima, koji je uključen u sve poslovne aktivnosti Banke i koji obezbjeđuje da profil rizika Banke bude uvijek u skladu sa Rizik apetitom, odnosno sklonošću Banke za preuzimanjem rizika. Politike i sistemi upravljanja rizikom se redovno sagledavaju kako bi odrazili promjene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude. Usvajanje strategije i politika za upravljanje rizicima je u nadležnosti Odbora direktora Banke.

Najznačajnije politike kojima se uređuje područje upravljanja rizicima u Banci su:

- Politika upravljanja kreditnim rizikom NLB Banke AD Podgorica,
- Politika upravljanja likvidnošću NLB Banke AD Podgorica,
- Politika upravljanja rizikom kamatne stope NLB Banke AD Podgorica,
- Politika upravljanja valutnim rizikom NLB Banke AD Podgorica,
- Politika upravljanja operativnim rizikom NLB Banke AD Podgorica,
- Politika upravljanja rizikom zemlje NLB Banke AD Podgorica,
- Politika investiranja u hartije od vrijednosti bankarske knjige NLB Banke,
- Politika upravljanja nefinansijskim rizicima.

Pored navedenih politika, u Banci se primjenjuju i različite metodologije i procedure za upravljanje rizicima.

6. Aktivnosti razvoja

Jednu od strateški važnih oblasti za poslovanje Banke predstavljaju aktivnosti na razvoju i unapređenju poslovanja, prije svega kroz inovacije i unapređenja na području informacione tehnologije, približavajući se cilju digitalnog poslovanja u svakodnevnoj poslovnoj praksi.

Informaciona tehnologija posljednjih decenija predstavlja najdinamičniju oblast razvoja u svijetu i ima vitalnu ulogu u pružanju podrške poslovnim procesima, prenosu znanja, primjeni inovativnih rješenja, digitalizaciji i optimizaciji procesa/rješenja i unapređenju poslovanja uopšte. Kroz sinergiju razvojnih planskih aktivnosti, definisanih u Banci, trasirani su dalji pravci i u znatnoj mjeri započeti procesi simplifikacije, ubrzanja i sigurnosti, sve u cilju pružanja kvalitetnije i efikasnije usluge klijentima.

U 2019. godini uspješno je realizovano niz infrastrukturnih i aplikativno - tehnoloških projekata, u cilju obezbjeđenja veće sigurnosti cjelokupnog informacionog sistema i pružanja kvalitetnije IT podrške poslovnim procesima i razvojnim inicijativama, kroz postupke optimizacije postojećih i uvođenja novih inovativnih rješenja. Sinergija na nivou NLB Grupe i pružanje jedinstvene i inovativne usluge klijentima u regionu je bila prepoznat cilj u okviru koga je realizovano niz aktivnosti koje su doprinijele većoj internoj efikasnosti i boljem korisničkom iskustvu klijenata u krajnjem. Veći stepen automatizacije poslovnih procesa, digitalizacija i mjerenje procesa po svakoj aktivnosti i korisniku su aktivnosti na kojima Banka svakodnevno radi. Kao rezultat realizovanih aktivnosti, Banka je u mogućnosti ponuditi klijentima kreditne proizvode sa rokom odobravanja do 1 h putem digitalnih kanala (web i viber).

Na grupnom nivou je realizovana unifikacija hardverske opreme i zajednički nastup pri nabavci iste u cilju smanjenja troškova i lakšeg upravljanja dobavljačima opreme. Postojeći servis Extraneta servisa (interne mreže NLB Grupe) biće unaprijeđen kroz veći kapacitet linka, što će stvoriti pretpostavke za dalju integraciju servisa i implementaciju zajedničkih servisa i aplikacija u Grupi za sve klijente regiona.

U segmentu infrastrukturnih projekata posebna pažnja je posvećena povećanju sigurnosti i raspoloživosti cjelokupnog informacionog sistema, kroz realizaciju više značajnih aktivnosti, obezbjeđujući na taj način unapređenje bezbjednosti i raspoloživosti cjelokupnog sistema. Vodeći računa o stabilnosti i pouzdanosti infrastrukturnog sistema realizovane su planirane investicije kako bi sistem ostao na maksimalnom nivou raspoloživosti. Takođe, u velikoj mjeri je realizovana sinergija sa NLB Grupom u domenu planiranja i realizacije sigurnosnih aktivnosti.

U dijelu aplikativno tehnoloških rješenja, značajan dio aktivnosti odnosio se na podršku implementaciji softverskog rješenja za razvoj i implementaciju interfejsa core softverskog rješenja sa drugim rješenjima, čime je Banka obezbijedila visok stepen fleksibilnosti pri uvođenju novih rješenja i praktično stvorila pretpostavke za dalju uspješnu digitalizaciju i primjenu kako PSD2 direktive tako i jednostavniju i bržu implementaciju budućih korisničkih aplikacija. Započeta je implementacija novih aplikativnih rješenja na digitalnoj platformi (backbase) kojom će se omogućiti jednostavnija i brža implementacija modernih i skalabilnih front-end rješenja i digitalnih kanala za komunikaciju sa klijentom. Implementacija ekspertskog scoring modela za fizička lica je za cilj imala optimizaciju procesa i brže donošenje odluke za gotovinske plasmane fizičkim licima.

U cilju podrške unapređenja upravljanja izvještavanjem (upravljačkih izvještaja) i planiranjem, kroz implementaciju seta izvještaja u BI DWH sistemu je postignut značajan napredak u procesu izvještavanja prema NLB Grupi.

Stvorene su osnovne pretpostavke za unapređenje procesa razvoja, inovacija i optimizacije procesa u Banci kroz već započete i planirane projekte u narednom periodu.

Unaprijeđeno je i procesno vođenje preostalih poslovnih procesa kroz njihovu implementaciju u DMS sistemu, čime je obezbijedeno sistematsko i strukturno odvijanje istih. Značajan napredak je postignut u dijelu unapređenja kvaliteta i brige o podacima kroz redovnu kontrolu definisanih KPI uz konstatno praćenje i unapređenje kvaliteta podataka.

Core softversko rješenje je unaprijeđeno sa velikim brojem razvojnih i izvještajnih funkcija u saradnji sa ostalim poslovnim sektorima Banke.

7. Upravljanje kadrovima

Zaposleni u brojkama

303

Ukupan broj zaposlenih na 31.12.2019.

80%

Obrazovanje više od srednje škole

67%

Polna struktura u korist žena

42

Prosječna starost zaposlenih

12

Prosječan radni staž u Banci

13%

Stopa fluktuacije

Upravljanje potencijalom zaposlenih je najznačajnija funkcija u organizaciji, zbog čega je potrebno da se kontinuirano investira u profesionalni razvoj zaposlenih i podstiče njihov timski duh.

Tokom 2019. godine Banka je razvijala programe eksternih edukacija uz pomoć konsultanata na tržištu Crne Gore i u inostranstvu, a posebnu pažnju je posvetila internom prenosu znanja u Banci, kao i u NLB Grupi.

Akcent edukacije je bio na prodajnom segmentu Banke, razvoju optimizacije poslovanja, unapređenju liderskih vještina, povećanju sinergije timskog rada.

Banka podržava i motiviše razvoj zaposlenih i kroz promociju interne mobilnosti.

U 2019. godini Banka je započela i projekat Polugodišnje rotacije zaposlenih na poziciji komercijalista-blagajnik, u cilju sticanja i razmjene iskustva.

Nastavljena je promocija najvažnijih vrijednosti za unapređenje organizacione kulture, kao i uvođenje mentorstva kao metod prenosa znanja, u cilju postizanja boljih timskih rezultata rada u pozitivnom radnom okruženju.

Banka kontinuirano radi na optimizaciji organizacijske infrastrukture, kako bi omogućila efikasnije upravljanje unutrašnjim resursima u skladu sa novim trendovima na tržištu.

8. Prikaz pravila korporativnog upravljanja

1. U Banci je na snazi Politika korporativnog upravljanja, koja je javno objavljena na stranici <https://api.nlb.me/files/1509978560-politika-korporativnog-upravljanja-nlb-banke-ad-podgorica.pdf>

Sva interna akta koja potpomažu sprovođenju Politike korporativnog upravljanja definisana su Statutom NLB Banke, poslovnica o radu organa upravljanja (Skupština, Odbor direktora, Uprava) i njihovih tijela, Kodeksom ponašanja NLB Grupe, koji obavezuje Banku, kao članicu NLB Grupe, kao instituciju i sve njene zaposlene da sprovode zakonito i transparentno poslovanje u svim segmentima, Politikom o sponzorstvima i donacijama u NLB Banci AD Podgorica, te brojnih akata iz domena upravljanja kadrovima, kao i Interne revizije, nezavisnog organizacionog dijela, direktno odgovornog Odboru za reviziju i Odboru direktora.

2. Politikom korporativnog upravljanja i Kodeksom ponašanja u NLB grupi, definisano je više elemenata, koji nijesu izričito propisani zakonom, ali se koriste u cilju unapređenja korporativnog upravljanja i ukupnog poslovanja. Posebno se kao bitan princip u segmentu *Sistema podjele odgovornosti i ovlašćenja između rukovodećih i nadzornih tijela NLB Banke* ističe Uprava, koja dnevno upravlja Bankom, iako Zakon o privrednim društvima niti Zakon o bankama to izričito ne propisuje. Shodno navedenom, Banka ima najmanje dva izvršna direktora (članovi Uprave) od kojih je jedan glavni izvršni direktor (predsjednik Uprave) i koji djeluju kao Uprava Banke. Uprava Banke vodi, predstavlja i zastupa Banku samostalno i po vlastitoj odgovornosti, za što ima puna ovlašćenja u skladu sa Statutom i Poslovníkom o svom radu. Odluke iz svoje nadležnosti, članovi Uprave po pravilu donose jednoglasno, a u slučaju da nije postignuta jednoglasnost i nije Statutom drugačije definisano, odlučuje većinom glasova. U slučaju istog broja glasova, odlučuje glas predsjednika Uprave.

Od ostalih principa, koji nijesu izričito propisani zakonom, treba navesti:

- Obaveza otkrivanja sukoba interesa i nezavisnosti članova Odbora direktora i Uprave Banke;
 - Preuzeta obaveza Odbora direktora da ocjenjuje svoju efikasnost;
 - Briga o zaposlenima u Banci (sa pratećom strategijom i aktima) se oslanja na savremeni pristup upravljanja sposobnostima zaposlenih koji su temeljni izvor konkurentne prednosti i uspješnog rada, ugleda Banke i održivog razvoja;
 - Definisane strategije komunikacije i druge forme društvene i politike zaštite životne sredine.
3. Kodeks ponašanja u NLB Grupi i brojna pod-akta, između ostalog definišu: Izbjegavanje neprihvatljivih praksi; Izbjegavanje sukoba interesa; Poštovanje zakonskih i drugih važećih propisa; Zakonito upravljanje imovinom; Etičnost; Društvenu odgovornost i dr. Kodeks ponašanja NLB Grupe predstavlja skup pravila koja svaki zaposleni NLB Grupe mora da razumije i da poštuje.

Kodeks rezimira vrijednosti i predviđa Osnovna načela ponašanja na kojima se zasnivaju poslovanje i djelovanje NLB Grupe. Dakle, Kodeks pruža uputstva za naše svakodnevne postupke i pomaže nam da razumijemo što se u NLB Grupi očekuje od svakog zaposlenog i od drugih interesnih strana. Na ovaj način, on takođe definiše i šta je presudno za ispunjenje dugoročne strategije razvoja NLB Grupe i njenog odgovornog ponašanja kojim održavamo povjerenje naših klijenata, zaposlenih, interesnih strana i društvenog okruženja u kom NLB Grupa posluje.

Kodeks jasno definiše očekivanja od svakog zaposlenog u NLB Grupi, a takođe propisuje i standarde koji se očekuju u našem odnosu sa interesnim stranama i uputstva i smjernice u našem svakodnevnom radu i poslovanju NLB Grupe. NLB Grupa posluje u sektorima koji su visoko regulisani zbog neophodnog obezbjeđivanja finansijske stabilnosti i sprječavanja sistemskih rizika. NLB Grupa je svjesna da je usklađenost poslovanja osnova njene poslovne djelatnosti. Od svih zaposlenih se očekuje da poznaju međunarodne standarde, važeće zakone, pravila i propise u svim oblastima, kao i profesionalne standarde sa kojima moraju da se upoznaju tokom svog rada.

Nelojalne poslovne prakse i slični neprihvatljivi postupci imaju negativan uticaj na povjerenje naših klijenata i narušavaju reputacije NLB Grupe i mogu Banku da izlože regulatornim mjerama, novčanim kaznama ili drugim negativnim posljedicama. Dakle, svi zaposleni u NLB Grupi su lično odgovorni i obavezni da djeluju u skladu sa važećim propisima, internim pravilima i procedurama, i uputstvima i da slijede duh, namjenu i pravila navedena u njima.

Banka nije imala poznatih odstupanja od pravila korporativnog upravljanja tokom 2019. godine, jer su svi navedeni principi sprovedeni upravo kako su propisani, uz poštovanje zakonske regulative i pozitivnih pravila poslovne prakse.

9. Ostalo

Socijalna i kadrovska pitanja

Kao i ranijih godina, Banka je i u 2019. godini uzela učešće u Vladinom **Programu stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem**, i omogućila stručno usavršavanje za 30 visokoškolaca, kao i učešće u AmCham Programu stažiranja, čime je omogućila radnu praksu za dva studenta, u trajanju od 3 mjeseca.

Nastavljene su aktivnosti razvoja savremenih mehanizama zaštite zaposlenih od svakog oblika diskriminacije i mobinga.

Brigu o zdravlju zaposlenih i odgovoran odnos prema svom kadru, Banka je pokazala i potpisivanjem Ugovora o **Dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju za vanbolničko liječenje zaposlenih**, putem kojeg je svim zaposlenima pružena mogućnost besplatnog liječenja do određenog iznosa.

Iz godine u godinu, Banka podržava **kampanju prevencije karcinoma dojke „Vrijeme je sad“**. Svjesna važnosti redovnih pregleda u borbi protiv ove široko rasprostranjene bolesti, u okviru kampanje, obezbijedeni su besplatni specijalistički i ultrazvučni pregledi za oko 60 radnica Banke.

Da Banka promoviše zdrave životne stilove, potvrđuje još jedna akcija za zaposlene. Naime, inspirisana usvajanjem Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda, koji između ostalog propisuje zabranu pušenja u radnom i javnom prostoru, Banka je u 2019. godini pokrenula internu kampanju protiv pušenja: **„Juče si rekao danas“**. Kampanja je imala za cilj da podigne svijest o štetnom uticaju pušenja na opšte zdravlje.

Posvećenost timu i želju za stalnim unapređenjem uslova rada i kvaliteta života zaposlenih u Banci potvrđena je i kroz promovisanje sporta. Naime, organizacija Sportskih igara svih članica NLB Grupe predstavlja najveći događaj koji je i 2019. godine okupio više od 1000 zaposlenih. Tokom vikenda provedenog u druženju i sportskom takmičenju, u kojem su učestvovali i zaposleni Banke, istaknute su vrijednosti koje sport promovise u zaštiti i brizi o zdravlju, podsjećajući na vrijednosti sportskog, takmičarskog duha i fer pleja.

Takođe, organizovana su i tri Team Building-a na domaćem terenu, u cilju druženja i upoznavanja kolega iz ostalih organizacionih jedinica Banke, razmjene iskustava, ali i građenje još čvršćih veza u timu.

Pitanja životne sredine i društvene odgovornosti

Banka je tokom 2019. godine usvojila novu Politiku korporativne društvene odgovornosti NLB Banke AD Podgorica. Banka, kao članica NLB Grupe, ima važnu društveno odgovornu misiju da uz dobre rezultate Banke doprinese boljem kvalitetu života šire društvene zajednice u kojoj posluje.

U skladu sa Kodeksom korporativne usklađenosti i etičkog postupanja zaposlenih u Banci i Statutom Banke, dugoročni cilj Banke je nastojanje da se do maksimuma poveća njena vrijednost i pruži doprinos većem kvalitetu života šire društvene zajednice.

Banka je odgovorna prema svojim klijentima, zaposlenima i društvenom okruženju, u namjeri da postane njihov brižni mentor. Posebna pažnja se posvećuje znanju i cjeloživotnom učenju, odnosno edukacijama.

Pored brige o zaposlenima, Banka podržava razvoj sporta u Crnoj Gori, davajući doprinos brojnim humanitarnim aktivnostima, njegujući kulturu volonterizma, investirajući u očuvanje životne sredine. U svakodnevnom poslovanju nastoji da umanja negativne učinke na prirodnu sredinu, tražeći mogućnosti njene obnove i zaštite, vodeći računa o održivom razvoju Banke.

U svojim društveno odgovornim aktivnostima, Banka je tokom 2019. godine dala najveći doprinos razvoju sporta i brizi o zaposlenima, uz nastavak tradicionalne akcije podrške crnogorskih porodilišta.

Ulaganje u razvoj sporta

U protekloj godini putem Zlatnog sponzorskog ugovora, Banka je podržala Košarkaški klub *Budućnost Voli* za ostvareni rezultat titule vice šampiona regionalnog takmičenja - ABA Lige i učešće u Euro Kupu. Na ovaj način afirmiše se sport i vrhunski sportski rezultati u Crnoj Gori.

Takođe, Banka tradicionalno podržava organizaciju jedinog međunarodnog ženskog teniskog turnira u Crnoj Gori - Royal Cup, koji je do sada okupio veliki broj viskokorangiranih teniserki sa WTA liste.

Pored toga, Banka je podržala više sportskih inicijativa na lokalnom nivou, podstičući i podržavajući upravo najmlađe na bavljenje raznim sportovima.

Finansijsko opismenjavanje i ekonomski teme

Svoje klijente Banka podržava u ostvarivanju poslovnih i životnih ciljeva, pa je u 2019. godini organizovala poslovni **forum „Žene u biznisu – nova vrijednost crnogorske ekonomije“** koji se bavio temama od značaja za žensko preduzetništvo u Crnoj Gori. Na ovom događaju najavljeno je lansiranje novog kreditnog proizvoda namijenjenog ženama u biznisu koji će biti obezbijeđen u saradnji sa Evropskom bankom za rekonstrukciju i razvoj (EBRD).

Kao **finansijski mentor**, Banka je posvećena savjetovanju u oblasti finansijske pismenosti. Naime, uz pomoć posebne web platforme u okviru web portala, kao i zvaničnih profila Banke na društvenim mrežama, klijentima i drugim zainteresovanim građanima se pružaju korisni finansijski savjeti, dajući odgovore na pitanja kako samostalno upravljati ličnim i poslovnim finansijama, kako se razumno zaduživati, te kako planirati finansijsku budućnost.

Zaštita životne sredine

Konkretnim akcijama i u 2019. godini Banka je pokazala brigu o životnoj sredini. Ispred većine filijala, gdje je to bilo prostorno izvodljivo, postavljena su parkirališta za bicikla, a zaposleni su motivisani da na posao dolaze svojim dvotočkašima.

Digitalizacijom procesa umanjena je potreba za štampanjem, a samim tim i utrošak papira.

Zdravstvo

“Mali koraci mijenjaju svijet na bolje” naziv je kampanje za podršku crnogorskim porodilištima, koju Banka organizuje po četvrti put. U 2019. godini akcija je realizovana sa Košarkaškim klubom *Budućnost Voli*, čiji je Zlatni sponzor, na način što je svaki košarkaša ovog kluba do kraja 2019. godine, na domaćem terenu, u utakmicama ABA lige i Euro kupa, nagrađen donacijom vrijednosti 10 EUR za crnogorska porodilišta.

Teniski turnir **NLB Royal Cup** obilježio je humanitarni meč između predstavnika NLB Banke i Lovćen osiguranja, praćen donatorskim koktelom koji je imao za cilj prikupljanje novčanih sredstava za nabavku inkubatora za Odjeljenje za novorođenčad, Kliničko bolničkog centra Crne Gore. Prikupljena su potrebna sredstva koja će biti uručena početkom 2020. godine.

Povodom **Svjetskog dana borbe protiv dijabetesa**, u filijalama NLB Banke, organizovan je **Dan penzionera** pod sloganom **“Više za vaše zdravlje”**. Sa željom da se iskaže zahvalnost za ukazano povjerenje i lojalnost svojim najstarijim klijentima, ali i da podsjetimo na važnost brige o zdravlju, Banka je u saradnji sa Ministarstvom zdravlja i Domovima zdravlja u Podgorici, Nikšiću, Baru i Bijelom Polju, u našim filijalama u ovim gradovima, omogućila besplatno mjerenje šećera u krvi i krvnog pritiska čemu se odazvao veliki broj penzionera.

Kultura

Jedan od stubova društveno odgovorne politike NLB Banke jeste kultura.

Kotorski festival pozorišta za djecu jedan je od festivala koji umjetnost i kulturu približava najmlađima. Prepoznajući značaj onoga što ovaj festival, sa tradicijom dugom skoro tri decenije predstavlja za Crnu Goru ali i šire, 2019. godine Banka je kao „Prijatelj festivala“ podržala njegovo održavanje. Festival je

upriličen tokom jula mjeseca, a bogat program sa raznovrsnim pozorišnim, edukativnim i zabavnim sadržajem za djecu i odrasle održavao se na različitim lokacijama kotorskog starog grada.

Prepoznat je i značaj filma za razvoj svakog pojedinca i društva u cjelini i zbog toga je podržan svaki napor da film postane dio kulture života u našoj sredini. NLB Banka je i 2019. godine bila sponzor, petog **Džada film festivala** koji se održao u junu mjesecu prošle godine, na podgoričkim ulicama i trgovima. Po prvi put je bio organizovan i Međunarodni festival debitantskog igranog filma, a NLB banka je bila pokrovitelj nagradnog fonda za Najbolji debitantski igrani film i Najboljeg reditelja.

Sprečavanje mita i korupcije

NLB d.d. djeluje u finansijskom sektoru, za koji je karakteristična visoka i obimna regulisanost, jer je izložen visokim rizicima, što uključuje i sistemske rizike. NLB d.d. je takođe svrstana među sistemski značajne banke u Evropskoj Uniji (EU) i kao takva podvrgnuta nadzoru Banke Slovenije i Evropske centralne banke.

NLB d.d. mora obezbjeđivati usklađenost sa važećim pravnim aktima EU i propisima Republike Slovenije i drugim aktima, smjernicama, preporukama i međunarodnim standardima, koje usvajaju EU institucije i drugi organi EU i organi Republike Slovenije.

Sve članice NLB Grupe dužne su da uspostave trajnu i efikasnu funkciju usklađenosti poslovanja. U okviru funkcije usklađenosti poslovanja, članice NLB Grupe uzimaju u obzir specifične rizike usklađenosti, kojima je konkretno društvo izloženo i uključuju, između ostalog, sprečavanje i istrage prevara, zloupotreba i drugih štetnih radnji i sprečavanje korupcije i sukoba interesa.

U tom smislu, Banka je donijela Politiku upravljanja konfliktom interesa i sprečavanja korupcije, kojom se uređuju osnovna pravila i postupci upravljanja rizicima sukoba interesa na nivou cjelokupne NLB Grupe, pravila u dijelu primanja i davanja poklona i sprečavanja korupcije. Politika je usklađena sa relevantnim dokumentima NLB d.d. i usvojena od strane Odbora direktora u maju 2018. godine. Banka je tokom 2019. godine sprovela elektronsku edukaciju na teme *Sukob interesa* i *Sprečavanje prevare, zloupotrebe i drugih štetnih ponašanja*, kao i radionicu na temu *Sukob interesa i primanja poklona*.

Osim toga, Banka je donijela i Uputstvo o postupku ispitivanja sumnji o štetnom ponašanju, preduzimanju mjera i zaštita zviždača, koje uspostavlja standarde Banke u postupku ispitivanja štetnih ponašanja, koje izvrše zaposleni u Banci ili spoljni učinioci, pri čemu u oba slučaja Banci nastane ili bi mogla da nastane materijalna ili nematerijalna šteta. Ovim Uputstvom definisane su i mjere za podsticanje prijave i mehanizmi zaštite internih zviždača.

Banka nije imala poznatih odstupanja od Politike upravljanja konfliktom interesa i sprečavanja korupcije tokom 2019. godine, niti prijavljenih ili otkrivenih slučajeva sukoba interesa i korupcije.

10. PRILOG 1. Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja

Zakon o računovodstvu, Član 10., 2016. godina,

- 1.1. U skladu sa članom 10. Zakona o računovodstvu, NLB Banka AD Podgorica (u nastavku: **NLB Banka**) izdaje sljedeću Izjavu o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja, koja je sastavni dio Izvještaja za 2019. godinu. Ova izjava biće sastavni dio poslovnog izvještaja, koji čini Godišnji izvještaj za 2019. godinu.

Politika korporativnog upravljanja i pratećih internih akata o korporativnom upravljanju

Godine 2019. NLB Banka je u svom poslovanju djelovala u skladu sa:

- Kodeksom ponašanja u NLB Grupi koji se nalazi na stranici <https://www.nlb.me/kodeks>
- Korporativno upravljanje NLB Banke je definisano i Statutom NLB Banke, koji je usvojila Skupština 14.6.2019. godine i nalazi se na stranici www.nlb.me/me/nlb-banka/opste/investitori, kao i Kodeksom ponašanja u NLB Grupi, koji je usvojila Uprava NLB Banke 13.6.2017. godine.
- Kao članica NLB Grupe, NLB Banka je u svojim aktima primjenjivala i Politiku korporativnog upravljanja NLB Grupe, poštujući legislativu Republike Crne Gore, definisanu bliže kroz Zakon o privrednim društvima i Zakon o bankama.

1.2. NLB Banka nije zabilježila ili primijetila značajnija odstupanja od navedenih principa, koja su navedena u aktima koja definišu aktivnosti i postupke iz oblasti korporativnog upravljanja tokom 2019. godine.

1.3. NLB Banka se u svakodnevnom poslovanju, čiji je cilj ostvarivanje sigurnog, efikasnog i uspješnog poslovanja, kako za vlasnike Banke tako i za klijente, susrijeće sa rizicima koji su sastavni dio bankarskog sistema. Zato je jedan od osnovnih zadataka Banke, koja je odgovorna za ostvarivanje ciljeva, kako vlasnicima kapitala, tako i Centralnoj banci Crne Gore, kontrola rizika, pri čemu uspostavljen i aktivan sistem interne kontrole daje razumne garancije za kontrolu rizika.

NLB Banka u cilju održavanja dobrog sistema interne kontrole prati preporučenih pet osnovnih međusobno povezanih elemenata sistema interne kontrole, i to:

- unutrašnje kontrolno okruženje;
- identifikacija i procjena rizika koje će Banka kontrolisati u skladu sa postavljenim politikama;
- kontrolne aktivnosti uključene u pojedinačne postupke i procese;
- informisanje i komunikacija;
- nadzorne aktivnosti i preduzimanje mjera u cilju poboljšanja, odnosno saniranja posljedica.

Na specijalizovanim sjednicama Uprave kvartalno se razmatra Izvještaj o funkcionisanju sistema internih kontrola, koji sačinjava Sektor za sprječavanje pranja novca i praćenje usklađenosti poslovanja, na osnovu izvještaja organizacionih jedinica Banke o funkcionisanju sistema internih kontrola u prethodnom kvartalu.

Tokom 2019. godine nije bilo Statutom izvršenih promjena ovlašćenja članova Uprave, izvršnih direktora, nadzornog ili Upravnog odbora, naročito u pogledu emitovanja akcija ili sticanja sopstvenih akcija.

1.4. Kao segment Politike korporativnog upravljanja definisan je i *Sistem podjele odgovornosti i ovlašćenja između rukovodećih i nadzornih tijela NLB Banke*. U nastavku pružamo detaljne podatke o sastavu i radu izvršnih, upravljačkih i nadzornih tijela i njihovih odbora za 2019. godinu.

Skupština akcionara

Skupštinu akcionara NLB Banke čine svi akcionari, odnosno njihovi punomoćnici, koji nezavisno od broja i klase akcija koje posjeduju imaju pravo da prisustvuju sjednici Skupštine. Većinski akcionar NLB Banke je NLB d.d. Ljubljana.

Rad Skupštine regulisan je Poslovníkom o radu Skupštine akcionara NLB Banke AD Podgorica i Statutom NLB Banke AD Podgorica. Skupština zasijeda prema potrebi, a najmanje jedanput godišnje.

Skupština akcionara je zasijedala jednom u 2019. godini.

Na redovnoj sjednici, održanoj 14.6.2019. godine, Skupština je usvojila izmjene i dopune Statuta NLB Banke AD Podgorica, razmatrala Godišnji izvještaj o poslovanju sa izvještajem nezavisnog spoljnog revizora za 2018. godinu, usvojila Odluku o raspodjeli ostvarene dobiti NLB Banke AD Podgorica po godišnjem računu za 2018. godinu u ukupnom iznosu od 7.569.965,04 EUR, za isplatu dividende akcionarima NLB Banke AD Podgorica, usvojila Odluku o isplati vanredne dividende iz akumulirane dobiti u iznosu od 1.020.994,31 EUR, usvojila Odluku o priznavanju u osnovni kapital viška rezervi u iznosu od 2.999.517,66 EUR, i u skladu sa Zakonom o privrednim društvima Crne Gore usvojila Odluke o razrješenju i izboru članova Odbora direktora.

Odbor direktora

Najvažniji zadaci Odbora direktora NLB Banke su ostvarenje strateških usmjerenja, kao i povjerenje vlasnika i poslovnih partnera u funkcionisanje Banke. Odbor direktora NLB Banke obavlja zadatke iz svoje nadležnosti u skladu sa zakonima koji uređuju poslovanje banaka i poslovnih društava, kao i Statutom NLB Banke.

Odbor direktora se sastoji od sedam članova i, u skladu sa zakonskim propisima, ispoštovana je odredba o broju članova Odbora koji su nezavisni od Banke.

Članovi Odbora direktora nijesu u sukobu interesa.

Odbor direktora je tokom 2019. godine održao 24 sjednice (uključujući vanredne i korespodentske sjednice) i ispoštovao zakonsku obavezu da se sjednice Odbora direktora održavaju najmanje jednom mjesečno.

Tokom izvještajnog perioda, rad Odbora direktora je bio usmjeren na aktivnosti koje su se odnosile na realizaciju zadataka i ciljeva, utvrđenih u dugoročnim strateškim i godišnjim planskim dokumentima u Banci i na nivou NLB Grupe.

Odbor direktora je redovno razmatrao: mjesečne poslovne i finansijske izvještaje, izvještaje o izloženosti i upravljanju rizicima, mjesečne i kvartalne izvještaje o aktivnostima preduzetim na sprovođenju strategije naplate najvećih problematičnih plasmana za pravna i fizička lica.

Redovno su razmatrani izvještaji koji se odnose na kontrole i realizaciju preporuka spoljne revizije, Centralne banke Crne Gore i Interne revizije Banke, izvještaji interne revizije, kao i kvartalni izvještaji vezani za praćenje usklađenosti poslovanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Odbor direktora je redovno razmatrao i materijale sa sjednica Odbora za reviziju, koji su i u nadležnosti Odbora direktora, i na redovnim sjednicama je neposredno informisan o ostalim aktivnostima koje se odnose na rad Odbora za reviziju.

Odbor direktora je odlučivao o odobrenju limita i kreditnim plasmanima za klijente Banke za izloženosti iznad 10% sopstvenih sredstava Banke, a poseban fokus u radu Odbora direktora bio je usmjeren na rješavanje problematičnih plasmana.

Odbor direktora je donosio odluke o sazivanju Skupštine i utvrđivao predloge odluka za Skupštinu akcionara Banke.

Sa ciljem usklađivanja sa zakonskom regulativom i standardima NLB d.d., Odbor direktora je razmatrao i usvojio više internih akata, odnosno njihovih izmjena i dopuna.

Odbor direktora upravlja u skladu sa najvišim etičkim standardima upravljanja i uzimajući u obzir sprečavanje konflikta interesa.

Odbor za reviziju

Prati i priprema predloge odluka za Odbor direktora iz domena finansijskog izvještavanja, internih kontrola i upravljanja rizicima, interne revizije, usklađenosti poslovanja i eksterne revizije i vrši nadzor nad izvršavanjem naloga regulatora.

Sjednice Odbora se održavaju po potrebi, a najmanje jedanput kvartalno i po pravilu prije sjednice Odbora direktora. Tokom 2019. godine je održano 10 sjednica, uključujući vanredne i korespodentske sjednice.

Uprava

Uprava vodi, predstavlja Banku, nezavisno i na sopstvenu odgovornost za ono što je ovlašćena u skladu sa zakonskim odredbama, Statutom Banke i Pravilnikom o organizaciji Banke.

Poslovnikom o radu Uprave NLB Banke definišu se nadležnosti i odgovornosti za odlučivanje, predstavljanje i zastupanje, kao i način rada Uprave Banke.

Upravu čine Martin Leberle (glavni izvršni direktor i predsjednik Uprave), Marko Popović (izvršni direktor i član Uprave) i Dino Redžepagić (izvršni direktor i član Uprave). Odgovornost predsjednika i članova Uprave je podijeljena po organizacionim djelovima, odnosno poslovnim područjima iz njihove nadležnosti.

Martin Leberle, predsjednik Uprave, neposredno je nadležan za sljedeća poslovna područja: finansijsko upravljanje i kontroling, upravljanje bilansnim odnosima i operacijama na finansijskim tržištima, organizaciono kadrovske poslove, praćenje usklađenosti poslovanja i sprečavanje pranja novca, generalni sekretarijat (korporativno upravljanje i komuniciranje), pravne poslove.

Upravu čine Martin Leberle (glavni izvršni direktor i predsjednik Uprave), Marko Popović (izvršni direktor i član Uprave) i Dino Redžepagić (izvršni direktor i član Uprave). Odgovornost predsjednika i članova Uprave je podijeljena po organizacionim djelovima, odnosno poslovnim područjima iz njihove nadležnosti.

Martin Leberle, predsjednik Uprave, neposredno je nadležan za sljedeća poslovna područja: finansijsko upravljanje i kontroling, upravljanje bilansnim odnosima i operacijama na finansijskim tržištima, organizaciono kadrovske poslove, praćenje usklađenosti poslovanja i sprečavanje pranja novca, generalni sekretarijat (korporativno upravljanje i komuniciranje), pravne poslove.

Dino Redžepagić, član Uprave, neposredno je zadužen za poslovna područja prodaje za građane i pravna lica i informacione tehnologije, kao i inovacije.

Marko Popović, član Uprave, neposredno je nadležan za poslovna područja: upravljanje rizicima, bankarske usluge i podršku, nabavku, zaštitu i trezor, upravljanje problematičnim plasmanima i restrukturiranje.

Na redovnim sjednicama Uprave raspravlja se o zadacima iz redovnog poslovanja i razvoja NLB Banke, pitanjima kadrova, informacione tehnologije i bezbjednosti.

Članove Uprave bira Odbor direktora, uz odobrenje Centralne banke Crne Gore.

U 2019. godini je održano 55 sjednica Uprave.

Specijalizovane sjednice Uprave

Članovi Uprave na redovnim specijalizovanim sjednicama donose odluke sa područja upravljanja operativnim rizicima i područja zaštite lica, informacija i imovine i zaštite ličnih podataka.

Članovi specijalizovane Uprave su glavni izvršni direktor i izvršni direktori.

Specijalizovane sjednice se održavaju jednom mjesečno.

Održano je 12 sjednica u 2019. godini.

Radna tijela Uprave su:

- Odbor za upravljanje bilansnim odnosima i kapitalom,
- Kreditni odbor Banke i Kreditni odbor za fizička lica,
- Odbor za listu za intenzivno staranje, nadzornu listu i praćenje problematičnih plasmana,
- Komisija za likvidnost,
- Korisnički kolegijum za informacionu tehnologiju,
- Odbor za nove i postojeće proizvode,
- Odbor za upravljanje promjenama.

Podgorica, 24. april 2020.godine

Marko Popović
Izvršni direktor

Dino Redžepagić
Izvršni direktor

Martin Leberle
Glavni izvršni direktor

